

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

**Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie –
Česká republika a Španělské království**

Tereza Cibulková

© 2024 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Tereza Cibulková

Ekonomika a management

Název práce

Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Španělské království

Název anglicky

Unemployment in selected countries of the European Union – the Czech Republic and the Kingdom of Spain

Cíle práce

Cílem diplomové práce je zhodnotit nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie, a to v České republice a Španělském království. Dílčím cílem je identifikovat hlavní problémy na trhu práce a faktory ovlivňující nezaměstnanost ve vybraných zemích.

Metodika

Diplomová práce bude rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část práce bude zpracována formou literární rešerše s využitím studia odborné literatury českých a zahraničních autorů; čerpány budou rovněž aktuální informace z odborných časopisů a internetových zdrojů. V praktické části práce bude provedena analýza základních makroekonomických ukazatelů souvisejících s nezaměstnaností ve vybraných ekonomikách. Pro analýzu shromážděných údajů bude využita statistická analýza dat. Aktuální data budou čerpána ze statistických úřadů vybraných zemí a Eurostatu. V práci bude použita zejména metoda deskripce a komparativní analýzy.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Česká republika, Španělské království, nezaměstnanost, makroekonomický ukazatel, trh práce, míra nezaměstnanosti, Evropská unie, politika zaměstnanosti

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, Josef. *Česká republika ve světle ekonomických teorií*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-369-8.

BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav; STARÁ, Dana. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.

BROŽOVÁ, D. *Kapitoly z moderní ekonomie trhů práce*. Praha: C.H. Beck, 2018. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-719-4.

GIUGNI, M. *The Politics of Unemployment in Europe: Policy Responses and Collective Action*. London: Taylor & Francis, 2016. Expert (Grada). ISBN 978-113-826-763-3.

ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, B.– ŠMAJS, J.– BOLELOUCKÝ, Z. *Nezaměstnanost*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4282-3.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Elizbar Rodonaia, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 17. 10. 2023

prof. Ing. PhDr. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 31. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci " Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Španělské království " jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. 3. 2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Elizbaru Rodonaiovi, Ph.D., za odborné rady, připomínky a čas, který mi věnoval při zpracování této diplomové práce.

Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Španělské království

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá jedním z nejdůležitějších makroekonomických indikátorů, a to mírou nezaměstnanosti. Zaměřuje se na analýzu vývoje nezaměstnanosti v České republice a Španělském království, snaží se identifikovat hlavní faktory, které ovlivnily její vývoj. Práce je rozdělena do dvou hlavních částí: teoretické a praktické. V teoretické části jsou rozebírány pojmy spojené s trhem práce, typy a metody měření nezaměstnanosti, aktivní i pasivní politika zaměstnanosti a další ukazatele. Dále se zabývá negativními dopady nezaměstnanosti na ekonomickou stabilitu. Nedílnou částí je i hrubý domácí produkt s inflací, současně s faktory, které je ovlivňují. V praktické části je poté provedena analýza vývoje nezaměstnanosti v období 2013–2023 u obou zemí. Tato analýza vychází z dat poskytnutých Českým statistickým úřadem, Španělským statistickým úřadem a Eurostatem. Dále je zde popsána politika zaměstnanosti v každé zemi. Teoretické a metodologické základy práce jsou opřeny o odbornou literaturu z domácího i zahraničního prostředí, která se zabývá různými aspekty nezaměstnanosti.

Klíčová slova: Česká republika, Španělské království, nezaměstnanost, makroekonomický ukazatel, trh práce, míra nezaměstnanosti, Evropská unie, politika zaměstnanosti

Unemployment in selected countries of the European Union – the Czech Republic and the Kingdom of Spain

Abstract

The main topic of this thesis is the unemployment rate, which is one of the most important macroeconomic indicators. It focuses on the analysis of the development of unemployment in the Czech Republic and the Kingdom of Spain and tries to identify the main factors that influenced its development. The work is divided into two main parts: theoretical and practical. The first part emphasis on the most important topics connected with unemployment. For instance: labour market, methods of unemployment measurements, active and passive employment policy and other indicators. It also deals with the negative effects of unemployment on economic stability. The last but not the least of theoretical part is section pointed on the gross domestic product with inflation. In the practical part is described development of unemployment in both countries during the period 2013–2023. This analysis is based on data provided by the Czech Statistical Office, the Spanish Statistical Office and Eurostat. In addition, the employment policy in each country is described here. The theoretical and methodological parts of the work are based on scientific literature from the domestic and foreign environment, which deals with various aspects of unemployment.

Keywords: Czech Republic, Kingdom of Spain, unemployment, macroeconomic indicator, labour market, unemployment rate, European Union, employment policy

Obsah

Úvod	11
Cíl práce a metodika.....	12
1.1 Cíl práce	12
1.2 Metodika	12
Teoretická východiska	14
1.3 Trh práce	14
1.3.1 Nabídka, poptávka a rovnováha na trhu práce.....	14
1.3.2 Trh práce v dokonalé konkurenci	16
1.3.3 Trh práce v nedokonalé konkurenci.....	17
1.3.4 Segmentace trhu práce	18
1.4 Nezaměstnanost.....	19
1.4.1 Faktory ovlivňující nezaměstnanost	19
1.4.2 Druhy nezaměstnanosti	21
1.4.3 Dopady nezaměstnanosti	22
1.5 Politika zaměstnanosti.....	24
1.5.1 Aktivní politika nezaměstnanosti.....	24
1.5.2 Pasivní politika nezaměstnanosti	25
1.6 Metody měření nezaměstnanosti	25
1.7 Hrubý domácí produkt	28
1.7.1 Nominální a reálný hrubý domácí produkt	31
1.7.2 Faktory ovlivňující HDP.....	32
1.8 Inflace.....	33
1.8.1 Faktory ovlivňující inflaci	35
Vlastní práce.....	37
1.9 Vývoj nezaměstnanosti 2013-2023	37
1.10 Vývoj nezaměstnanosti v České republice v letech 2013-2023.....	37
1.10.1 Nezaměstnanost v České republice rozdělena dle pohlaví	39
1.10.2 Nezaměstnanost v České republice pod 25 let.....	40
1.10.3 HDP v České republice.....	41
1.10.4 Inflace v České republice.....	42
1.11 Rozdíly v míře nezaměstnanosti mezi jednotlivými kraji v České republice ..	43
1.11.1 Nezaměstnanost dle krajů v České republice	45
1.11.2 HDP na 1 obyvatele ČR dle krajů.....	47
1.11.3 Nezaměstnanost dle vzdělání v České republice	49
1.11.4 Průměrná měsíční mzda dle krajů v České republice v roce 2022	49
1.12 Vývoj nezaměstnanosti ve Španělském království v letech 2013-2023	51

1.12.1	Nezaměstnanost ve Španělském království pod 25 let	52
1.12.2	Nezaměstnanost ve Španělském království rozdělena dle pohlaví	54
1.12.3	HDP ve Španělském království.....	55
1.12.4	Inflace ve Španělském království	56
1.13	Rozdíly v míře nezaměstnanosti mezi autonomními společenstvími ve Španělském království.....	58
1.13.1	Nezaměstnanost dle regionů ve Španělském království	60
1.13.2	HDP na 1 obyvatele dle regionů	63
1.13.3	Nezaměstnanost dle vzdělání v autonomních společenství	64
1.13.4	Průměrná měsíční mzda ve Španělském království	66
1.14	Komparace vývoje nezaměstnanosti	67
1.14.1	Nezaměstnanost	67
1.14.2	Nezaměstnanost pod 25 let	68
1.14.3	Nezaměstnanost dle pohlaví.....	68
1.14.4	Inflace.....	69
1.14.5	Komparace s průměrnou hodnotou EU (27).....	70
1.15	Politika zaměstnanosti Česká republika	74
1.15.1	Aktivní politika zaměstnanosti v České republice	75
1.15.2	Pasivní politika zaměstnanosti v ČR.....	76
1.16	Politika zaměstnanosti Španělské království.....	80
1.16.1	Aktivní politika zaměstnanosti ve Španělském království	80
1.16.2	Pasivní politika zaměstnanosti ve Španělském království	80
1.16.3	Výdaje na politiku zaměstnanosti ve Španělském království	83
	Zhodnocení výsledků	87
	Závěr	89
	Seznam použitých zdrojů	91
	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	95
1.17	Seznam obrázků	95
1.18	Seznam tabulek.....	95
1.19	Seznam grafů.....	96

Úvod

Trh práce je klíčovou součástí ekonomického systému založeného na tržních principech a má významný vliv na sociální a ekonomické prostředí. Jedním z nežádoucích jevů souvisejících s fungováním trhu práce je nezaměstnanost, která je považována za jeden z nejdůležitějších ukazatelů ekonomické stability a rozvoje. Nezaměstnaní jsou pracovním zdrojem, který když není využíván, způsobuje ekonomické škody celé zemi. Dlouhodobá nezaměstnanost má nejen ekonomické, ale i významné sociální dopady. Lidé, kteří přišli o práci nebo jsou dlouhodobě nezaměstnaní, mají finanční a psychické potíže, které zhoršují jejich životní podmínky a kvalitu života. Proto je důležité porozumět příčinám a mechanismům nezaměstnanosti a hledat účinné způsoby, jak ji řešit. Analýza nezaměstnanosti se zaměřuje na dvě hlavní oblasti. Na jedné straně jsou to uchazeči o zaměstnání s různým vzděláním a věkem a na straně druhé jsou to volná pracovní místa nabízená zaměstnavateli. Pochopení vztahu mezi těmito dvěma aspekty může vést k nalezení účinných opatření ke snížení nezaměstnanosti. Nezaměstnanost je problémem i ve vyspělých ekonomikách.

Tato diplomová práce se snaží porozumět faktorům, které nezaměstnanost ovlivňují, hledá strategie a její politiky, které mohou situaci zlepšit a podpořit hospodářský růst a stabilitu.

Cíl práce a metodika

1.1 Cíl práce

Hlavním cílem této diplomové práce je poskytnout zhodnocení situace na trhu práce těchto zemí a porovnat faktory ovlivňující nezaměstnanost v obou kontextech ve vybraných státech Evropské unie, a to v České republice a Španělském království. Dílčím cílem je identifikovat hlavní problémy na trhu práce a faktory ovlivňující nezaměstnanost ve vybraných zemích. Práce se zabývá obdobím od roku 2013 do roku 2023. Práce si také klade za cíl mezinárodní komparaci nezaměstnanosti v České republice a Španělském království.

1.2 Metodika

Metodika této práce byla navržena s cílem podrobněji prozkoumat nezaměstnanost jak na národní úrovni v České republice a Španělském království, tak i na regionální úrovni těchto zemí. Tato diplomová práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Prvním krokem byla část teoretická a vysvětlení pojmu nezaměstnanost. Dále byl identifikován trh práce a jeho segmentace, nezaměstnanost společně s druhy a jejími dopady. Také politika zaměstnanosti, která se dělí na aktivní a pasivní, metody měření. V neposlední řadě je vysvětlen hrubý domácí produkt a inflace. Tyto informace poskytly teoretický základ pro praktickou část práce.

V praktické části byl proveden podrobný výzkum vývoje nezaměstnanosti v ČR a ve Španělsku v období 2013 až 2023. Data byla získána z webových stránek příslušných statistických úřadů: Českého statistického úřadu, Španělského statistického úřadu a statistickým úřadem pro Evropskou unii (Eurostat).

Nejprve je praktická část zaměřena na Českou republiku a Španělské království odděleně, začíná uvedením míry nezaměstnanosti a její vývojem v podobě grafu a komentáře k vývoji. Míra nezaměstnanosti a její vývoj v České republice je popsána od roku 2013 do roku 2023 (toto období je použito v této diplomové práci u všech ukazatelů), vyjádřena je v procentech. Dále je také nezaměstnanost více rozvedena popisem vývoje nezaměstnanosti dle pohlaví, nezaměstnaností mladých lidí (pod 25 let). V neposlední řadě je také popsáno HDP (v bilionech Kč) a inflace (v %). V případě hrubého domácího produktu však doposud nebyly zveřejněny data za rok 2023, tudíž tento rok není zahrnut.

Jelikož není v České republice nezaměstnanost rovnoměrná, je popis rozšířen i na kraje, kterých je čtrnáct. Zde je popsán podíl míry nezaměstnanosti a vývoj v období 2013-2023, vyjádřen v procentech. Hrubý domácí produkt na obyvatele za rok, vyjádřen v českých korunách, kde bohužel díky nedostupnosti dat je období pouze do roku 2022. Také je zahrnuto rozdělení nezaměstnanosti dle vzdělání (v %). Pro možnost porovnání je použit rok 2013 a 2021, a to z toho důvodu, kdy za rok 2022 a 2023 byly údaje nekompletní. Jako poslední údaj je uvedena průměrná měsíční mzda v roce 2022, kdy opět data za rok 2023 nebyla k dispozici.

Míra nezaměstnanosti a její vývoj ve Španělském království je také popsána v období 2013-2023, vyjádřena je v procentech. Detailněji je popsána vývojem nezaměstnanosti dle pohlaví, nezaměstnaností mladých lidí (pod 25 let). V neposlední řadě je také popsáno HDP (v miliardách eur) a inflace (v %). V případě hrubého domácího produktu však doposud nebyly zveřejněny data za rok 2023, tudíž tento rok není zahrnut. Ve Španělském království je také nerovnoměrnost mezi autonomními oblastmi, proto je popis rozšířen i na autonomní oblasti, kterých je 17 a dvě autonomní města. Tyto města leží na africkém kontinentu na severu Maroka – Ceuta a Melilla. Jelikož Ceuta i Melilla jsou města, jejichž počet obyvatel nedosahuje ani 100 tisíc, ekonomika je velmi specifická a mají tradičně extrémně vysokou míru nezaměstnanosti, nebudou do analýzy zahrnuty. U regionálního posí se objevuje HDP na obyvatele za rok 2022. Také je zahrnuto rozdělení nezaměstnanosti dle vzdělání (v %). Pro možnost porovnání je použit rok 2014 a 2023. Jako poslední údaj je uvedena průměrný roční příjem v eurech.

Nakonec bylo provedeno srovnání nezaměstnanosti v České republice a Španělského království s průměrnými hodnotami v Evropské unii (EU 27). Toto srovnání umožnilo zhodnotit postavení obou zemí v evropském kontextu a identifikovat rozdíly či podobnosti v jejich přístupu k řešení nezaměstnanosti. Celkově metodika práce kombinovala teoretický přístup s praktickým výzkumem a komparativní analýzou, což umožnilo důkladnější pochopení problematiky nezaměstnanosti v České republice a Španělského království jak na národní, tak na regionální úrovni, současně i v evropském kontextu.

Teoretická východiska

1.3 Trh práce

Tržní hospodářství je složené z jiných, relativně individuálních, ale propojených a závislých trhů. Jeden z trhů, jež je brán jako dominující je trh statků a služeb, jež je využíván společností (spotřebiteli) k nákupu statků a uspokojování potřeb. K vytvoření tržní produkce je předpokladem, že se užívají zdroje, kterými jsou práce, půda a kapitál (Šmajsová, 2002).

Místo, kde se setkává nabídka s poptávkou po pracovních místech, se nazývá trh práce, služby jsou poskytovány zaměstnanci či pracovní silou zaměstnavatelům, jež je poptávají. Zaměstnavatel může být jedinec nebo organizace, která poptává zaměstnance, aby vykonal danou práci nebo úkon. Pracovník je osoba, která nabízí své služby načež dostane úplatu.

Předpoklad pohybu na trhu práce je zájem o dovednosti nabízených pracovníky, zájem nemusí být pouze v rámci regionu ale také v zahraničí. Místa pracovníků jsou zaměnitelná, jeden pracovník může zaujmout místo jiného pracovníka. Finanční ohodnocení pracovníků není fixní a dosahuje určité mzdy, která odpovídá výkonu zaměstnance.

V případě mikroekonomického pohledu se trh zabývá chováním jedinců. U makroekonomického hlediska je trh práce zaměřen na spojení mezi trhem práce a ostatními tržními subjekty (např. zahraniční obchod, trh zboží). Zabývá se i vývojem nezaměstnanosti, důchodů či HDP (Mankiw, 2000).

1.3.1 Nabídka, poptávka a rovnováha na trhu práce

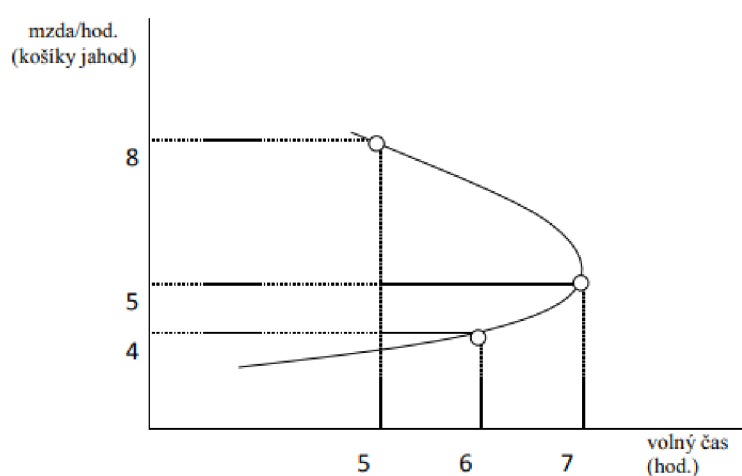
Nabídka

Nabídka práce je vyjádření daného počtu hodin, jež je jedinec ochotný „směnit“ za určitou finanční odměnu, mluví se tedy o mzdě, či statcích, které si poté za případnou mzdu lze pořídit. Všichni jedinci si musí určit balanc mezního užitku mzdy s mezním užitekem volného času (Holman, 2011).

Nabídka práce je tedy odvozena od poptávky po volném čase a je ovlivněna tzv. substitučním a důchodovým efektem, jež se ovlivňují proti sobě. Substituční efekt znamená, že s navyšující se mzdou, bude jedinec nabízet stále více práce, to povede k vyšší

mzdě a nižšímu počtu volného času. Naproti tomu důchodový efekt funguje naopak, vede k navýšení poptávky po volném čase. Vliv obou efektů je možné i z níže uvedeného obrázku, jež vyobrazuje křivku nabídky práce. Nabídka práce, na kterou má vliv substituční efekt, roste, avšak jen do chvíle, kdy je mzda tak vysoká, že dojde k většímu působení důchodového efektu a menší poptávce po práci. Výsledkem působení obou efektů závisí na konkrétním případě nabídky práce. Substituční efekt zpravidla převyšuje v případě nižších mezd, naopak důchodový efekt převládá u těch vyšších (Holman, 2011).

Obrázek 1 Nabídka práce

Zdroj: Holman, Robert. *Ekonomie* 1. vyd.; Praha: C. H. Beck, 1999, str. 247

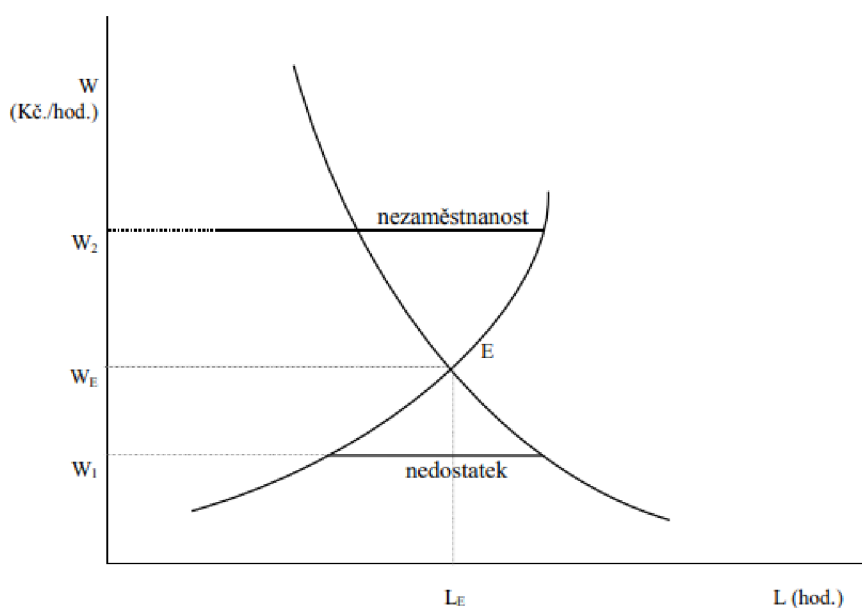
Poptávka

Poptávka po práci je poptávkou firem po určitém výrobním faktoru, závisí na množství práce a ceně za vykonanou práci, tedy jde o poskytnutou mzdu. Počet poptávané práce je odvíjen od toho, jaký vliv vyvíjí práce na příjmy s náklady jednotlivých firem. Důležitým faktorem, jež ovlivňuje rozhodování firem při poptávce je produktivita práce, kterou ovládá princip klesajícího mezního produktu: *„s růstem počtu pracovníků, které firma najme, bude mezní produkt práce, tj. přírůstek produkce plynoucí z nájmu dodatečné jednotky práce postupně klesat“*. Podnik, jež bude poptávat nové zaměstnance až do chvíle, kdy příjmy obdržené díky této práci převýší náklady na mzdu, tzn., že tento zaměstnanec bude přínosem pro podnik ve formě zisku. Samotný termín mezní produkt práce nám pak vyznačuje, jaký přínos bude mít každá další jednotka práce na výstupu firmy. Křivka poptávky po práci má díky již zmíněným informacím klesající sklon (Urban, 2011).

Rovnováha

Rovnováhou na trhu práce znamená, že se na trhu práce střetne nabídka práce a poptávka po ní, což znamená, že množství nabízené práce je rovno poptávce po práci, přičemž k rovnováze na trhu dojde v případě rovnovážné mzdy.

Obrázek 2 Rovnováha na trhu

Zdroj: Holman, Robert. *Ekonomie*. 1. vyd.; Praha: C. H. Beck, 1999, str. 250

Ve výše uvedeném grafu lze vidět, že při mzdě W_1 dojde k převisu poptávky po práci nad nabídkou a na trhu práce by vznikl nedostatek. Naproti tomu, pokud u mzdy W_2 dojde k převisu nabídky práce nad poptávkou a vznikne tak přebytek práce čili nezaměstnanost (Holman, 1999)

1.3.2 Trh práce v dokonalé konkurenci

Trh práce v dokonalé konkurenci je chápán jako teoretická oblast, a to z toho důvodu, protože v případě splnění podmínek pro dokonalou konkurenci, na trhu práce se rozvrhnutí zaměstnanců do firem a podniků za daný důchod, vyvíjí v uspokojivé míře. V této situaci je teorie zakládána na tom, že všichni mají totožný přístup i podmínky na trhu (Tvrdý a kol., 2007).

Dle Jurečky a kolektivu (2018) trh v dokonalé konkurenci naplňuje tyto požadavky:

- Subjekty vystupující na trhu práce mají rovné podmínky k informacím,
- na trhu je značný počet prodávajících a kupujících, jež nemají tržní sílu, a díky tomu nemohou ovlivňovat důchody,
- trh práce není zastoupen velkými firmami ani odbory, které by byly schopné zasahovat do trhu
- zaměstnanci působící na trhu mají stejnou kvalifikaci pro výkon určité práce a jejich práce je stejnorodá,
- pracovníci se mohou volně a bez nákladu přemísťovat z pracovních míst.

V případě dokonalé konkurence jsou jedinci, jež na trhu práce nabízí svou práci a firmy, které poptávají dané nové pracovníky. Jednotlivci jsou tzv. pozici příjemců mzdy a jsou povinni akceptovat již předem určený důchod, a to z toho důvodu, že dany trh na kterém se vyskytují není možné ovlivnit.

Dokonalá konkurence a její výskyt je možný pouze na teoretické úrovni, a to protože v reálném životě se objevují v každé situaci nějaké překážky. Mezi dané problémy může patřit například mzdová strnulost, nerovnováha u množství poptávky či nabídky. V případě mzdové strnulosti jde o to, že mzdy, které zaměstnanci obdrží a jejich výše neroste souměrně s rychlostí růstu cen, které mají rychlejší růst. Růst cen na trhu práce a trhu výrobků a služeb nemá stejnou rychlost (Macáková a kol., 2010).

1.3.3 Trh práce v nedokonalé konkurenci

Důležitým ukazatelem v případě nedokonalé konkurence je jako ukazatel tzv. monopson, jde tedy o podniky, který primárně určuje podmínky, které jsou na trhu. Poté také zaměstnanci, jež disponují stejnou kvalifikací a snaží se nezávisle na sobě nalézt práci. Jako třetí znak je výsada informací a beznákladového, volného šíření (Šimek, 2005).

V pozici monopsonu se zaměstnavatel vyskytne, pokud je samotným subjektem na trhu, jež se poptává po práci. Jako příklad monopsonu na trhu je možné uvést firmu, která se vyskytuje ve městě jako jediná a nabízí obyvatelům možnost obživy, rozhoduje zde jeden zaměstnavatel. Dále je možné také uvést příklad firmy, která po celém státu poptává po specifickém druhu zaměstnání. Díky tomu, že není pro podnik žádné konkurence, monopson dosahuje větších zisků, může i nastavovat mzdovou sazbu pro zaměstnance, jelikož má své jedinečné postavení na trhu. Mzdy může ovlivňovat způsobem:

- Upravovat rozsahu poptávky po práci,
- ovlivněním cen vlastních produktů pomocí regulace rozsahu výroby.

Z toho důvodu, že dle uvedených informací je možné odvodit, že v případě monopsonu je možné dát zaměstnancům mzdu nižší, což nabízí jeho jedinečné postavení, případní pracovníci mají za úkol se rozhodnout, zda mzda, která je jim nabídnuta bude či nebude přijmouta z jejich strany (Jurečka, 2018). U trhu nedokonalé konkurence může ovlivnit nabídku s poptávkou po práci svaz odborů. Požadavky, jež jsou odborové a jsou mířeny na zaměstnavatele patří například:

- Lepší pracovní podmínky,
- navýšení mzdy,
- vyšší bezpečnost práce,
- nárůst počtu pracovních příležitostí (Macáková, 2010).

Dvoustranný monopol utváří podle dohody obou stran (na straně poptávky i nabídky) mzdovou sazbu. V případě, že není ani jedna ze stran ztrátová, jedná se o nejlepší variantu optimální mzdy (Jurečka, 2018).

U odborů je také možné, že se dostanou na stejnou výsadní pozici, jakou má monopson. A to v situaci, kdy je dodávána práce. Pokud se setká monopson (strana poptávky) s monopolem (strana nabídky), jež jsou považované jako odbory (odborové svazy, profesní organizace), jde o bilaterální neboli dvoustranný obchod.

Rozdíl u dokonalé a nedokonalé konkurence na trhu práce nastává u tvorby mezd. V případě dokonalé konkurence je mzda dána trhem, proto jsou zaměstnanci mzdu nuceni přijmout, jelikož její výši nemohou, jakkoliv ovlivnit. Nedokonalá konkurence umožňuje zaměstnancům rozhodnutí, zda mzdu přijmou nebo ne. Daný důchod je stanoven podnikem (Šimek, 2005).

1.3.4 Segmentace trhu práce

Segmentací trhu práce je myšleno rozdělení určitých skupin do samostatných oblastí. Skupiny jsou definovány charakterem typu profesní, geografický nebo v závislosti na vztahu zaměstnance k zaměstnavateli. Ve finále je možnost vzniku nepoměru, kdy může

jít o vysokou nezaměstnanost. Trh práce může být segmentován na: primární, sekundární nebo na interní či externí (Tvrdý a kol., 2007).

Primární sektor zahrnuje zaměstnance, jež mají vyšší kvalifikaci, kterou mají pracovníci, jež před nalezením určitého pracovního místa nebo během výkonu práce. Z důvodu lepší kvalifikace je tedy v daném sektoru očekáváno, že zaměstnanci, jež se v něm nachází, budou mít vyšší důchod či stabilitu zaměstnání a lepší pracovní podmínky, nakonec také možnost kariérního postupu. Ruku v ruce s tím však jdou vyšší nároky ze strany zaměstnavatelů, od zaměstnanců se očekává dodržování vnitřních norem, předpisů a dalších pracovních návyků firmy.

V sekundárním sektoru je menší poptávka po sociálních a nízkopříjmových pracovnících. Tento obor nevyžaduje vyšší kvalifikaci, proto je zde snazší najít a získat práci. Na druhou stranu je také větší variabilita a pracoviště není tak stabilní. V sekundárním sektoru je fluktuace zaměstnanců vysoká a pro zaměstnavatele je snazší najít nového, jiného zaměstnance. Zaměstnanci se snáze nahrazují (Tvrdý a kol., 2007).

1.4 Nezaměstnanost

Ekonomie a nezaměstnanost jsou si velmi blízké. Změny, jež přispěly k formování vědy o hospodářství, nakonec vedly po několika následujících desetiletích k fázi, kde je nezaměstnanost charakteristická. V brzké fázi vývoje byla ekonomie přiměna k reakci na existenci nezaměstnanosti. Prvotně však nebyla reakce mířena k nezaměstnanosti, ale zaobírala se zhoršováním sociálních podmínek či vzrůstající bídou (Šmajsová, 2002).

1.4.1 Faktory ovlivňující nezaměstnanost

Míra vzdělanosti

Úroveň vzdělání a míra nezaměstnanosti mají mezi sebou neoddělitelnou spojitost, která je také v ekonomii předmětem zájmu. Obecně je v potaz bráno, že vyšší úroveň vzdělání podporuje pokles nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti je u lidí s vyšším vzděláním nižší než u lidí s nižším vzděláním. O tomto pojednává teorie lidského kapitálu, která uvádí, že vzdělání a odborná příprava jsou důležitou součástí produktivity a zaměstnatelnosti jedince, protože navyšují jejich růst (Núñez a kol., 2009).

Dle Núñeze a Livanose (2009), kteří zkoumali v 15 evropských zemích vliv vysokoškolského vzdělání a oblasti vzdělání na míru nezaměstnanosti, vysokoškolské

vzdělání navyšuje šanci získat zaměstnání. Vyšší vzdělání má také mírný vliv na snížení dlouhodobé nezaměstnanosti. Avšak v porovnání dlouhodobé s krátkodobou nezaměstnaností je dlouhodobé nezaměstnanosti vysokoškolské vzdělání méně intenzivní a více homogenní skrz evropské státy.

Minimální mzda

Pícla a Kornera (2016) říkají: „Minimální mzda je institut hospodářské politiky, jehož cílem je zabránit pádu zaměstnanců s nejnižšími mzdami do chudoby. Minimální mzda by měla zajišťovat, aby byl pracující člověk schopen ze svého příjmu hradit své základní životní potřeby a nebyl závislý na sociálních dávkách.“

Minimální mzda má dvě základní funkce:

- Sociálně-ochranná funkce
- Ekonomicko-kriteriální funkce

Sociálně-ochranná funkce má na starosti ochranu zaměstnance před chudobou. Současně v mzdové konkurenci zaměstnavatelům zajistí základní rovné podmínky.

Ekonomicko-kriteriální funkce ztvárňuje předpoklady pro příjmovou motivaci obyvatel k hledání, nalezení a nastoupení do zaměstnání. Zaměstnavatel má v tomto případě nejnižší úroveň nákladů na mzdy zaměstnanců (Pícl a kol., 2016).

Na základě 25 zemí OECD od roku 2000 do roku 2014 bylo zjištěno, že pokud se zvýší minimální mzda o 10 %, sníží se zaměstnanost v průměru o 0,7 %, toto má za důsledek zvýšení míry nezaměstnanosti o 0,64 % (Kim a kol., 2018).

Ekonomicky aktivní populace

Do ekonomicky aktivní populace jsou zařazeni pouze obyvatelé, kteří jsou schopni a způsobilí vykonávat práci. Tato skupina zahrnuje populaci zaměstnanou i nezaměstnanou, která vyhovuje požadavkům k zařazení mezi zaměstnané.

Dané požadavky jsou:

- Dovršení věku 15 let,
- aktivně hledat zaměstnání,
- nebýt zaměstnán ani být samostatně výdělečně činný,
- schopnost nastoupit do práce nejpozději do 14 dnů.

Lidé, kteří nespĺňují tyto požadavky, patří do ekonomicky neaktivního obyvatelstva. Jde o část populace, jež nemůže pracovat. Do této skupiny patří například studenti, důchodci, osoby na rodičovské dovolené (Pavelka, 2007).

1.4.2 Druhy nezaměstnanosti

Frikční nezaměstnanost je popsána jako krátkodobá a prospěšná pro ekonomika. Důležitým aspektem je zde životní cyklus obyvatelstva. Náleží sem migrace osob mezi regiony, hledání první práce u absolventů či nového zaměstnání kvůli touze po změně (Jurečka a kol., 2013). Tento typ vznikne v případě, že lidé se pohybují z jednoho pracovního místa k druhému, a to kvůli dobrovolnému opuštění svého stávajícího místa. Jedním z důvodů opuštění stávajícího zaměstnání může být díky snaze o vylepšení pracovních podmínek jako je vyšší mzda, životní podmínky nebo možnost kariérního postupu. Pokud jednotlivec dobrovolně mění své pracovní místo, tak to může naznačovat, že na trhu práce panují příznivé podmínky a doba, po kterou je nezaměstnaný (tzv. frikční nezaměstnanost), je velmi krátká, obvykle trvající od 6 do 12 týdnů. Tato forma nezaměstnanosti je klíčovým faktorem efektivní dělby práce, protože vyplývá z pohybu mezi různými zaměstnáními, regiony a fázemi životního cyklu. Díky tomuto je pojmenována jako flukтуаční. V této skupině jsou zahrnuty i varianty, kdy se nacházejí ženy po mateřské dovolené, či osoby, jež pobírají nemocenské příspěvky a tak dále. Frikční nezaměstnanost se nachází ve všech ekonomikách (Knoll, 1993).

Příčinou strukturální nezaměstnanosti je nesoulad mezi nabídkou a poptávkou po práci. Obvykle to trvá dlouho, někdy i několik let. K tomuto rozdílu dochází, když jedno odvětví roste, zatímco jiné upadá. To zvyšuje poptávku po určitých zaměstnáních a snižuje poptávku po jiných zaměstnáních. Pracovníci se často této změně nemohou rychle přizpůsobit, takže nezaměstnanost přetrvává. Strukturální nezaměstnanost je způsobena změnami kvalifikačních požadavků pracovníků v důsledku strukturálních a technických změn. Aby se zaměstnanci přizpůsobili novým podmínkám na trhu práce, musí se často

rekvalifikovat nebo dokonce změnit obor práce a někdy i bydliště. K řešení této situace se často využívá rekvalifikace zaměstnanců (Samuelson a kol., 2013). Mezi příčiny tohoto typu nezaměstnanosti patří změny ve struktuře ekonomiky. Příkladem je pokles zájmu o pracovníky u hornických prací. Jsou zmíněny i další důvody:

- Prostorová nehybnost pracovních sil, jež ztěžuje rovnováhu regionálních trhů práce,
- pokles poptávky po zaměstnancích, kvůli konečné poptávce,
- nabídka po pracovnících se zvyšuje, je ovlivněna příčinami politickými nebo ekonomickými
- pokles zájmu o kvalifikované pracovníky, vzniklá rozdílem mezi strukturou mezd a produktivity práce (Kotýnková a kol., 2003).

Dále do forem nezaměstnanosti patří forma cyklická. V případě že se snižuje hospodářský cyklus, klesá i poptávka po nové pracovní síle, pokud toto nastane, vznikne cyklická nezaměstnanost (Samuelson a kol., 2013). Pokud nastane recese, tak se začne nezaměstnanost zvyšovat. V případě expanze klesá. Délka trvání je těžce označitelná, jelikož se odvíjí dle aktuálního ekonomického cyklu. Důležité je vědět, že je součástí ekonomiky plošně přes všechny sektory národního hospodářství (Jurečka a kol., 2013).

1.4.3 Dopady nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je sociálním i ekonomickým jevem, jež má za následek nejen úpadek společnosti, ale i rozpad rodin nebo neúspěch jedinců ve sféře sociální, ekonomické, kriminální atd. Nezaměstnanost představuje pro celou společnost velkou zátěž (Kuchař a kol., 2013).

Nezaměstnanost a její ekonomické dopady

Nezaměstnaní i jejich blízké okolí je v případě ztráty zaměstnání je postaveno do nelehké situace. Nárůst nezaměstnanosti má negativní vliv i na národní hospodářství, jelikož nedostatek pracovních míst způsobuje, že není využit plný potenciál pracovní síly (Kolibová a kol., 2005). I přesto, že ekonomika nebo národní hospodářství prosperuje,

pokles ekonomického růstu je nevyhnutelný. Tyto výkyvy následně způsobují nezaměstnanost (Stiglitz, 2002).

Disponibilní důchod

Díky nezaměstnanosti, která má za důsledky mnoho negativních vlivů na ekonomiku, se snižuje i kupní síla populace daného státu. Tím pádem budou mít lidé menší ochotu nakupovat a poptávka po službách a zboží bude klesat. Nezaměstnanost představuje snížení životní úrovně nezaměstnaných obyvatel. Důsledkem ztráty zaměstnání musí osoba bez zaměstnání, díky nedostatku finančních prostředků, omezovat a více rozmyšlet ve svých nákupních zvycích (nákup z druhé ruky, vyhledávání slev). U osob, jež jsou bez práce, vzniká problém hlavně nejasné budoucnosti a problém materialistický. Také pokud se jedná o rodinu, v níž se vyskytují nezletilé děti, se většina rodičů má snahu, aby alespoň jejich dítě bylo na srovnatelné úrovni spotřeby jako děti jiné (Kolibová a kol., 2005).

Vliv na HDP

V případě, že obyvatelé začnou omezovat svou spotřebu, kupní síla se snižuje a vzniká tzv. negativní poptávkový šok. Tímto je ovlivňována i daňová výtěžnost. Výběr daní je nepřímo ovlivněn a popsán vztahem nezaměstnanosti a produkce. Daný vztah je nazýván jako Okunův zákon. Zákon popisující vztah produkce a nezaměstnanosti byl vysvětlen Arthurem Okunem v roce 1962, kdy tento jev popsal na datech z USA (Čadil, 2011).

Okunův zákon

Okunův zákon

Pokles produktu a nezaměstnanosti a jejich vztah je popisován tzv. Okunovým zákonem. Tento zákon říká, že při navýšení nezaměstnanosti o 1 % oproti její přirozené míře způsobí snížení produktu o 2-3 % ve srovnání s potenciálním produktem (Jurečka, 2017).

Obecně lze říci, že se jedná o generalizování skutečně pozorované statistické pravidelnosti, na níž má vliv čas, lze popsat dle následující rovnice (Brožová, 2006):

$$(u^*-u) = \beta \times (Y - Y^*)$$

kde u^* ... přirozená míra nezaměstnanosti

u ... skutečná míra nezaměstnanosti

Y ... reálný produkt

Y^* ... potencionální produkt

β ... koeficient citlivosti změny nezaměstnanosti na změnu Y

Autor daného zákona, Arthur Okun, ho podával jako dvoucestnou kauzální kombinaci, jež vede od produkce k nezaměstnanosti a naopak (Čadil, 2011).

1.5 Politika zaměstnanosti

1.5.1 Aktivní politika nezaměstnanosti

Aktivní politika má snahu dosáhnout snížení nezaměstnanosti tím, že odstraní nepříhodné podmínky daných skupin vytvořených z nezaměstnaných (Brčák a kol., 2014).

Daná politika nezaměstnanosti je orientována hlavně na těžce zařaditelné uchazeče o zaměstnání, jejich uplatnění na trhu práce a vytváří významný nástroj státní politiky zaměstnanosti. Je nápomocná sociálně ekonomickému rozvoji regionů, rizikové kategorii obyvatel, podporuje územní politiku, eliminuje bariéry a jiné. Aktivní politika primárně snižuje svými nástroji finanční náročnost pasivní politiky zaměstnanosti. Činnost prováděná aktivní politikou zaměstnanosti je řízena příslušným Zákonem č. 433/2004 Sb., o zaměstnanosti (Halásková, 2008).

Poradenské služby pro obyvatele jsou také nedílnou složkou, zabezpečovány jsou pobočkami Úřadu práce a jejich smluvními partnery. Jako další je sdílené zprostředkování zaměstnání, jeho podpora u zdravotně postižených a zaměřené projekty, k řešení nezaměstnanosti. Tato politika je financována ze státního rozpočtu a je řízena příslušným právním předpisem (Zákon č. 435/2004 Sb.)

Mezi postupy, jež mají vést k zajištění maximálně možné úrovně zaměstnanosti patří převážně:

- Rekvalifikace
- Překlenovací příspěvek
- Investiční pobídky
- Příspěvek na zpracování
- Veřejně prospěšné práce

- Společensky účelná pracovní místa
- Příspěvek v době částečné nezaměstnanosti
- Příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program (Zákon č. 435/2004 Sb.)

1.5.2 Pasivní politika nezaměstnanosti

Pasivní politika zaměstnanosti snižuje ekonomické a sociální dopady jednotlivce ale i obyvatelstva obecně, jež je způsobeno nezaměstnaností. I přesto je však velmi kritizována. Pasivní politika je opakem aktivní politiky. Princip této politiky spočívá především ve vynakládání prostředků na hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání z prostředků státního rozpočtu (podpora v nezaměstnanosti). Lidé, jež jsou přihlášení na úřadu práce, jsou podporováni vyplácením podpory. Mezi hlavní cíle patří omezení negativních dopadů nezaměstnanosti na jednotlivce a pomoc při hledání zaměstnání. Velkorysé podpory v případě nezaměstnanosti související s příznivými podmínkami k jejich dosažení mohou pobízet obyvatele k hledání si svého nového zaměstnání. Jako dalším instrumentem může být umožnění odchodu do předčasného důchodu. Díky daným zmíněným příčinám je pasivní politika zaměstnanosti brána jako méně efektivní nežli aktivní (Brčák a kol., 2014).

1.6 Metody měření nezaměstnanosti

Měření nezaměstnanosti v České republice

Mírou nezaměstnanosti je možné získat počet nezaměstnaných a vývoj jejich počtu za určité období. Přirozená míra nezaměstnanosti lze vyjádřit skupinově, ale může být i rozdělena dle územního rozdělení na kraje či okresy. Jsou různá odvětví nezaměstnanosti, které je možné nalézt a to u skupin: žena, muž, rozdělení dle věku, či zaměření dle oblasti zaměstnání, v neposlední řadě i dělení podle vzdělání. Míra nezaměstnanosti je vyjádřena pomocí počtu nezaměstnaných osob a ekonomicky aktivních osob, je uvedena v procentech (Jurečka, 2017).

Míra nezaměstnanosti = (počet nezaměstnaných osob/počet ekonomicky aktivních osob) * 100

(2)

Český statistický úřad není jediným ústředním orgánem, jež zkoumá míru nezaměstnanosti v České republice. Dále se také zaměřuje na toto téma i Evropský statistický úřad (EUROSTAT). Spojením těchto subjektů vzniká komplexní obrázek o vývoji nezaměstnanosti (Jurečka, 2017).

Měření nezaměstnanosti ve Španělském království

Ve Španělsku existují dvě různé metody. První metoda je nazvána „Průzkum aktivního obyvatelstva“ (Encuesta de Población Activa – EPA). Tento průzkum provádí čtvrtletně Národní statistický úřad. Uplatňuje se v produktivním věku. Podle výsledků průzkumu se vyjasní situace na trhu práce. Stejně jako v České republice jsou do průzkumu zahrnuty domácnosti, které jsou dotazovány. Pokrývá asi 65 000 domácností, což v přepočtu představuje asi 180 000 lidí. Tento způsob měření započal v roce 2005, a to dle kritérií Mezinárodní organizace práce v celé Evropské unii. Skupiny se dělí na:

- aktivní obyvatelstvo;
- neaktivní obyvatelstvo.

Za aktivní populaci se považují lidé starší 16 let, kteří minulý týden pracovali nebo hledali práci. Zaměstnaní i nezaměstnaní obyvatelé jsou součástí aktivní populace. Zaměstnanci jsou ti, kteří minulý týden odpracovali alespoň jednu hodinu, včetně osob samostatně výdělečně činných. Nezaměstnaní jsou lidé, kteří poslední týden nepracovali, ale aktivně se snaží najít práci a v případě, že jí naleznou, mohou začít pracovat (zaslat životopis, zaregistrovat se na úřadu práce, zúčastnit se pohovorů apod.).

Neaktivní obyvatelstvo zahrnuje například studenty, důchodce, osoby v domácnosti, invalidy či jednotlivce, jež nemohou vykonávat práci z jiných důvodů (INE, 2005)

Jako druhá metoda se používá registrovaná nezaměstnanost na úřadech práce. Metodika registrované nezaměstnanosti používá data ze SEPE (Veřejný sektor nezaměstnanosti), jde o autonomní orgán, jež je využíván v rámci Ministerstva práce a sociálních věcí současně s Veřejnými službami autonomních komunit.

Jde o řízení aktivní politiky zaměstnanosti a vyplácení podpory nezaměstnaným osobám. Uchazeči, kteří vytvořili toto registrované společenství, jsou přihlášení na úřadu

práce, který nabízí i odborná školení související s pracovním životem. Výjimkou jsou skupiny, které tam nepatří, protože pracují méně než tři měsíce, mají zkrácenou pracovní dobu, nemohou nastoupit okamžitě nebo nemohou nastoupit do práce vůbec (invalidní důchodci, nemocenské). Tato metoda umožňuje třídit nezaměstnané podle pohlaví, věku, odvětví v jednotlivých provinciích a samosprávných oblastech. SEPE je upravena vyhláškou č. 1897/2000 a stanovuje pravidla, která definují aktivní hledání zaměstnání a jiné podmínky, které jsou pro registraci nezaměstnaných obyvatel součástí. Vyhláška také popisuje, jaké aktivity jsou brány v potaz u “aktivního“ hledání zaměstnání (Peréz, 2015).

Registrovaná nezaměstnanost v roce 2005 změnila svou metodiku. S touto změnou vznikl i informační systém veřejných služeb zaměstnanosti (SISPE). Součástí výpočtu jsou i cizinci, jež jsou vedeni jako uchazeči o práci. Tento systém měl přinést zlepšení v získaných informacích a jejich sdílení. Vylepšená měla být i kapacita k zprostředkování zaměstnání, kvalitnější koordinace řízení veřejných služeb zaměstnanosti a zajištění rozvoje národních statistik o fungování trhu práce. Úkolem systému je možnost volného pohybu a pracovní mobility zajmců o práci, podpora rovné příležitosti v přístupu k zaměstnání a navýšení kapacity pokrytí pracovních míst. Komparativní výhodou dané metody tkví v tempu sdílení, prediktivních možnostech a maximální územní rozdrobenosti. Metoda by měla napomáhat k řešení problémů, základem pro to budou průzkumy, počty uchazečů o práci a příjemci výhod (Cortéz, 2023).

Měření nezaměstnanosti dle Eurostatu

Eurostat je Evropský statistický úřad založen roku 1953. Shromažďuje data a zveřejňuje statistické údaje na úrovni Evropské unie. Informace poskytované Eurostatem jsou významné pro rozhodování a hodnocení na vnitrostátní a evropské úrovni. Pravidelně publikována a brána jako významný ukazatel je míra nezaměstnanosti. Eurostat publikuje dané údaje u všech členských států Evropské unie, a to minimálně čtvrtletně, dle evropských právních předpisů, jako podkladová data využívá pro zjištění míry nezaměstnanosti data o pracovních silách Evropské unie (EU LFS). Údaje o nezaměstnanosti od Eurostatu vycházejí z definice nezaměstnanosti podle Mezinárodní organizace práce (ILO), což je popsáno v sekci „Základní pojmy a definice nezaměstnanosti“. Tyto údaje jsou zveřejňovány s ohledem na publikační frekvenci Eurostatu, což umožňuje mezinárodní srovnání a rychlou dostupnost dat. Eurostat rovněž

poskytuje průzkumy zaměstnanosti a volných pracovních míst, což přináší komplexní pohled na aktuální situaci na trhu práce. Měsíční údaje o nezaměstnanosti jsou prezentovány jako sazby nebo úrovně. Dělí se také na dvě věkové skupiny a to 15-24 let a 25-74 let. Kromě měsíčních dat jsou zveřejňovány i čtvrtletní a roční propočty, které navyšuje například širší věk, národnost nebo vzdělání. Dále je publikována dlouhodobá nezaměstnanost (alespoň 12 měsíců) a velmi dlouhodobá nezaměstnanost (24 měsíců a více) (Eurostat, 2020).

1.7 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (HDP) je finančním ukazatelem, pomocí něhož je vyobrazena celková hodnota zboží a služeb, které jsou vytvořeny v určité geografické části a za určité časové období. Tento ukazatel je používán jakožto měřítko, které ohodnocuje hospodářskou výkonnost určité země. Pokud jde o reálné HDP, jeho hodnota je očištěna o inflaci.

Krátkodobě existuje volný vztah mezi ekonomickým růstem a mírou nezaměstnanosti. Nezaměstnanost klesá až po určité době, kdy ostatní ekonomické ukazatele vykazují zdokonalení, proto se nazývá zaostávající ekonomický ukazatel.

Firmy mohou zpočátku reagovat na rostoucí poptávku zvýšením produktivity stávajících zaměstnanců. Jakmile jsou však pracovní zdroje plně využity, je růst produkce omezen tempem růstu produktivity práce, dokud firmy nezačnou znovu najímat více pracovníků. V případě delšího časového horizontu je mezi změnami tempa růstu reálného HDP a nezaměstnaností inverzní vztah. Daný dlouhodobý vztah je popsán například Okunovo zákonem, jenž ukazuje, že pro udržení stabilní míry nezaměstnanosti je obvykle vyžadováno, aby růst reálného HDP odpovídal růstu potenciálního produktu. Schopnost ekonomiky vyrobit zboží a služby při maximální využití zdrojů je nazváno potenciálním produktem (Levine, 2012).

Metody výpočtu HDP

Pro určení hrubého domácího produktu je možné využívat tři metody. Jde o metodu produkční, výdajovou a poslední variantou je metoda důchodová. U všech tří ukazatelů se však dojde k totožnému výsledku.

Produkční metoda

Hrubý domácí produkt se počítá jako součet hrubé přidané hodnoty jednotlivých institucionálních sektorů nebo odvětví a čistých daní na produkty (které nejsou rozvrženy do sektorů a odvětví). Také je součástí bilance účtu národního hospodářství. Na straně zdrojů jsou zaznamenány hodnoty produkce, zatímco na straně využití jsou zaznamenány hodnoty mezispotřeby. Hrubá přidaná hodnota je rozdíl mezi hodnotou produkce a hodnotou mezispotřeby. Vzhledem k tomu, že hodnota produkce je oceněna za základní ceny a hodnota mezispotřeby za kupní ceny, na straně zdrojů jsou daně sniženy o dotace na výroby.

$$\text{HDP} = \text{Produkce} - \text{Mezispotřeba} + \text{Daně z produktů} - \text{Dotace na produkty} \quad (3)$$

Vysvětlení pojmů:

Produkce – definuje hodnotu tržního i netržního zboží a služeb, jež je výsledkem výrobní činnosti v daném období v České republice, je tvořena produkcí tržní, netržní, pro vlastní užití a bankovní služby

Mezispotřeba – definuje hodnotu služeb a zboží, jež jsou využívány během daného období v procesu výroby jiného zboží a služeb

Daně z produktů – jejich součástí jsou cla, daně z dovozu, DPH, spotřební daně a poplatky (lázeňské, rekreační atd.)

Dotace na produkty – obsahují náhrady ztrát při výrobě nebo při poskytování služeb (dotace poskytnuté na sport, školství, dopravu atd.)

Výdajová metoda

V případě výdajové metody se hrubý domácí produkt počítá jako součet konečného užití výrobků a služeb rezidentskými jednotkami (reálná finální spotřeba a tvorba hrubého kapitálu) a salda vývozu a dovozu výrobků a služeb. Opravdová finální spotřeba je vysvětlena pomocí naturálních sociálních transferů od výdajů na konečnou spotřebu domácností, vlády a neziskových zařízení sloužícím domácnostem. Hrubý kapitál a jeho tvorba je členěna na tvorbu hrubého fixního kapitálu, změnu zásob a na čisté pořízení cenností.

$$\text{HDP} = \text{Výdaje na konečnou spotřebu} + \text{Tvorba hrubého kapitálu} + \text{Vývoz výrobků a služeb} - \text{Dovoz výrobků a služeb} \quad (4)$$

Definice pojmů:

Výdaje na konečnou spotřebu – definují spotřebu hrazenou z disponibilních důchodů vlády, neziskových organizací, které pomáhají domácnostem a jsou členěny na výdaje na individuální a kolektivní spotřebu

Tvorba hrubého fixního kapitálu – je tvořena úbytkem (prodej stávajícího dlouhodobého majetku) a pořízením (investice a modernizace) fixních aktiv společně se navýšením hodnoty nevyráběných aktiv, naopak nejsou zařazeny například předměty, které pořídila vláda pro vojenské potřeby či předměty dlouhodobé spotřeby nabyté domácnostmi.

Vývoz a dovoz zboží a služeb – vychází z údajů obchodní bilance, součástí je spotřeba občanů ČR v cizině a spotřeba cizinců v ČR, odlišnost u dovozu a vývozu je dána saldem dovozu a vývozu (ČSÚ, 2024).

Důchodová metoda

Pokud se hrubý domácí produkt počítá pomocí důchodové metody, počítá se pomocí součtu prvotních důchodů za národní hospodářství: náhrady zaměstnancům, daní z výroby z dovozu snížených o dotace a hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu. Respektive jde o čistý provozní přebytek a smíšený důchod a spotřebu fixního kapitálu (ČSÚ, 2024).

$$\text{HDP} = \text{Náhrady zaměstnancům} + \text{Daně z výroby a z dovozu} - \text{Dotace} + \text{Čistý provozní přebytek} + \text{Čistý smíšený důchod} + \text{Spotřeba fixního kapitálu} \quad (5)$$

Definice pojmů:

- Náhrady zaměstnancům – jde o mzdy, platy a sociální příspěvky, které jsou hrazeny zaměstnavateli
- Daně z výroby a dovozu – součástí jsou nepřímé daně, do nichž jsou zahrnuty i daně z produktů (například: DPH, cla)

- Dotace – v tomto případě jde o záporné daně, které se dělí na dotace na produkty (například: dotace na školství, sport) a ostatní dotace na výrobu (například: dotace na úhradu ztráty)
- Čistý provozní přebytek – zahrnuje zisky podnikatelských subjektů korigované o zisk z držby zásob
- Čistý smíšený důchod – zisk malých podnikatelů, jež je sumou důchodů z podnikání a pracovní činnosti pro vlastní firmu (dané důchody není možné statisticky oddělit)
- Spotřeba fixního kapitálu – jde o pokles hodnoty fixních aktiv vlivem fyzického a morálního opotřebení (ČSÚ, 2024)

Dle Jurečky (2010) se v případě důchodové metody využívají důchody (příjmy ekonomických subjektů), jež jsou přijímány za poskytování služeb výrobních faktorů, které jsou danými subjekty vlastněny a k produkci jsou důležité. V souhrnu je metoda stavěna na sumě důchodů, jež vychází z vlastních výrobních činitelů. Podoba dle Jurečky (2010) je následující:

- Mzdy – jde o hrubé mzdy a ostatní náklady podniků na práci včetně odvodů (sociální a zdravotní pojištění),
- úroky – čisté úroky,
- zisk – hrubý zisk firem,
- renty – důchody z vlastnictví půdy či nemovitostí (příjmy plynoucí domácnostem),
- příjmy ze samozaměstnání – jde o jakoukoliv formu příjmů osob, jež podnikají samostatně.

Sumou daných příjmů získáme Čistý domácí důchod. Čistý domácí důchod je nižší než hrubý domácí produkt, kvůli tomu je důležité k danému ukazateli přičíst navíc nepřímé daně a amortizaci (odpis), amortizací se rozumí proces opotřebení fixního kapitálu, díky čemuž se hodnota sníží.

1.7.1 Nominální a reálný hrubý domácí produkt

Pro identifikaci rozdílu mezi zvýšením objemu produkce výrobků a služeb a růstem jejich cen se používá rozlišení mezi nominálním a reálným produktem během měření produktivních aktivit.

Nominální – využívají se běžné ceny, tedy ceny, které převládají na trhu v době, kdy je hrubý domácí produkt určen

Reálný – v tomto případě se využívají ceny stálé, tedy ceny, jež jsou očištěny od změn, stálá cena je cena za období, jež jsou stanoveny jako výchozí.

Uvádí se, že reálný produkt je možné získat pomocí, že složky, tedy výrobky a služby, jsou oceněny stálými cenami či je nominální produkt v určitém období očištěn o inflační vlivy, jde o tzv. deflování. V případě mezinárodního srovnávání je tedy vhodnější použít údaje reálného HDP, jež užívá ceny jednoho konkrétního roku pro všechny určené země a nezahrnuje do svých údajů výši inflace, která se v jednotlivých státech rozlišuje a má na něj vliv řada faktorů (Jurečka, 2010).

1.7.2 Faktory ovlivňující HDP

Je důležité se zabývat i faktory, které mají vliv na hrubý domácí produkt, kromě již zmíněných a zahrnutých ve vzorcích. Vliv na HDP mají vnitřní i vnější faktory, jež ovlivňují jeho vývoj. The Nature Conservancy (2021) se zabývá souborem faktorů ovlivňujících HDP. Domnívá se, že celý systém tvorby HDP je propojený a „vše souvisí se vším“. Jako nejdůležitější faktory jsou uváděny globální zaměstnanost a chudoba, kvalita ovzduší a klima, suchozemské, sladkovodní a mořské systémy, energetické zdroje, hygiena, lidské zdraví a ekonomický dopad katastrof. Tvorbu HDP tedy ovlivňují především nejen ekonomické ukazatele, ale také technologické, sociální a environmentální ukazatele. To většinou naznačuje, že na systémy by se mělo pohlížet z všeobecné perspektivy a nezaměřovat se na každý faktor zvlášť.

Naopak Capra (2016) se nezaměřuje přímo na situaci a vývoj hrubého národního produktu, ale na globální problémy, kterým musí země čelit a co nejlépe se s nimi vypořádat. Tuto problematiku rozděluje na dvě hlavní části, populační problematiku a problematiku životního prostředí. Jako populační problémy uvádí především chudobu, populační růst, tlak demografických změn a sociální nerovnost. Mezi environmentální problémy patří například změna klimatu, „klimatičtí“ uprchlíci, spotřeba fosilních paliv a ohrožení potravinové bezpečnosti.

Prateek (2020) definoval šest hlavních faktorů ovlivňujících růst HDP:

- přírodní zdroje - např. ropa, nerostné zdroje, jakož i dostupnost zemědělské půdy a vody;
- fyzický kapitál a infrastruktura – rostoucí investice do fyzického kapitálu, jako jsou silnice, stroje a továrny, zvyšují produktivitu a výkon;
- populace a pracovní síla – rostoucí populace může zlepšit dostupnost práce, ale může také vést k vysoké nezaměstnanosti;
- lidský kapitál – zvýšení investic do zvýšení kvalifikace pracovní síly v oblasti lidského kapitálu a tím zvýšení produktivity;
- technologie – navýšení technologických investic ke zvýšení produktivity při současném snížení nákladů a zvýšení konkurenceschopnosti;
- zákony – ekonomická činnost regulovaná státem nebo jinými institucemi.

Dle Saina (2021) jsou nejdůležitějšími faktory ovlivňujícími HDP: přírodní zdroje, vybavení a fyzický kapitál, populace a zaměstnanost, lidské zdroje, špičkové technologie, pravidla a předpisy. Rozlišuje se šest hlavních faktorů: přírodní zdroje, lidské zdroje, technologie, investice, poptávka a efektivita. Tyto faktory mohou vést k růstu HDP pouze tehdy, pokud je příslušné země správně využívají. Je třeba brát v úvahu i sociální a politické faktory, protože i ty mají zásadní vliv na rozvoj země. Kromě toho se faktory dělí na ekonomické, jako je technologický rozvoj a akumulace kapitálu, a neekonomické, jako je efektivita vlády, demografie a politické systémy. Obě skupiny zásadně ovlivňují konečný výsledek (Boldeanu a Constantinescu, 2015).

1.8 Inlace

Definice pojmu inflace spočívá ve smyslu zvýšení cenové hladiny v národním hospodářství, současně s tím snižuje kupní sílu peněz. Je měněna nepřímo úměrně k vývoji cenové hladiny. Inflace může být také interpretována jako zvyšování průměrné cenové hladiny v dané ekonomice. Dá se říct, že u inflace jde o obecný růst cenové hladiny v určité zemi (Jurečka, 2017).

Souvisejícími pojmy inflace jsou například:

- Cenová stabilita,
- deflace,
- stagflace,

- slumpflace,
- dezinflace,
- akcelerující inflace.

Cenová stabilita nastává v případě, pokud cenová hladina nemění svou úroveň a udržuje ji stále stejnou. Cenová stabilita se nachází mezi rozmezím inflace a deflace, jde o jeden z cílů národohospodářské politiky. Optimální míra inflace je v případě, že míra inflace dosáhne jen 2 nebo 3 %.

Opakem inflace je deflace. V případě deflace je cenová hladina snižována. V dané ekonomice v tomto případě dochází k poklesu cenové úrovně a tím pádem zvýšení kupní síly peněz.

Akcelerující inflace popisuje zrychlení růstu cenové hladiny. Opačný stav, kdy je cenová hladina snižována, se nazývá dezinflace.

Stagflace a slumpflace je v souvislosti s reálným produktem a inflací. Stagflace popisuje jev, kdy cenová hladina roste i přestože se nemění reálný produkt, ekonomika stagnuje. V případě slumpflace reálný produkt klesá a cenová hladina roste (Jurečka 2017).

Inflace se rozděluje na tři typy:

- Mírná,
- pádivá,
- hyperinflace.

Inflace plíživá, jak je také mírná inflace označována je spojována jednociferným ročním růstem míry inflace. Lidé důvěřují hodnotě peněz, jelikož je poměrně stabilní, současně i ceny jsou bez značných výkyvů.

Pádivá inflace je v rozmezí deseti až tisíc procent. V tomto případě peníze výrazně ztrácí svou hodnotu, jejich kupní síla se snižuje, a proto je lidé nechtějí uchovávat.

Hyperinflace dosahuje víceciferných čísel. Téměř eliminuje veškerou hodnotu a funkci peněz. Začíná být využíván spíše tzv. Barterův obchod, kdy se směnuje zboží za zboží. Jedno z nejlepších přístupů je v tomto případě měnová reforma (Samuelson, 2010).

1.8.1 Faktory ovlivňující inflaci

Faktory, které mají vliv na výši inflace mohou být děleny do dvou obsáhlých skupin. Jako první skupina je ta, která ovlivňuje růst cen ve všech tržních ekonomikách úplně přirozeně. Do těchto faktorů mohou náležet například peněžní zásoby, mzdy, měnové kurzy a jiné. S další skupinou mohou být spojeny transformace české ekonomiky, jež náleží do takzvaných systémových zdrojů inflace. Jde o snižování cenových deformací, jež byly zděděny po předchozích režimech či o deregulaci cen. Z těchto informací je již zřejmé, že inflace v České republice nebyla vždy čistě monetárním jevem (Holub, 1997).

Měnová politika také tvoří významný vliv na inflaci. Ve 20. letech minulého století bylo inflační nastavení bráno jako pokrok. V té době měla za úkol měnová politika se držet zlatého standardu a cenové stability. Příchod velké hospodářské krize situaci velmi pozměnil. Měnová politika začala být vnímána jako šňůra (string). V případě, že se za danou "šňůru" zatáhne, lze inflaci zastavit, není však možné ji vrátit zpět, aby se zablokovala recese (you can pull, but not push). Zmíněná teorie byla nahrazena Johnem Maynard Keynesem a jeho novou variantou pojetí měnové politiky. Věřil tomu, že absolutní koncepce v případě vzniku vysoké nezaměstnanosti není možné poklesu úrokové míry pomocí měnových opatření. V případě, že by toto nastalo, vznikl by celkový kolaps investic. Keynes navrhl řešení, jež spočívalo ve snížení daní – v tomto případě navýšení vládních výdajů. Vzniklý daňový pokles by mohl investice, a to hlavně ty soukromé, vybalancovat. V tomto období na peněžích a jejich stabilitě tedy vůbec nezáviselo, což se současně s úsilím udržovat velmi nízké úrokové sazby ukázalo jako neefektivní. Další pojetí měnové politiky popsal Gottfried Haberler (později byl pojmenován Arthur Cecil Pigou), jež zdůraznil skutečnost o možnosti, aby souhrn peněz v oběhu ovlivnilo agregátní poptávku i bez ovlivnění úrokových sazeb.

Ovlivňuje více faktorů, které ovlivňují krátkodobou úrokovou míru. V historii je možnost najít posloupnost ostatních významných událostí a ekonomů, jež lze měnovou politikou chápat různorodě. Také je pochopitelné, že je možné se z daných empirií poučit a poznat, na co měnová politika stačí a na co už ne. Velmi důležitý fakt je, že měnová politika je ustat událostí, ve které jsou původce ekonomické dysbalance peníze (Friedman, 1968).

Jako další důležitý faktor, který ovlivňuje inflaci je mzdová a cenová regulace. K regulím dojde v případě, kdy není ekonomika stabilní. Jedno z řešení, které by bylo možné využít je pak právě stanovení horního či dolního stropu cen. Tento způsob, jak řešit danou situaci vznik například v období, kdy probíhala. Naneštěstí to s sebou přináší vyšší neefektivitu, jež může nastat v případě růstu šedé nebo černé ekonomiky (Jílek, 2013).

Vlastní práce

1.9 Vývoj nezaměstnanosti 2013-2023

Tato část se zaměřuje na analýzu vývoje míry nezaměstnanosti v České republice a Španělském království v období let 2013 až 2023. Data, která jsou použita v této práci jsou převážně ze statistik vydaných Eurostatem, který pro své analýzy využívá průzkum pracovních sil EU (EU-LFS). Pro dosažení srovnatelnosti dat mezi různými zeměmi používá Eurostat shodná kritéria a definice pro sledované ukazatele a dodržuje metodologické pokyny Mezinárodní organizace práce. K tomu účelu využívá i stejné klasifikace, jako jsou NACE, ISCO, ISCED, NUTS (Eurostat, 2015).

Díky využití dat z Eurostate lze dosáhnout relevantní komparace vývoje u Španělského království i České republiky.

1.10 Vývoj nezaměstnanosti v České republice v letech 2013-2023

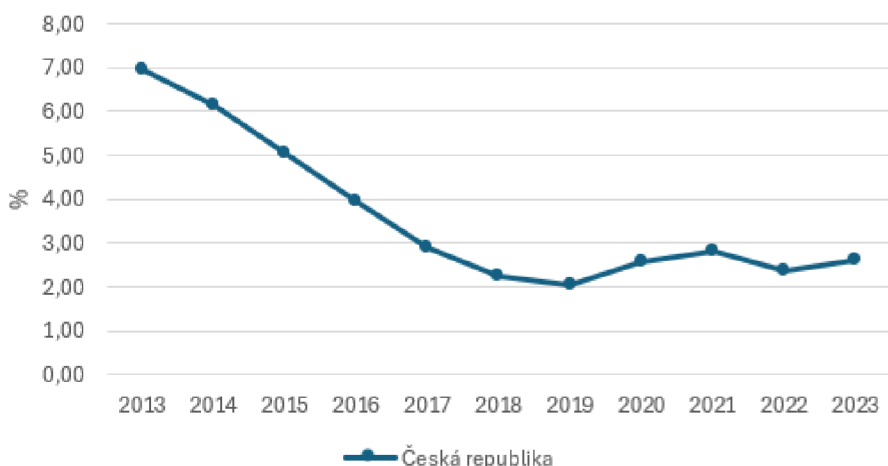
Nezaměstnanost je v České republice také velmi diskutovaným tématem. Měření je pomocí Českého statistického úřadu prováděno a zveřejňováno pravidelně každé čtvrtletí. V této kapitole jsou brány v potaz pouze roční míry nezaměstnanosti.

Tabulka 1 Nezaměstnanost v České republice v %

Nezaměstnanost %	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Česká republika	6,97	6,13	5,05	3,95	2,9	2,24	2,03	2,56	2,81	2,38	2,62

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Graf 1 Míra nezaměstnanosti a její vývoj v České republice v %

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Graf číslo 1 znázorňuje, jak se vyvíjela nezaměstnanost v České republice v období od roku 2013 do roku 2023. Údaje vychází k poslednímu dni posledního měsíce daného roku. Z grafu lze vyčíst, že nezaměstnanost klesala od roku 2013, kdy svého minima nezaměstnanost v České republice dosáhla v roce 2019 na své minimum a to 2,03 %. V roce 2013 byla nezaměstnanost 6,97 % a na trhu práce bylo 596,8 tis. nezaměstnaných. V roce 2020 vzrostla na 2,56 %. O rok později se nezaměstnanost opět zvýšila, a to téměř o 0,3 %. Rok 2022 přinesl od roku 2020 první pokles nezaměstnanost, kdy dosáhla 2,38 %. Rok 2023 přinesl opět pouze nárůst nezaměstnanosti. Na nezaměstnanost mělo například vliv ekonomické prostředí, demografické faktory, politika zaměstnanosti, technologický vývoj či mezinárodní faktory. Trh se vyvíjí se zpožděním za reálnou ekonomikou, pomalý ekonomický růst mohl vést ke snížené poptávce po pracovní síle, což vedlo k nárůstu nezaměstnanosti. Dále také struktura populace, opatření vlády (program aktivní politiky zaměstnanosti či pracovněprávní legislativa). Mezi poslední zmíněné lze mluvit o automatizaci i digitalizaci u různých pracovních míst a vlivu globálních ekonomických událostí, jež ovlivnily obchodní vztahy a investice (MPSV, 2013).

Nárůst nezaměstnanosti v roce 2020 a 2021 je důsledkem pandemie a šíření nemoci COVID-19 v roce 2020 se na jaře změnil do té doby klesající trend. Meziroční nárůst nezaměstnaných dosáhl 76,5 tisíce osob. K poslednímu dni roku 2020 bylo 259,1 tisíce nezaměstnaných. Oproti roku 2019 se nezaměstnanost zvýšila o 46,7 tisíc osob. Mezi faktory, které ovlivnily trh práce, patřila zejména již zmiňovaná pandemie a restriktivní nařízení, které vydávala vláda. Ministerstvo práce a sociálních věcí reagovalo například

zavedením programu Antivirus, který měl za úkol minimalizovat nárůst počtu nezaměstnaných. Průběh byl zmíněn (MPSV, 2021).

V roce 2023 nenastaly výrazné změny, přesto byl meziroční nárůst nezaměstnaných oproti minulému roku o 0,3 %, téměř se nezměnila. Počet mužů, kteří byli nezaměstnaní klesl, naopak byl nárůst nezaměstnaných žen. Nejvyšší vychýlení bylo zaznamenáno v Jihomoravském kraji (ČSÚ, 2023).

1.10.1 Nezaměstnanost v České republice rozdělena dle pohlaví

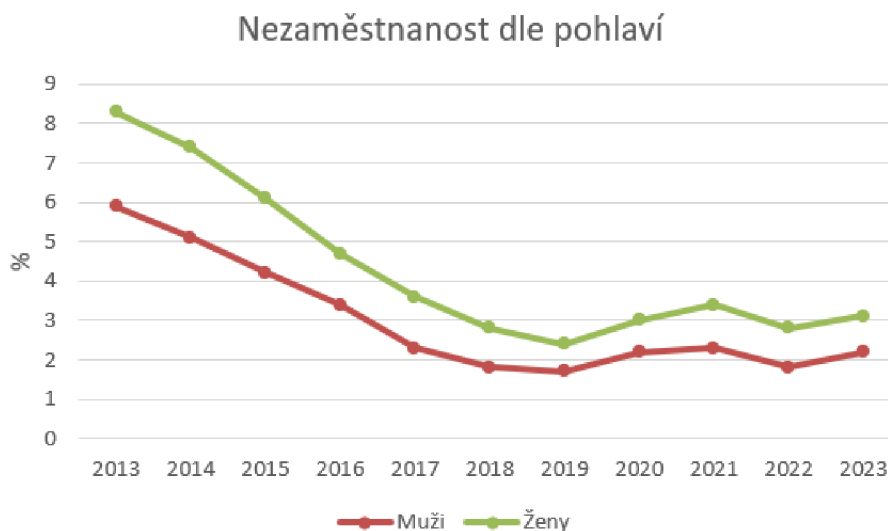
Následující graf a tabulka se zabírají nezaměstnaností v České republice a znázorňuje rozdělení na mužské a ženské pohlaví, je vyjádřena v %.

Tabulka 2 Vývoj nezaměstnaných osob dle pohlaví v České republice v %

Nezaměstnanost dle pohlaví	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Muži	5,9	5,1	4,2	3,4	2,3	1,8	1,7	2,2	2,3	1,8	2,2
Ženy	8,3	7,4	6,1	4,7	3,6	2,8	2,4	3	3,4	2,8	3,1

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Graf 2 Vývoj nezaměstnanosti dle pohlaví v České republice v %

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Na vývoj míry nezaměstnanosti lze nahlížet i z genderového hlediska. Obecně platí, že ženy mají vyšší míru nezaměstnanosti než muži. Rozdíl v pohlaví v nezaměstnanosti v České republice je jeden z nejvyšších v Evropské unii. V roce 2014 se Česká republika umístila na druhém místě a za ní Řecko. Za hlavní příčinu rozdílu v míře nezaměstnanosti je považován porod a výchova dětí, u žen bez dětí je rozdíl v míře nezaměstnanosti pouze

jedno procento, ale u žen s dětmi, kterým je méně než 15 let, se rozdíl rovná až 7 procentům. Pro rozšíření účasti žen na trhu práce je důležité zajistit dostatek zařízení, kde mohou malé děti trávit čas (mateřské školky), aby ženy nevnímaly touhu mít rodinu jako překážku vstupu na trh práce. Zapojení vlády do tohoto procesu je zásadní (Bičáková a kol., 2015).

Graf č. 3 ukazuje vývoj nezaměstnanosti v období od roku 2013-2023, rozděluje se na procentní ukazatel u mužů a žen. Obě skupiny následují podobný trend. Do roku 2018 u mužů i žen trend klesal. V tomto roce u mužů procento 1,8 stagnovalo a následně se v roce 2020 u obou procento zvýšilo. U mužského pohlaví o 0,8 % a u ženského pohlaví o 1,3 %, což bylo za dobu sledování nejvyšší změna. Opětovný nárůst se objevil u mužské skupiny v roce 2022 a to o 0,2 %. V závěru období se opět procento nezaměstnaných mužů i žen navýšil. Nárůst u skupiny žen byl výraznější a dosáhl 0,8 %.

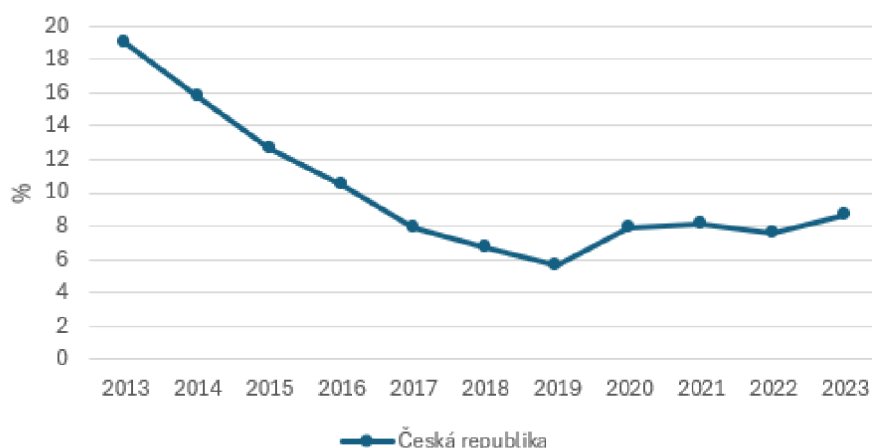
1.10.2 Nezaměstnanost v České republice pod 25 let

Tabulka 3 Nezaměstnanost pod 25 let v České republice v %

Nezaměstnanost pod 25 let	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Česká republika	18,97	15,8	12,6	10,5	7,9	6,7	5,6	7,9	8,2	7,6	8,6

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Graf 3 Nezaměstnanost pod 25 let v České republice v %

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Jedním z problémů, které se týkají nezaměstnanosti je spojeno s nezaměstnaností mladých lidí, a to osob, jež jsou mladší 25 let. Nezaměstnanost této skupiny obyvatel bývá

vyšší nežli u zbytku. Mezi negativní následky nezaměstnanosti mladých lidí může patřit například ztráta pracovního návyku, pokles motivace, snížení uplatnitelnosti na trhu práce, ztráta sebedůvěry či navýšení počtu osob, které jsou součástí šedé ekonomiky (Sirovátka a kol., 2003).

Česká republika je však dlouhodobě pod průměrem Evropské unie. V grafu č. 3 je možné zjistit, že nejnižší míry bylo dosaženo v roce 2019, tedy před vypuknutím pandemie nemoci Covid-19, míra nezaměstnanosti dosahovala 5,6 %. Následně nezaměstnanost skupiny mladých lidí narůstala do roku 2021 na 8,2 %. V roce 2022 je menší pokles o 0,6 %. V posledním sledovaném roce 2023 je spatřen opět nárůst a to na 8,6 %, což je od roku 2016 nejvyšší hodnota. Nejvyšší procento z celého sledovaného období se však objevuje v roce 2013, kdy bylo 18,97 % nezaměstnaných osob pod 25 let.

1.10.3 HDP v České republice

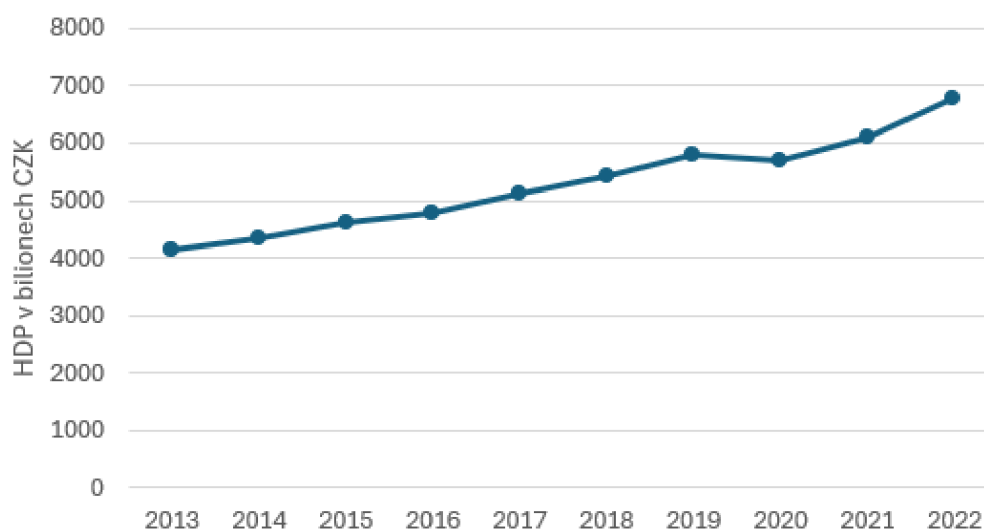
Následující tabulka a graf znázorňují vývoj hrubého domácího produktu v České republice, jež je vyjádřen v bilionech korun.

Tabulka 4 Hrubý domácí produkt (v bilionech CZK)

Česká republika	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
HDP	4142,81	4345,77	4625,38	4796,87	5110,74	5410,76	5791,5	5709,13	6108,72	6795,1

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Graf 4 Hrubý domácí produkt v České republice (v bilionech CZK)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

K lepšímu pohledu na vývoj nezaměstnanosti výše uvedený graf popisuje vývoj HDP v období 2013-2022. Pokles hrubého domácího produktu byl v roce 2020.

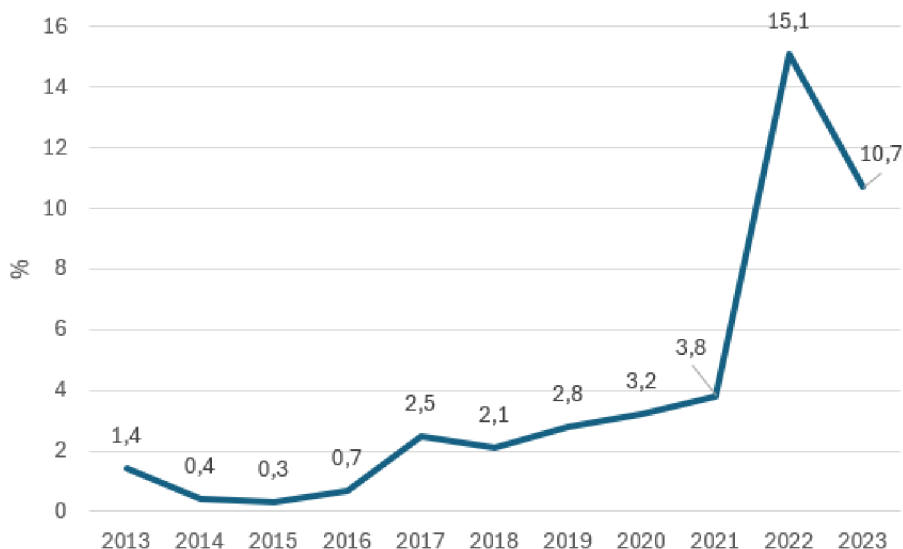
Meziroční pokles české ekonomiky v posledním čtvrtletí roku 2020 byl o 0,7procentního bodu nižší než prognóza HDP. Důvodem tohoto vývoje byl především vyšší pozitivní vliv čistého exportu na růst HDP, když vývoz zboží a služeb překonal prognózy. Veřejná spotřeba rostla rychleji, než byla predikce, ale spotřeba domácností klesla více, než bylo předpokládáno, a to kvůli opětovnému uzavření obchodů a služeb na podzim, jež byl způsoben pandemií Covid-19. Pokles celkové tvorby kapitálu byl v souladu s prognózami a mírnější pokles fixních investic byl kompenzován negativnějším dopadem změn zásob. Propuknutí druhé vlny pandemie a související opatření měly negativní dopad na ekonomiku a zabránily tak jejímu slibnému obnovení (ČNB, 2021).

V souhrnu byly pokles z důvodu zaostání tvorby zásob, pokles spotřeby domácností, pomalejším růstem celkové tvorby kapitálu, slabším exportem a v neposlední řadě měla na pokles HDP vliv i pandemie, kvůli které byly zavřeny obchody a služby (ČNB, 2021).

1.10.4 Inflace v České republice

Následující graf znázorňuje vývoj inflace v České republice, jež je vyjádřena v procentech. Vývoj je datován v období 2013-2023.

Graf 5 Průměrná roční míra inflace v České republice (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

V tomto grafu je vyobrazen vývoj inflace od roku 2013 do roku 2023. Údaje jsou uváděny v procentech. U daného vývoje inflace v České republice je možné vidět, že v roce 2022 je znatelný nárůst.

V porovnání s rokem 2021 došlo k nárůstu o 11,3procentního bodu. Celková roční míra inflace tak dosáhla druhé nejvyšší úrovně od vzniku samostatné České republiky, přičemž vyšší míra byla zaznamenána pouze v roce 1993, kdy dosáhla 20,8 %. Tento nárůst cen nejvíce ovlivnil zvýšený výdaj na bydlení (včetně nájmu, elektřiny, vodného, stočného a paliv), potraviny a nealkoholické nápoje (jako jsou pekařské výrobky, mléčné produkty, obiloviny, vejce a maso) a také dopravu (včetně pohonných hmot a olejů) (ČSÚ, 2023).

Inflace měla klesající trend od roku 2013 do roku 2015, kdy se pokles objevil pouze v roce 2018 (2,1 %) a 2023 (10,7 %).

1.11 Rozdíly v míře nezaměstnanosti mezi jednotlivými kraji v České republice

Dnem 1. ledna 2000 vstoupila v ČR v platnost klasifikace krajských statistických jednotek CZ-NUTS, která nahradila dříve platné kraje a kraje a zavedla klasifikační systém krajských statistických jednotek používaný v ČR. Dle evropské klasifikace NUTS popisující dané rozdělení v České republice, zapadá těchto 14 krajů do NUTS 3. Od 1. Od ledna 2008 klasifikace CZ-NUTS popisuje regionální strukturu pouze na regionální úrovni.

System LAU (Local Administrative Units) se používá pro regionální jednotky pod regionem s cílem zachytit regionální jednotky. Oba statistické systémy jsou propojeny vazbami. Hlavním důvodem pro zavedení společné evropské klasifikace je snaha získat ekonomické informace o regionu na srovnatelné bázi. Na základě jednotně navržené klasifikace lze také jednotně pracovat se statistickými daty všech členských států (NUOV, 2012).

Tabulka 5 Územní jednotky v České republice

NUTS	územní jednotka	počet jednotek
NUTS 0	stát	1
NUTS 1	území	1
NUTS 2	oblast	8
NUTS 3	kraj	14
LAU		
LAU 1	okresy	77
LAU 2	obce	6249

Zdroj: Vlastní zpracování dle nuov.cz

Obrázek 3 Kraje v České republice

Zdroj: www.nuov.cz

Na obrázku je vyobrazena mapa České republiky s rozdělením krajů, jež vyobrazuje dané kraje, a tak zlepši orientaci při uvádění měř nezaměstnanosti.

1.11.1 Nezaměstnanost dle krajů v České republice

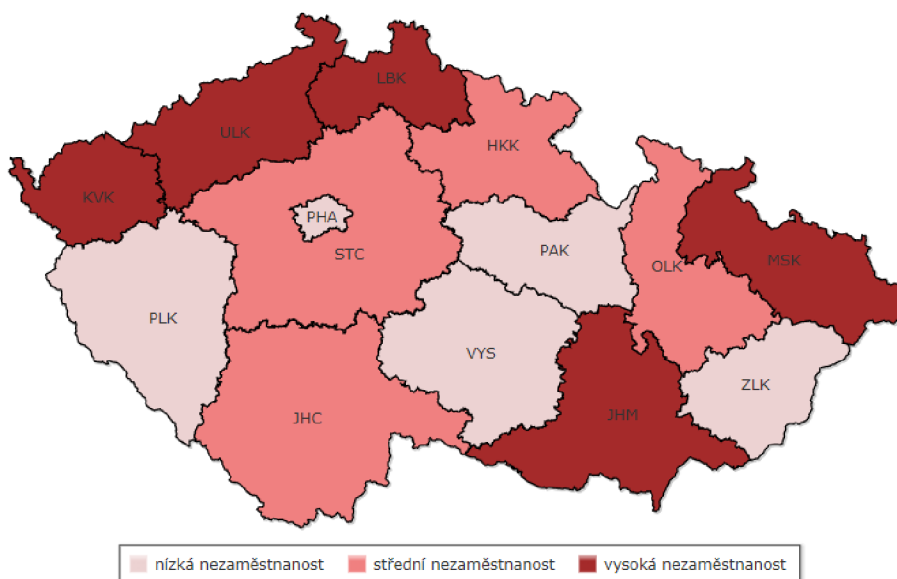
Tabulka 6 Podíl nezaměstnaných osob v České republice podle krajů

Území, kraj	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Průměr
ČR celkem	8,17	7,46	6,24	5,19	3,77	3,07	2,87	4,02	3,49	3,72	3,73	4,70
Hl. m. Praha	5,14	5,03	4,20	3,35	2,34	1,93	1,90	3,51	2,76	3,04	2,80	3,27
Středočeský	6,90	6,36	5,41	4,31	3,17	2,64	2,44	3,52	2,98	3,23	3,17	4,01
Jihočeský	7,10	6,20	5,07	4,28	3,09	2,38	2,31	3,19	2,82	2,98	3,12	3,87
Plzeňský	6,45	5,70	4,62	3,56	2,55	2,12	2,33	3,36	2,78	2,94	2,90	3,57
Karlovarský	9,33	8,21	7,06	5,45	3,47	2,93	2,74	5,45	4,18	4,24	4,38	5,22
Ústecký	11,47	10,67	8,91	7,79	5,39	4,50	3,90	5,46	5,08	5,54	5,66	6,76
Liberecký	8,46	7,72	6,36	5,17	3,76	3,18	2,95	4,06	3,66	3,97	3,93	4,84
Královéhradecký	7,31	6,36	4,96	3,76	2,72	2,31	2,38	3,11	2,83	3,10	3,19	3,82
Pardubický	7,45	6,22	5,14	4,04	2,83	2,19	2,20	2,92	2,45	2,86	3,10	3,76
Vysočina	8,05	7,35	6,22	5,17	3,80	3,02	2,70	3,31	2,99	3,08	3,05	4,43
Jihomoravský	8,94	8,25	7,01	6,11	4,60	3,86	3,48	4,55	4,02	4,36	4,37	5,41
Olomoucký	9,79	8,82	7,01	5,94	4,35	3,37	2,94	4,11	3,35	3,63	3,81	5,19
Zlínský	8,34	7,36	5,98	4,92	3,43	2,61	2,43	3,22	2,73	2,89	2,88	4,25
Moravskoslezský	10,47	9,80	8,56	7,45	5,77	4,65	4,44	5,55	5,14	5,12	5,23	6,56

Zdroj: Vlastní zpracování dle MPSV

Podíl nezaměstnaných osob vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce.

Obrázek 4 Mapa podílu nezaměstnaných dle krajů k 31. 12. 2023

Zdroj: ČSÚ, 2023

- Vysoká nezaměstnanost: 3,93 (LBK – Liberecký kraj) – 5,66 (Ústecký kraj),
- Střední nezaměstnanost: 3,81 (Olomoucký kraj) – 3,2 (Jihočeský kraj),
- Nízká nezaměstnanost: 3,1 (Pardubický kraj) – 2,8 (Praha).
- Nejnižší míra nezaměstnanosti je tradičně v Praze (2,8 %).

Na obrázku výše lze vidět mapu míry nezaměstnanosti v jednotlivých krajích. Důvodů je několik. Jedním z nich je jistě skutečnost, že Praha jako hlavní město je sídlem několika národních i mezinárodních společností. Centrální poloha Prahy má také výhodu dobré dopravní obslužnosti, ať už jde o napojení na hlavní silniční tahy republiky nebo veřejnou dopravu. Pražské HDP na obyvatele dlouhodobě převyšuje český průměr. V roce 2015 byla hodnota hrubého domácího produktu Prahy v porovnání se zbytkem republiky 204,0 %. To je způsobeno mnoha faktory. Praha je vyznačována vysokou koncentrací pracovních míst s přidanou hodnotou. V Praze je pozitivní umístění a registrace sídel ekonomických subjektů, jakož i přítomnost poboček mezinárodních společností. Dále zde existuje koncentrace centrálních institucí ve veřejném i soukromém sektoru. Město je také domovem největších a nejprestižnějších univerzit v České republice, což může hrát roli při rozhodování firem o umístění svých sídel. Po roce 1989 proběhla strukturální reforma, která vedla k proměnám v pražském průmyslu. Ekonomický vývoj Prahy po roce 1989 byl charakterizován posílením sektoru služeb a úpadkem části zpracovatelského průmyslu. Od roku 2000 poskytuje pražský sektor služeb více než 80 procent přidané hodnoty. Zaměstnanost v oblasti služeb v Praze rovněž výrazně překračuje průměr v ostatních krajích. V roce 2001 pracovalo v sektoru služeb 77,7 % pražských zaměstnanců a v roce 2016 dokonce 81,4 %. Naopak podíl průmyslu na HDP a tvorbě pracovních míst v Praze je výrazně nižší než celorepublikový průměr. (ČSÚ, 2018)

Naopak, nejvyšší míra nezaměstnanosti je dlouhodobě zaznamenávána v Ústeckém a Moravskoslezském kraji. Kromě nich byla v roce 2023 vysoká míra nezaměstnanosti také v Karlovarském, Jihomoravském a Libereckém kraji. Moravskoslezský a Ústecký kraj jsou obzvláště specifické svou silnou propojeností s těžkým průmyslem, zejména s těžbou surovin. Nezaměstnanost je tak částečně spojena zejména se snížením průmyslové aktivity v oblastech těžby hnědého uhlí v podkrušnohorských pánevních oblastech a s úbytkem

těžby černého uhlí v Moravskoslezském kraji. Restrukturalizace větších průmyslových podniků, zemědělských družstev a státních podniků vedla k nárůstu nezaměstnanosti zejména v devadesátých letech. (Zdroj: ČSÚ, 2024).

Vysoký počet Romů je také v Ústeckém kraji problémem. Podle posledních zjištěných informací jich bylo v kraji skoro čtyřikrát více než v ostatních krajích. Je však třeba mít na paměti, že tyto údaje jsou velmi nepřesné, protože každý člověk závisí na tom, zda se identifikuje jako Rom, takže skutečný počet může být mnohem vyšší. Některé odhady dosahují až desetinásobku počtu uváděného při sčítání lidu. Nezaměstnanost v romských komunitách často výrazně převyšuje míru nezaměstnanosti ve zbytku populace a v některých případech může dosáhnout téměř 100 %. Tato situace je částečně dána velmi nízkou úrovní vzdělání Romů, kdy většina z nich má pouze základní školní vzdělání. Tímto způsobem je trh práce a vývoj nezaměstnanosti v Ústeckém kraji významně ovlivňován (Hiekischová, 2010).

Dle nejnovějších informací v rámci aktivní politiky zaměstnanosti (APZ) a realizovaných projektů ESF bylo od začátku roku 2024 prostřednictvím příspěvků podpořeno 305 osob, z nichž 144 bylo zařazeno do rekvalifikačních kurzů a 62 osob na digitální vzdělávání financované prostřednictvím národního plánu obnovy (NPO) (Úřad práce, 2024).

1.11.2 HDP na 1 obyvatele ČR dle krajů

V následující tabulce lze vidět HDP (vyjádřeno v Kč) na 1 obyvatele v České republice, které je rozděleno podle krajů.

Tabulka 7 HDP na 1 obyvatele v České republice dle krajů

Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele v Kč	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ČR	394 151	412 908	438 718	454 022	482 622	509 180	542 818	533 556	571 051	634993
Hlavní město Praha	876 359	911 777	975 271	1 009 835	1 061 767	1 136 994	1 202 237	1 173 010	1 264 456	1453579
Středočeský kraj	348 241	370 779	391 625	413 124	439 282	450 733	498 535	466 527	494 720	557641
Jihočeský kraj	325 171	334 700	351 908	360 689	388 721	407 696	436 248	437 479	453 208	480506
Plzeňský kraj	362 226	381 445	401 079	414 514	439 561	459 122	476 656	467 511	504 354	553512
Karlovarský kraj	271 464	278 928	287 508	295 863	315 090	324 490	339 402	327 832	339 491	377886
Ústecký kraj	294 304	302 959	328 369	326 270	343 902	355 678	387 433	374 693	395 524	440737
Liberecký kraj	301 907	318 858	336 360	346 725	369 436	387 199	412 381	404 018	421 913	457749
Královéhradecký kraj	332 914	348 303	372 872	392 482	427 537	447 849	480 583	480 648	522 295	543106
Pardubický kraj	308 073	327 801	346 772	360 648	389 192	408 435	427 003	437 046	453 219	513222
Vysočina	325 700	341 723	354 802	368 002	393 460	403 940	434 819	448 214	460 423	474282
Jihomoravský kraj	382 527	389 046	415 760	422 688	447 205	480 770	513 061	519 667	562 278	624757
Olomoucký kraj	295 367	311 025	332 055	345 770	372 595	392 513	419 386	422 586	453 360	503709
Zlínský kraj	330 503	356 565	372 940	385 553	411 341	425 184	460 131	449 542	484 632	524888
Moravskoslezský kraj	319 227	341 300	358 407	371 721	390 391	415 600	424 278	410 195	453 836	499813

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Existují další ekonomické veličiny, které přímo či nepřímo ovlivňují míru nezaměstnanosti daného regionu nebo z ní naopak vyplývají. Mezi tyto proměnné patří HDP na hlavu, průměrný plat a vzdělání. Všechny tyto proměnné většinou souvisejí s vývojem nezaměstnanosti, lze mezi nimi pozorovat korelaci.

Tabulka uvedená výše, znázorňuje hrubý domácí produkt na obyvatele v korunách a dle jednotlivých krajů. Průměr České republiky je uveden v prvním řádku tabulky. Z tabulky vyplývá, že nejvyšší hrubý domácí produkt na obyvatele má hlavní město Praha a převyšuje dvojnásobně jako jediný kraj v České republice průměr. Když se porovná HDP s mírou nezaměstnanosti v Praze, je možné vidět souvislost. Dobré výsledky v porovnání se zbytkem krajů vykazuje také Jihomoravský, Středočeský či Plzeňský kraj. Nejhorší příčku obsadil Karlovarský kraj, dále jde o Ústecký a Liberecký kraj, jde o kraje s nejvyšší mírou nezaměstnanosti.

1.11.3 Nezaměstnanost dle vzdělání v České republice

Tabulka 8 Nezaměstnanost v České republice dle vzdělání 2021 a 2013

Nezaměstnanost	2021				2013			
	v tom s nejvyšším ukončeným vzděláním				v tom s nejvyšším ukončeným vzděláním			
	základní a bez vzdělání	střední bez maturity	střední s maturitou	vyšší a vysokoškolské	základní a bez vzdělání	střední bez maturity	střední s maturitou	vyšší a vysokoškolské
Česká republika	32,1	52,4	46,6	19,4	71,5	163,3	102,9	31,3
Hlavní město Praha	1,3	2,9	7,9	4,7	2,3	4,8	9,6	4,3
Středočeský kraj	3,4	5,8	6,4	2,0	5,9	14,3	11,2	3,1
Jihočeský kraj	1,0	2,3	1,5	0,8	2,8	6,0	4,9	2,5
Plzeňský kraj	2,9	2,5	2,9	1,0	3,5	6,5	3,9	1,6
Karlovarský kraj	3,1	3,5	1,3	.	5,6	6,8	3,3	.
Ústecký kraj	5,2	6,1	3,0	0,6	10,8	14,9	10,5	1,5
Liberecký kraj	1,4	1,7	1,7	0,8	4,9	7,6	4,0	1,2
Královéhradecký kraj	1,6	2,1	1,9	0,8	2,1	10,9	7,5	2,0
Pardubický kraj	1,1	2,4	1,5	0,9	4,9	9,0	6,4	1,9
Kraj Vysočina	1,0	1,9	1,7	0,7	1,9	8,3	5,4	1,3
Jihomoravský kraj	1,2	5,4	5,3	3,1	5,2	20,5	10,7	4,1
Olomoucký kraj	2,6	1,8	2,7	0,9	6,2	15,2	5,8	1,0
Zlínský kraj	.	2,2	2,2	.	3,2	9,2	6,1	1,6
Moravskoslezský kraj	5,9	12,0	6,6	2,2	12,0	29,2	13,6	4,8

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Dále je také významný faktor, který se zabývá vzděláním, jež je možným vysvětlením pro rozdílnost v míře nezaměstnanosti. Tabulka uvedená výše poukazuje na vývoj ve sledovaném období. Součástí je obyvatelstvo ve věku 15+ a vyobrazuje nejvyšší dosažené vzdělání. V tabulce je vidět, kolik populace se nacházelo v České republice v roce 2013. Kraje, které mají nejvyšší procento vysokoškolsky vzdělaných se nachází v hlavním městě Praha, kdy lze vidět, že procento narůstá (rok 2013 – 4,3 %, rok 2021 – 4,7 %) což, jak již bylo řečeno je jedním z faktorů nízké nezaměstnanosti. O 1,3 % méně má Moravskoslezský jak, který dosahuje hodnoty 6,6 % a nedaleko za tímto kraje je kraj Středočeský s 6,3 %. Naopak kraj s nejnižším procentem vysokoškolsky vzdělaných obyvatel patří kraj Ústecký (0,6 %), kde je také nejvyšší míra nezaměstnanosti. Zároveň má tento kraj nejvyšší míru populace, jež má pouze základní vzdělání.

1.11.4 Průměrná měsíční mzda dle krajů v České republice v roce 2022

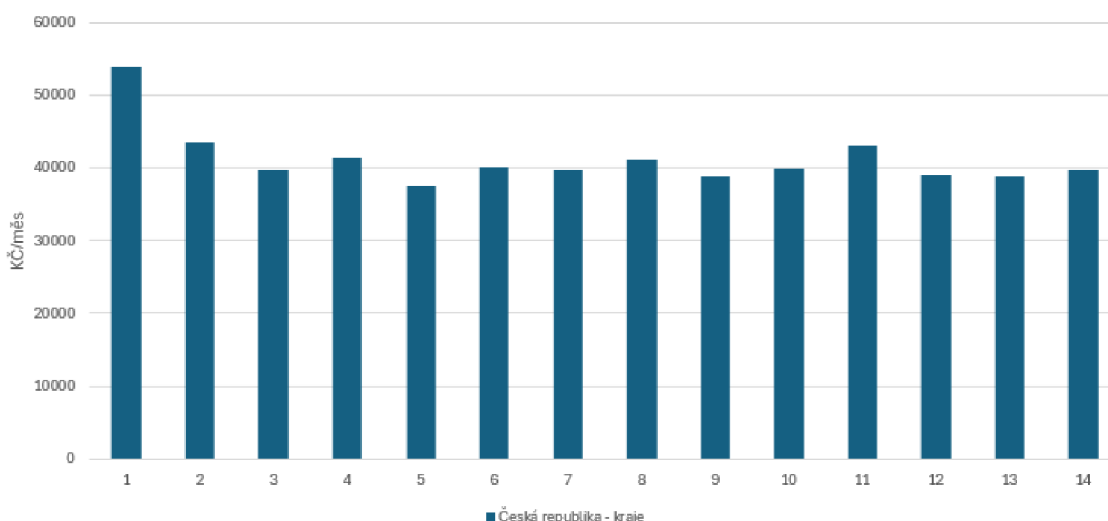
V následující tabulce a grafu je znázorněná průměrná měsíční mzda v České republice dle krajů, je vyjádřena v Kč za měsíc. Jde o nejnovější údaje, které jsou dohledatelné, tedy za rok 2022.

Tabulka 9 Průměrná měsíční mzda dle krajů v České republice dle krajů 2022

1 Hl. m. Praha	54 015
2 Středočeský kraj	43 536
3 Jihočeský kraj	39 728
4 Plzeňský kraj	41 436
5 Karlovarský kraj	37 512
6 Ústecký kraj	40 223
7 Liberecký kraj	39 746
8 Královéhradecký kraj	41 187
9 Pardubický kraj	38 866
10 Kraj Vysočina	39 864
11 Jihomoravský kraj	43 071
12 Olomoucký kraj	39 079
13 Zlínský kraj	38 869
14 Moravskoslezský kraj	39 631

Zdroj: Vlastní zpracování dle MPSV

Graf 6 Průměrná hrubá mzda v České republice dle krajů v roce 2022

Zdroj: Vlastní zpracování dle MPSV

Získaná data, která vyobrazují průměrnou měsíční mzdu za rok 2022 ukazují, že nejvíce pobírají lidé v Praze, kdy na tento rok vyšel plat na 54 015 Kč. Praha tímto výrazně převyšuje ostatní kraje v České republice. Na druhém místě je Středočeský kraj, u kterého je již znatelný téměř 10tisícový rozdíl oproti Praze, v tomto kraji průměrná mzda v roce 2022 dosahovala 43 536 Kč. Třetí místo v žebříčku nejvyšší mzdy obsadil Jihomoravský kraj, kdy byla za rok 2022 průměrná částka 43 071 Kč. Opět je možné si všimnout, že nejnižší nezaměstnanost je právě také v těchto zmíněných krajích. V případě druhého konce, tedy těch nejnižších mezd se řadí na úplně poslední příčku Karlovarský kraj s 37 512 Kč, kdy je téměř 20 tisíc rozdíl oproti Praze, která je na místě prvním. Dále se

řadí Pardubický a Zlínský kraj, mezi nimiž je rozdíl nepatrný a dosahují u průměrné mzdy necelých 38 900 Kč za měsíc.

1.12 Vývoj nezaměstnanosti ve Španělském království v letech 2013-2023

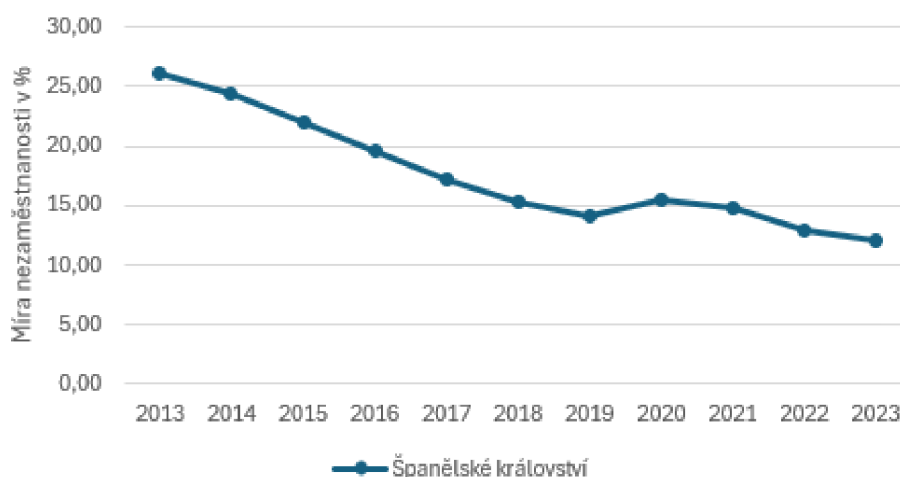
V tabulce č. 10 a v grafu č. 7 lze vidět vývoj míry nezaměstnanosti ve Španělském království v období 2013-2023, jež je uvedena v procentech.

Tabulka 10 Nezaměstnanost ve Španělském království v %

Nezaměstnanost %	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Španělsko	26,1	24,45	22,06	19,63	17,24	15,25	14,11	15,54	14,8	12,93	12,12

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Graf 7 Nezaměstnanost ve Španělském království v %

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Nezaměstnanost v počátku sledování vývoje, a to v roce 2013 dosáhla 26,1 %. U tohoto údaje je více než jasné, že bez zaměstnání na konci roku 2013 byla více než jedna čtvrtina obyvatel (více než 6 milionů obyvatel). Od roku 2013 do roku 2019 trend nezaměstnanosti byl klesavý. Avšak v roce 2020 nastal obrat a nezaměstnanost začala narůstat z 14,11 % na 15,54 %. Tento nárůst však nebyl dlouhodobý a Španělskému království se podařilo hned následující rok nezaměstnanost opět snižovat. V posledním roce dosahovala nezaměstnanost 12,12 %.

Dle International Monetary Fund (2022) byl v roce 2020 nárůst nezaměstnanosti způsoben pandemií Covid-19. Mezi faktory, které nezaměstnanost ovlivnily a souvisely

s pandemií patřilo omezení a uzavření ekonomik, zasažení do služeb a obchodu, zavedení programu ERTE (částečná nezaměstnanost) a veřejné záruky pro úvěry, jež mely omezit nárůst nezaměstnanosti a snížit nerovnosti vyvolané krizí. Celkově byla nezaměstnanost v roce 2020 významně ovlivněna pandemií, odvětvovými rozdíly a demografickými faktory, což vedlo k nerovnoměrnému rozložení mezi různé demografické skupiny, včetně mládeže, žen a méně vzdělaných pracovníků.

Program ERTE (Expediente de Regulación Temporal de Empleo) je program částečné nezaměstnanosti, který byl zaveden ve Španělském království jako opatření během pandemie COVID-19. Tento program napomáhá firmám dočasně snížit pracovní dobu nebo pozastavit pracovní smlouvy svých zaměstnanců. To má za následek, že se minimalizuje nárůst nezaměstnanosti a udržuje se zaměstnanost v obtížných dobách. ERTE byl klíčovým nástrojem pro ochranu pracovních míst a pomoc firem v průběhu ekonomických obtíží způsobených pandemií.

Veřejné záruky pro úvěry jsou opatření, která poskytují státem zajištěné záruky pro úvěry poskytované soukromým bankami. Tyto záruky mají za cíl podpořit podniky, aby mohly získat finanční prostředky od bank v době, kdy jsou trhy nejisté a kdy může být obtížné získat tradiční úvěry. Tato opatření pomáhají udržet likviditu firem a podporují ekonomiku v obtížných časech.

Pokud jde o problémy spojené s demografickými skupinami během pandemie, některé skupiny obyvatelstva byly zasaženy více než jiné. Mladí lidé, ženy, cizinci a méně vzdělání zaměstnanci museli čelit vyšší míře nezaměstnanosti a ekonomické nejistotě během pandemie. Nerovnoměrné dopady na tyto skupiny mohou zvýšit existující nerovnosti v ekonomice a společnosti. Proto je důležité, aby politiky a programy zaměřené na obnovu ekonomiky a podporu zaměstnanosti braly v úvahu potřeby a zranitelnost těchto demografických skupin a snažily se minimalizovat nerovnosti a dopady krize na ně.

1.12.1 Nezaměstnanost ve Španělském království pod 25 let

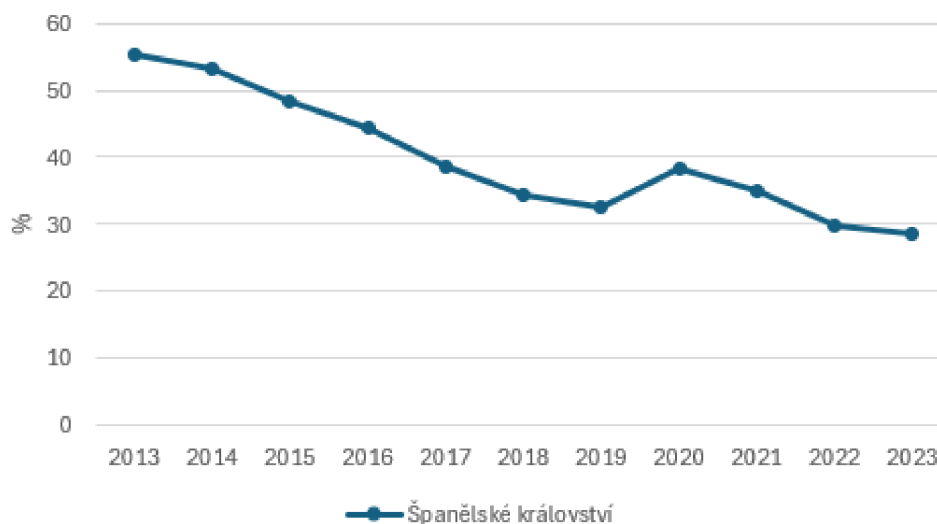
V následující tabulce č. 11 a grafu č.8 je zobrazena nezaměstnanost mladých lidí (pod 25 let) ve Španělském království a vývoj od roku 2013 do roku 2023. Údaje jsou uváděny v procentech.

Tabulka 11 Nezaměstnanost pod 25 let ve Španělském království v %

Nezaměstnanost pod 25 let	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Španělské království	55,5	53,2	48,3	44,4	38,6	34,4	32,5	38,4	34,8	29,8	28,5

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Graf 8 Nezaměstnanost pod 25 let ve Španělském království v %

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Španělsko trpí na přetrvávajícím problémem: zůstává jednou z evropských zemí s nejvyšším podílem mladých lidí ve věku 18 až 24 let, kteří nestudují ani nepracují. Jako jeden z případů, proč mají mladí lidé problém najít zaměstnání může být požadavek od zaměstnavatelů, kteří chtějí zkušenosti, které mladí nemohou získat, pokud nedostanou příležitost. Platy jsou také oproti rostoucím cenám poměrně nízké. Jako dalším problémem, který má na tento problém vliv je předčasné ukončování školní docházky, kdy studenti ukončují své studium v 16 letech, kdy končí povinná školní docházka. Španělsko obsadilo v tomto ohledu 2. místo na žebříčku (hned za Rumunskem). Vzdělání mladých lidí je také jednou z možných problémů, kdy není v souladu s vybraným zaměstnáním, tudíž nemohou dané nabídky práce využít (Llach,2023).

Ve sledovaném období od roku 2013 do roku 2023 se nejvyšší hodnota objevuje v počátečním roce 2013, procento dosahuje neuvěřitelných 55,5 %. Nejlepším výsledkem je rok poslední a to 2023. V tomto roce dosahuje procento nezaměstnaných pod 25 let 28,5 %. Od prvního roku se tato nezaměstnanost snižuje, jedinou odchylkou od klesajícího

trendu je rok 2020, kdy se zvýšila o 5,9procentního bodu. Důvodem byla pandemie nemoci Covid-19 a s tím spojeném restrikce dané vládou. Následující rok 2021 však opět procento kleslo.

Údaje ukazují, že trend byl za poslední desetiletí pozitivní a údaj za rok 2022 je podle analytika OECD jedním z nejlepších od roku 2008 (Llach, 2022).

1.12.2 Nezaměstnanost ve Španělském království rozdělena dle pohlaví

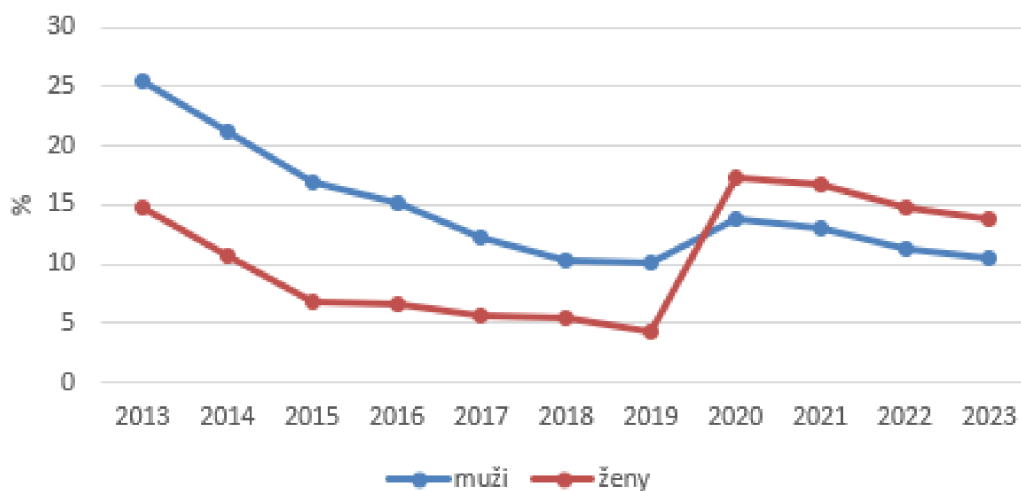
Tabulka č. 12 a graf č. 9 znázorňují vývoj nezaměstnanosti, která je rozdělena dle pohlaví (na muže a ženy), které jsou nezaměstnaní ve Španělském království od roku 2013 do roku 2023. Nezaměstnanost je uváděna v procentech.

Tabulka 12 Nezaměstnanost dle pohlaví ve Španělském království

Nezaměstnanost dle pohlaví	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Muži	25,53	21,14	16,93	15,09	12,28	10,37	10,19	13,9	13,1	11,3	10,6
Ženy	14,71	10,75	6,82	6,59	5,71	5,36	4,2	17,4	16,7	14,8	13,8

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Graf 9 Vývoj nezaměstnanosti dle pohlaví ve Španělském království

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Španělské království od roku 2013 má do roku 2019 klesající trend nezaměstnanosti u mužů i žen. Do roku 2019 bylo méně nezaměstnaných žen než mužů. Velká změna nastala v roce 2020, který byl ovlivněn pandemií nemoci Covid-19. V roce 2020 je znatelný nárůst nezaměstnaných žen a to o 13,2 % na 17,4 %. Nárůst u mužů byl

méně výrazný a to o 3,71 %. Posledním sledovaným datovaným údajem je rok 2023 kdy je nezaměstnaných 10,6 % mužů a 13,8 % žen.

Výzkum ukazuje, že ve čtyřech klíčových sektorech, ve kterých ženy zastávají ve Španělsku více než 50 procent pracovních míst: obchod, pohostinství, vzdělávání a zdravotní a sociální služby. Důsledky pandemie COVID-19 přímo ovlivnily odvětví, v nichž dominují ženy. Je upozorňováno na zajímavý jev, který lze v této situaci pozorovat. Přestože zastoupení mužů a žen na trhu práce jako celku zůstává, došlo k výrazným změnám ve složení pracujících žen. Zaměstnanost žen se například snížila v restauračním průmyslu, v oblasti péče o děti a starší osoby, jelikož byly zavřeny nebo omezily svou činnost z důvodu restrikcí. Tento trend může být částečně způsoben tím, že nejhrošími sektory jsou sektory s nejvyšším nárůstem podílu žen na zaměstnanosti, s výjimkou pohostinství. Ženy stále častěji nesou větší zodpovědnost za péči o domácnost a péči o děti, což může omezovat jejich možnosti hledat zaměstnání nebo pracovat na plný úvazek. S uzavřením škol a služeb péče o děti kvůli pandemii ženy čelily ještě většími obtížím při zkombinování rodinných povinností se zaměstnáním. Pandemie proto s sebou přinesla nejen problémy se ztrátou zaměstnání, ale také novou dynamiku v zaměstnávání žen, která může ovlivnit dlouhodobé trendy na trhu práce (BBVA, 2020).

1.12.3 HDP ve Španělském království

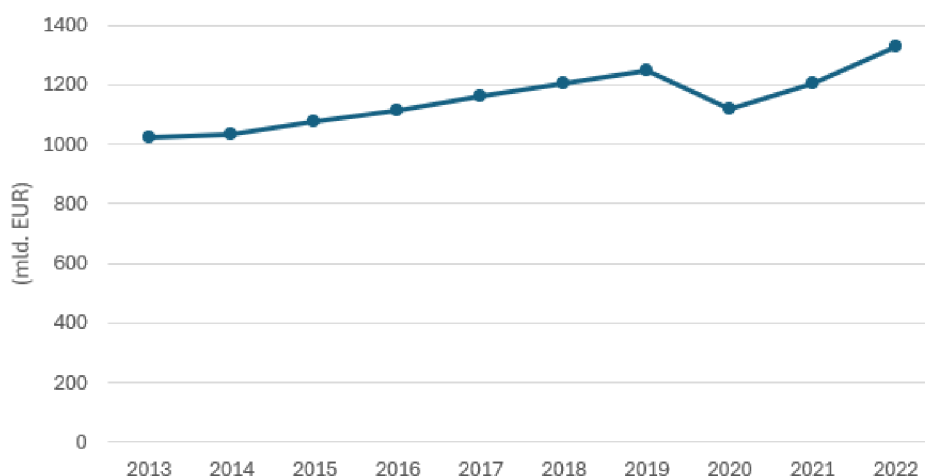
Následující tabulka č. 13 a graf č. 10 vyobrazují vývoj hrubého domácího produktu ve Španělském království. Vývoj je v období 2013 až do roku 2022. HDP je uváděno v miliardách eur.

Tabulka 13 Vývoj HDP ve Španělském království (mld. EUR)

Španělsko	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
HDP	1020,3	1032,2	1078,1	1114,4	1162,5	1203,3	1245,5	1118	1206,8	1328,9

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Graf 10 Vývoj HDP ve Španělském království (mld. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

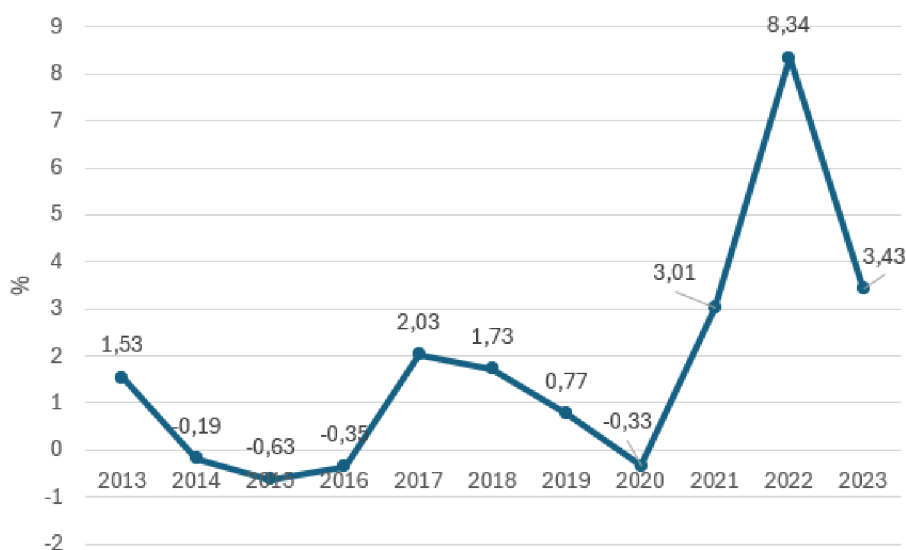
Hrubý domácí produkt ve Španělském království bylo ovlivněno v tomto období několika faktory. Jeden z nich jsou například spotřebitelské výdaje. Výdaje domácností byly ovlivněny například výší mezd, která nebyla vysoká, pracovní místa pro obyvatele nebyla, nebo byla velmi nejistá. To způsobovalo, že lidé měli k dispozici menší finanční prostředky na investice. K dalším faktorům patřila i pandemie, jež ovlivnila výdaje domácností. Také změny v chování spotřebitelů, kdy docházela ke změnám preferencí, demografickému vývoji a technologickému pokroku, to také ovlivnilo objem a strukturu výdajů domácností.

Nejnižšího bodu dosáhlo HDP v roce 2013, HDP ve Španělském království dosáhlo 1,020 bilionů euro. HDP se od tohoto roku každým novým rokem navyšovalo až na velký propad v roce 2020, díky negativnímu vlivu pandemie Covidu-19 na ekonomiku, HDP v tomto roce kleslo na 1122 bilionů euro. Následující rok však začalo HDP opět růst a v roce dosáhlo nejvyšší hodnoty ve sledovaném období a to 1328 bilionů euro.

1.12.4 Inflace ve Španělském království

Níže vyobrazený graf č. 11 poukazuje na vývoj průměrné roční inflace ve Španělském království. Inflace je uvedena v procentech a popisuje trend od roku 2013 do roku 2023.

Graf 11 Vývoj průměrné roční inflace ve Španělské království v %

Zdroj: Vlastní zpracování dle INE.es

Ve sledovaném období trend klesající od roku 2013 do roku 2015. Odchylka od klesajícího trendu byla v roce 2017 a v období 2020-2022 lze spatřit velmi zjevný rostoucí trend.

Koronavirová krize vedla k nejstrmějšímu poklesu cen ve Španělsku na meziroční bázi v roce 2020. Země zaznamenala v roce 2020 deflaci ve výši 0,3 %. V roce 2021 byla míra inflace 3,1 % při vyšší poptávce po zboží a službách.

Inflace ve Španělsku vzrostla bezprecedentním tempem v roce 2022. Inflace dosáhla rekordního maxima a byla ve Španělsku důsledkem narušených dodavatelských řetězců, zvýšení cen potravin a vysoké ceny energií v důsledku rusko-ukrajinské války. Po hospodářském zpomalení souvisejícím s pandemií byla země na cestě k hospodářskému oživení s robustním trhem práce a zvýšenou průmyslovou výrobou. Od vypuknutí rusko-ukrajinské války se však problémy s dodavatelským řetězcem a tenčící se zásoby staly pravidelným jevem po celé zemi. K inflaci ve Španělsku přispěly následující důvody:

Španělská stávka truckerů

Řidiči kamionů ve Španělsku se uchýlili k celostátní stávce, protestovali proti zvyšujícím se cenám pohonných hmot a požadovali snížení daní na pohonné hmoty. Stávka připomíná vznikající mezinárodní hnutí truckerů proti inflaci a zvyšujícím se cenám pohonných hmot. Stávka řidičů měla dominový efekt, narušila dodavatelský řetězec

různých komodit a vedla k nedostatku zboží ve Španělsku. Nedostatek potravin, vody, paliva, automobilových dílů, aut, dřeva a dalších nezbytných zásob vyústil v tuto stávku.

Energetický šok

Od vypuknutí rusko-ukrajinské války čelila Evropa energetické krizi, protože většina kontinentu byla závislá na energetických potřebách Ruska a Ukrajiny. Globální nárůst cen pohonných hmot ochromil dodavatelský řetězec a zvýšil ceny dopravy u všech komodit. Vysoká cena elektřiny a plynu vedla těžký průmysl, jako je automobilový průmysl, ocelářství a další, k zastavení výroby ve Španělsku.

Narušení dodavatelského řetězce

Kombinovaný efekt rostoucích cen komodit, cen pohonných hmot, stávek řidičů a zastavení provozu vedl k narušení dodavatelského řetězce. Současná rusko-ukrajinská válka vedla k panickým nákupům a způsobila nedostatek dodávek.

Kumulativním efektem těchto faktorů byla rekordně vysoká inflace ve Španělsku. Volatilita na trhu s energií, narušení dodavatelského řetězce, nedostatek dodávek a válečná nejistota zvýšily tlak na spotřebitelské ceny a trvalý růst spotřebitelských cen se promítl do inflace.

Španělská vláda zasahuje, aby snížila inflaci

Aby se snížila inflace a zabránilo se nedostatku komodit, vláda zahájila následující opatření. Vláda schválila fond ve výši 16 miliard eur s názvem „plán šoků“, balíček je rozdělen na 6 miliard eur v přímé pomoci a daňových úlevách a 10 miliard eur v úvěrech pro podniky. Součástí balíčku je i snížení cen pohonných hmot. Španělsko spolupracovalo s Evropskou unií na zastropování cen zemního plynu používaného k výrobě elektřiny, což efektivně sníží cenu elektřiny (GlobalData, 2023).

1.13 Rozdíly v míře nezaměstnanosti mezi autonomními společenstvími ve Španělském království

Španělské království je složeno ze 17 autonomních společenství a dvou autonomních měst. Tyto města leží na africkém kontinentu na severu Maroka – Ceuta a Melilla. Jelikož Ceuta i Melilla jsou města, jejichž počet obyvatel nedosahuje ani 100 tisíc, ekonomika je velmi specifická a mají tradičně extrémně vysokou míru nezaměstnanosti, nebudou do analýzy zahrnuty. (INE.es, 2020)

Obrázek 5 Rozdělení autonomních oblastí ve Španělském království

Zdroj: spanelskekrálovstvi.cz

Rozložení autonomních společenství lze vidět na obrázku výše. Tato diplomová práce využije pouze autonomní oblasti. Dle evropské klasifikace NUTS, jež definuje území Španělského království, se jich v zemi nachází 19 podle rozdělení NUTS2 a 59 dle dělení NUTS3 (provincie). Největší autonomní oblastí je Kastilie-León, kde žije 2,38 milionu obyvatel. V roce 2023 mělo Španělsko 48 085 361 obyvatel, množství obyvatel se hojně mění i díky migraci. Druhá největší a nejlidnatější oblast je Andalusie, kde žije 8 620 120 obyvatel. Jako další, třetí významná oblast je Katalánsko, kde žije 8,021,049 obyvatel. Do autonomních společenství, kde je více než 5 milionů obyvatel náleží Madrid i Valencie. Dané oblasti zaujímají 30 % území. Mezi města, kde počet obyvatel přesahuje milion jsou pouze Madrid a Barcelona. Významná města jsou také Valencie (hlavní město Valencijské regionu) a Sevilla (hlavní město Andalusie) (INE.es, 2020).

1.13.1 Nezaměstnanost dle regionů ve Španělském království

Tabulka 14 Nezaměstnanost dle autonomních oblastí ve Španělském království v tis. ob.

Nezaměstnanost v tis. ob.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Celkem	6 051,1	5 610,4	5 056,0	4 481,2	3 916,9	3 479,1	3 247,8	3 530,9	3 429,6	3 024,6	2 894,0
Andalusie	1 460,6	1 404,6	1 275,0	1 151,1	1 009,7	904,6	838,7	866,2	871,8	765,6	747,5
Aragón	140,2	131,3	105,3	95,8	74,6	68,3	65,5	75,5	65,6	60,7	54,0
Asturias	117,5	100,8	88,9	82,6	62,9	61,8	64,0	62,7	56,0	55,6	54,4
Baleárské ostrovy	136,2	120,7	106,6	85,6	76,3	72,9	76,0	101,7	95,9	72,5	70,7
Kanárské ostrovy	371,4	354,4	323,6	286,7	257,9	225,3	233,5	248,5	259,9	203,2	189,5
Kantabrie	57,2	54,4	48,8	41,2	37,2	28,8	28,0	32,4	31,6	25,8	22,4
Kastilie-León	254,7	241,1	209,8	181,4	159,2	135,3	130,4	132,4	125,6	108,9	106,8
Kastilie-La Mancha	304,8	290,8	260,7	231,6	205,1	178,6	159,6	171,5	157,1	144,6	133,6
Katalánsko	893,2	773,3	703,1	593,7	507,2	436,5	426,5	482,3	450,1	376,8	363,9
Valencie	690,5	626,9	552,6	501,6	442,0	377,3	342,9	390,2	390,1	331,4	326,8
Extremadura	174,0	150,1	146,4	138,0	129,9	117,3	107,2	106,0	96,2	85,6	86,9
Galicie	284,6	275,8	243,4	215,4	195,6	165,9	145,9	146,7	143,1	136,7	121,7
Madrid	669,5	626,2	578,4	528,8	447,7	416,3	368,2	434,9	409,4	403,0	374,0
Murcia	210,1	192,0	173,0	138,6	127,9	119,2	105,6	117,2	106,8	99,4	96,2
Navarra	56,4	49,0	42,4	38,1	31,8	31,4	26,0	31,2	33,6	30,9	32,3
Baskicko	173,6	168,9	152,0	130,0	115,3	102,3	94,3	96,8	101,1	89,3	79,5
Rioja	31,2	28,5	23,7	20,8	18,3	16,0	15,6	16,7	18,3	15,1	14,6
Ceuta	13,7	12,1	10,3	9,3	8,2	11,2	9,9	9,1	9,7	11,5	10,8
Melilla	11,9	9,6	12,1	11,2	10,3	10,2	10,3	9,3	7,9	8,3	8,6

Zdroj: Vlastní zpracování dle INE.es

Nezaměstnanost v jednotlivých autonomních oblastech se výrazně odlišuje.

Tabulka vložená výše, ukazuje vývoj nezaměstnanosti ve všech autonomních oblastech v tis. ob. a ve sledovaném období od roku 2013 do roku 2023. Nejvyšší nezaměstnanost se vyskytuje v jižní oblasti s názvem Andalusie. Která se však od roku 2013 výrazně zmenšila z 6 051,1 tis. ob. na 2 894 tis. ob. Stále však s velkým nárůstem oproti ostatním oblastem převyšuje počtem nezaměstnaných. Nárůst nezaměstnanosti lze ve většině oblastí pozorovat v roce 2020, kdy vypukla pandemie nemoci Covid-19.

Tabulka 15 Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 2023 ve Španělském království v %

Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 2023 (%)	
Andalusia	18,16
Aragón	8,29
Asturias	12,10
Baleáry	10,60
Kanárské ostrovy	15,96
Kantrábrie	8,09
Kastilie-León	9,58
Kastilie-La Mancha	13,08
Katalánsko	9,07
Valencie	12,61
Extremadura	17,34
Galicie	9,73
Madrid	10,21
Murcia	12,64
Navarra	9,88
Baskicko	7,56
Rioja	9,16
Ceuta	26,87
Melilla	23,45

Zdroj: Vlastní zpracování dle INE.es

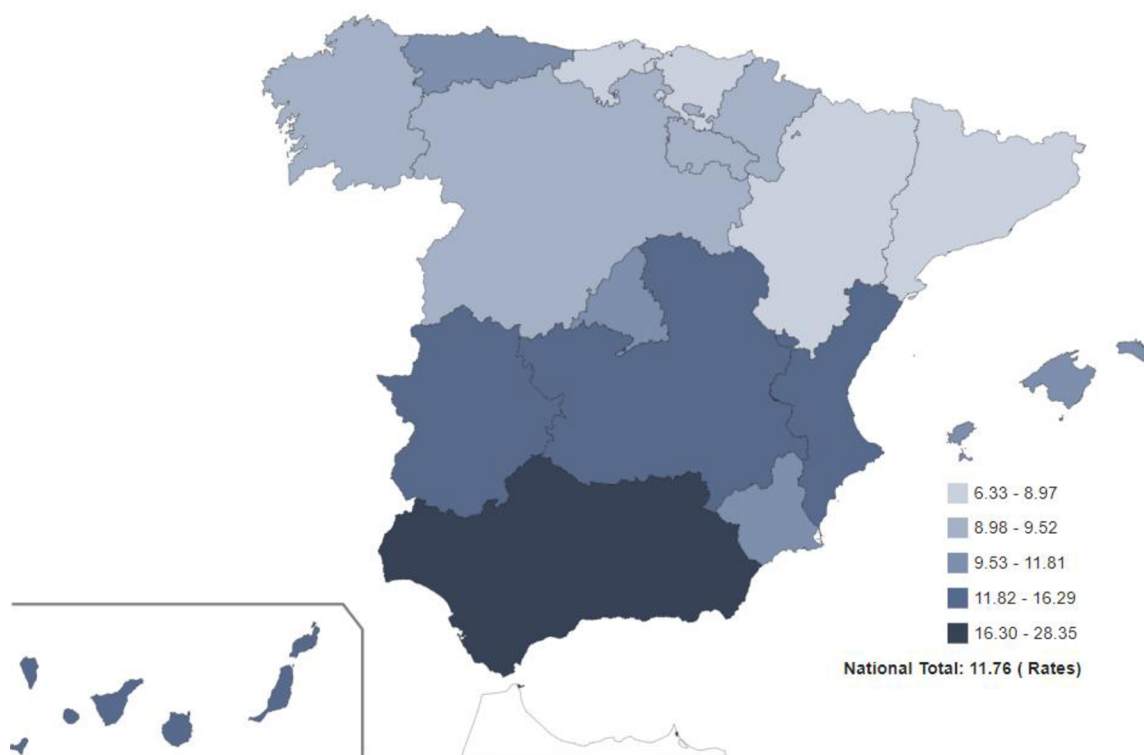
Dle tabulky uvedené výše si lze všimnout, že míra nezaměstnanosti v jednotlivých autonomních oblastech se výrazně odlišují. Jak již bylo zmíněno, Ceuta a Mellila nejsou zahrnuty kvůli možnému zkreslení. V roce 2023 byla ve všech autonomních oblastech pod hranicí 20 %. Míra nezaměstnanosti ve Španělsku byla nejvyšší v jižních regionech v roce 2023. Extremadura, vnitrozemský jižní region sousedící s Portugalskem, se umístil na čtvrtém místě s 17,34 procenty. Naopak severní regiony, jako je Baskicko, Kantábrie nebo Aragón, měly mnohem nižší míru nezaměstnanosti a to po 9 %. Nejvyšší míru nezaměstnanosti má Andalusie (18,6 %) a naopak nejnižší mírou se může pyšnit Baskicko (7,56 %). Dle těchto výsledků lze usoudit, že jižní část Španělského království má větší problémy s nezaměstnaností.

Vyšší míra nezaměstnanosti v jižním Španělsku ve srovnání se severním Španělské může mít několik důvodů. Jako první může být problém s regionální disparitou. Vyšší míra nezaměstnanosti může být způsobena a stále přetrvává z historických dob, strukturálním rozdílem a ekonomickému rozvoji. Nedostatek a malé investice do infrastruktury může být také odpovědí na tuto otázku. Venkovské oblasti, které jsou na jihu mají nevhodnou nebo

nedostatečnou infrastrukturu, ne příliš dobrý energetický systém a dopravu. Bohatší severní regiony také nabízejí více vzdělávacích možností a příležitostí k rozvoji, lidé nejsou při hledání zaměstnání tolik konkurenceschopní. Toto vede k vyššímu počtu kvalifikovaných osob na severu, které se vyskytují na trhu práce, tím pádem i snížení míry nezaměstnanosti. Cyklickým efektem je chudoba a vysoká míra nezaměstnanosti, které jsou v jižním Španělsku a způsobují cyklus (oslabení lidského kapitálu – snížení pracovních příležitostí). Situace ve Španělské království je ovlivněna i migrací, kdy lidé jdou za lepším životem do jiných regionů, kde se jim bude žít lépe a budou mít více možností. Mohou odcházet za lepší mzdou či lepším cenám bydlení.

Tyto faktory dohromady přispívají k trvalé vyšší míře nezaměstnanosti v jižním Španělsku ve srovnání se severními regiony (INE.es, 2022).

Obrázek 6 Míra nezaměstnanosti v autonomních společenstvích ve Španělsku 2023

Zdroj: INE.es

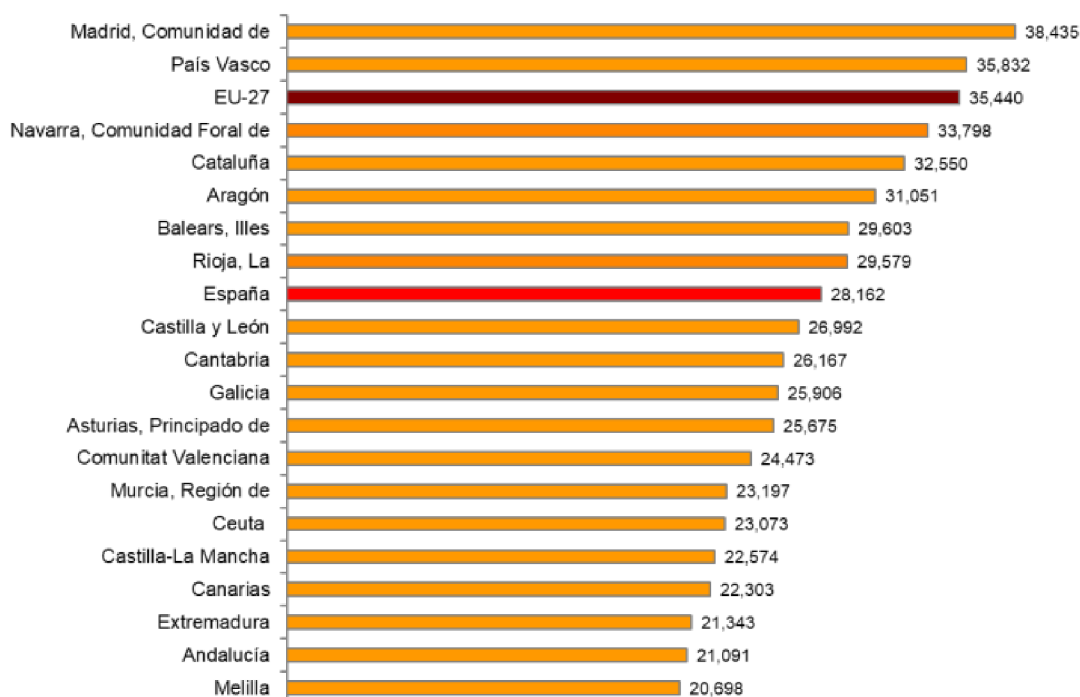
Na obrázku je jasné, že prvenství v nejvyšší míře nezaměstnanosti náleží právě Andalusii. Andalusie je, jak bylo již zmíněno, nejlidnatějším a druhým největším autonomním společenstvím. Přestože míra nezaměstnanosti klesá, zůstává však stále nad

národním průměrem. Obrázek výše ukazuje míru nezaměstnanosti v autonomních společenstvích. Tmavé oblasti představují vyšší míru nezaměstnanosti. Z obrázku je zřejmé, že nejvyšší míra nezaměstnanosti se nachází v jižní části země, zatímco nejnižší je v severní části mimo hlavní město.

To souvisí s jedním z hlavních důvodů, proč má Andalusie tak vysokou míru nezaměstnanosti, a to je skutečnost, že region je převážně zemědělský. Andalusie je tradiční zemědělskou oblastí, kde podíl zemědělství na HDP činí 4-4,5 procenta. Vzhledem k tomu, že zemědělský sektor je sezónní, čím větší je jeho podíl na HDP, tím větší je jeho dopad na vysokou míru nezaměstnanosti. Pro srovnání, ve zbytku Španělska zemědělství představuje přibližně 2,2 % HDP, zatímco v Evropské unii pouze kolem 1,7 %. Dalším faktorem, který přispívá k vysoké míře nezaměstnanosti v této oblasti, je neochota lidí stěhovat se za prací. (Zdroj: INE.es)

1.13.2 HDP na 1 obyvatele dle regionů

Obrázek 7 HDP na 1 obyvatele dle regionů ve Španělském království v roce 2022

Zdroj: INE.es, 2022

Výše lze vidět graf HDP na obyvatele dle rozdělení autonomních společenství za rok 2022. Madrid zaznamenal nejvyšší HDP na hlavu v roce 2022 s 38,435 eury na

obyvatele. Následovalo Baskicko (35 832 eur) a Navarra (33 798 eur). Regiony s nejnižším HDP na obyvatele byla Andalusie (21 091 eur) a Extremadura (21 343 eur). Celostátní průměr činil 28,162 eur na obyvatele a průměr Evropské unie na úrovni 35 440 eur. Sedm krajů přesáhlo celorepublikový průměr a dva evropský. V relativním vyjádření byl HDP na obyvatele Madrid dosahuje o 36,5 % vyššího procenta, než je celostátní průměr. Baskicko o 27,2 % vyšší a Navarra o 20,0 % vyšší. Andalusie i Extremadura byly 25,1 % a 24,2 % pod španělským průměrem (INE.es, 2023).

1.13.3 Nezaměstnanost dle vzdělání v autonomních společenství

Tabulka 16 Nezaměstnaní dle úrovně vzdělání v tisících za rok 2014 ve Španělském království

Nezaměstnaní podle úrovně vzdělání	Celkem	Negramotní	Nedokončené základní vzdělání	Základní vzdělání	Střední vzdělání	Vysokoškolské vzdělání
Andalusie	1 404,6	18,3	63,7	198,6	867,0	257,1
Aragón	131,3	1,4	3,6	19,3	76,2	30,8
Asturias	100,8	0,2	1,3	9,2	56,1	33,9
Baleárské ostrovy	120,7	1,9	4,1	10,7	81,7	22,3
Kanárské ostrovy	354,3	1,4	14,2	57,8	212,2	68,7
Kantabrie	54,4	..	0,1	4,0	34,7	15,5
Kastillie-León	241,1	2,4	3,6	25,3	147,0	62,8
Kastillie-La Mancha	290,9	2,1	12,1	37,8	181,9	56,8
Katalánsko	773,3	7,1	17,9	107,3	468,3	172,7
Valencie	626,9	3,6	10,0	66,4	409,2	137,5
Extremadura	150,1	1,3	4,9	12,9	103,3	27,6
Galicie	275,8	0,5	2,8	21,1	180,6	70,8
Madrid	626,2	3,0	11,2	41,2	378,7	192,0
Murcia	192,0	2,6	5,4	27,2	122,8	34,0
Navarra	48,9	0,4	1,3	4,3	30,3	12,6
Baskicko	168,9	0,4	1,0	12,9	98,9	55,7
Rioja	28,5	0,3	0,3	2,9	18,0	6,8
Ceuta	12,1	0,2	0,8	1,6	8,1	1,5
Melilla	9,6	0,2	1,7	1,2	5,4	1,1

Zdroj: Vlastní zpracování dle INE.es

Tabulka 17 Nezaměstnaní dle úrovně vzdělání v tisících za rok 2023 ve Španělském království

Nezaměstnaní podle úrovně vzdělání	Celkem	Negramotní	Nedokončené základní vzdělání	Základní vzdělání	Střední vzdělání	Vysokoškolské vzdělání
Andalusie	747,5	7,3	16,4	70,1	471,3	182,5
Aragón	54,0	0,4	1,0	4,5	31,5	16,6
Asturias	54,4	..	0,4	2,4	34,3	17,3
Baleárské ostrovy	70,7	0,9	1,2	6,8	44,2	17,7
Kanárské ostrovy	189,5	0,8	1,8	21,4	120,1	45,3
Kantabrie	22,4	0,4	12,9	9,2
Kastillie-León	106,8	0,3	1,1	11,1	60,2	34,0
Kastillie-La Mancha	133,5	1,0	2,5	16,9	86,9	26,3
Katalánsko	363,9	3,8	4,7	24,6	230,5	100,4
Valencie	326,8	3,5	6,8	20,0	218,7	77,7
Extremadura	86,9	0,1	1,9	7,9	55,0	22,0
Galicie	121,7	0,7	0,8	7,2	72,4	40,6
Madrid	374,0	0,8	5,6	38,9	211,5	117,2
Murcia	96,2	2,3	3,9	9,4	60,4	20,2
Navarra	32,3	0,7	0,6	2,8	17,0	11,1
Baskicko	79,5	0,1	0,9	3,5	44,1	30,9
Rioja	14,6	0,5	0,3	1,2	8,3	4,2
Ceuta	10,8	0,3	0,2	2,0	7,4	1,0
Melilla	8,6	0,2	0,4	1,8	4,6	1,5

Zdroj: Vlastní zpracování dle INE.es

Tabulka, která uvádí v tisících nezaměstnaných osob, jež jsou rozděleny dle vzdělání v roce 2014 má celkem 5,6 milionu obyvatel. Nejvyšší počet obyvatel má dokončené střední vzdělání.

Tabulka uvedená výše uvádí v tisících nezaměstnaných osob, které jsou rozděleny dle vzdělání za rok 2023 v jednotlivých autonomních společenstvích. Nejvíce nezaměstnaných je v Andalusii, která značně převyšuje ostatní regiony. Následuje Madrid a Katalánsko. Nad 300 tisíc nezaměstnaných rozdělených dle vzdělání, dosahuje také Valencie. Celkem negramotných obyvatel je 23,7 tisíc obyvatel, nejvíce z nich je z oblasti Andalusie. Osoby, které mají nedokončené základní vzdělání je celkem 50,5 tisíce obyvatel, kdy opět největší část z nich pochází z Andalusie. V případě základního vzdělání je celkem 252,9 tisíc obyvatel. První a druhý stupeň středního vzdělání dosahuje celkem 1 791 300 osob. U poslední varianty, a to u dosaženého vysokoškolského vzdělání je 775,7 tisíc obyvatel.

Oproti roku 2014 se rok 2023 a celkový počet výrazně snížil. Stále však největší část zabírají obyvatelé středoškolsky vzdělání. Počet negramotných osob se snížil o více než 20 tisíc lidí.

1.13.4 Průměrná měsíční mzda ve Španělském království

Tabulka 18 Vývoj průměrného ročního čistého příjmu ve Španělském království

Průměrný roční čistý příjem (EUR)											
	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Průměr	14 082	13 008	12 269	12 292	11 680	11 412	11 074	10 708	10 419	10 391	10 531
Andalusie	11 719	10 703	9 915	9 990	9 160	9 258	9 116	8 398	7 942	8 079	8 408
Aragón	14 810	14 015	13 345	13 097	12 300	11 990	12 110	11 649	12 427	12 037	12 022
Asturias	15 432	13 777	12 861	12 786	12 523	12 085	12 244	12 060	11 427	11 251	11 211
Baleárské ostrovy	14 139	12 451	11 235	12 658	12 410	13 240	12 665	12 222	10 828	10 660	10 386
Kanárské ostrovy	12 177	10 716	10 161	9 935	9 487	8 964	8 863	8 702	8 640	8 302	8 513
Kantabrie	14 162	13 811	12 848	12 748	12 205	11 239	11 293	10 670	10 494	9 824	9 843
Kastilie-León	14 124	13 323	12 656	12 697	12 003	11 949	11 239	10 815	10 570	10 406	10 760
Kastilie-La Mancha	11 913	11 037	10 257	10 485	9 715	9 533	9 045	8 731	8 498	8 545	8 425
Katalánsko	15 830	14 692	14 159	14 170	13 527	13 338	12 712	12 660	12 283	12 205	12 111
Valencie	12 805	11 876	11 237	11 332	10 611	10 232	9 801	9 265	9 098	9 144	9 375
Extremadura	11 363	10 133	9 500	9 147	8 796	8 503	8 250	8 674	8 469	7 729	8 224
Galicie	13 147	12 352	11 453	11 469	11 218	11 239	10 753	10 439	10 212	10 235	10 106
Madrid	16 817	15 695	14 836	14 580	14 199	13 279	13 099	12 647	12 534	12 597	12 823
Murcia	11 314	10 632	9 931	9 850	8 956	9 111	8 702	8 273	7 924	7 767	8 253
Navarra	16 599	15 970	15 269	15 094	13 937	13 585	13 583	13 408	13 300	13 221	13 608
Baskicko	18 189	16 427	15 544	15 813	15 300	14 722	14 397	14 345	13 836	14 281	14 312
Rioja	14 184	13 538	12 913	13 504	12 697	12 029	12 131	11 589	11 132	11 120	10 686
Ceuta	13 421	12 152	10 397	9 853	10 164	9 784	9 676	9 435	8 512	8 712	9 336
Melilla	13 854	13 089	12 012	11 427	11 733	12 507	10 161	10 883	10 027	11 619	11 313

Zdroj: Vlastní zpracování dle INE.es

Na závěr kapitoly je uvedena tabulka výše, která znázorňuje čistý roční plat v letech 2013-2023 dle jednotlivých autonomních oblastí. Nejvyšší čistý roční plat vykazovalo v roce 2023 podle očekávání Baskicko, které si své prvenství drží po celou dobu sledovaného období. Následuje Madrid a Navarra. V porovnání s Českou republikou lze vidět, že ve Španělském království nejsou nejvyšší platy v hlavním městě, jak by se dle Česka dalo usuzovat, ale v malé provincii na severu země. Celkem šest autonomních oblastí se nachází nad průměrem země a všechny s výjimkou hlavního města leží na severu země. Na posledním místě v tabulce se nachází Extremadura a Murcia, což, jak nyní je možné již určit, jsou nejchudší autonomní oblasti ve Španělském království. Andalusie se umístila na třetím místě od konce, jelikož ji značně ekonomicky napomáhá turismus, který v Extremaduře není tak rozvinutý, jelikož nedominuje žádným pobřežím. Stejně je na tom tak Kastilie-La Mancha, která je rovněž bez pobřeží, které navyšuje počet turistů a napomáhá tak ekonomice v Andalusii.

1.14 Komparace vývoje nezaměstnanosti

V této části jde o porovnání jednotlivých ukazatelů, které se týkají nezaměstnanosti, inflace a hrubého domácího produktu, a to v České republice a Španělském království v období od roku 2013 do roku 2023.

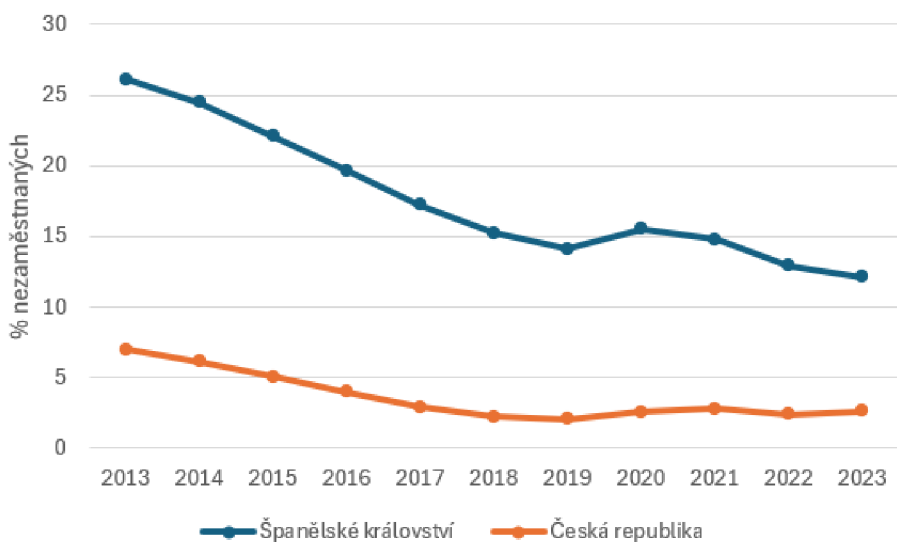
1.14.1 Nezaměstnanost

Tabulka 19 Komparace vývoje nezaměstnanosti v %

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Španělské království	26,1	24,45	22,06	19,63	17,24	15,25	14,11	15,54	14,8	12,93	12,12
Česká republika	6,97	6,13	5,05	3,95	2,9	2,24	2,03	2,56	2,81	2,38	2,62

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Graf 12 Komparace nezaměstnanosti v %

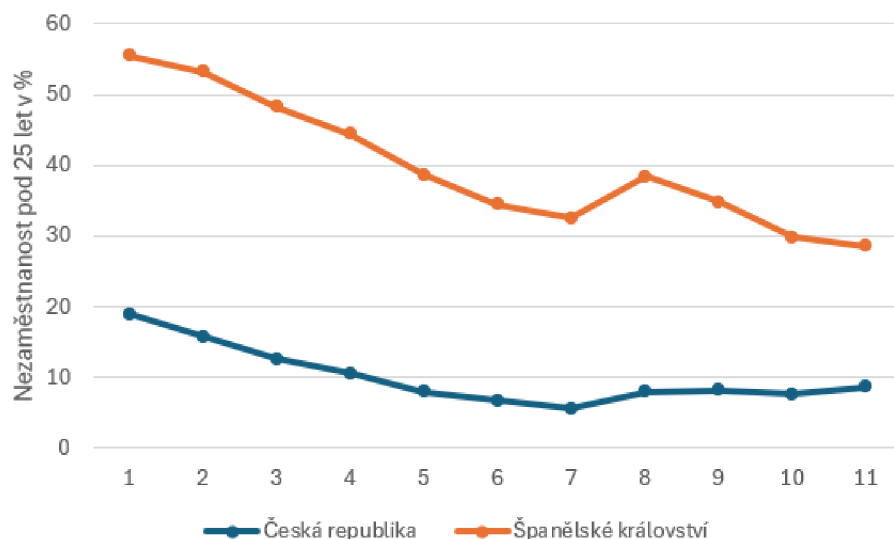
Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Z tohoto grafu je zřejmé, že Španělské království má i o 2 desítky vyšší nezaměstnanost. Zároveň si však lze povšimnout, že trend je v obou zemích podobný. Od prvního roku sledovaného období (2013) do posledního roku (2023) však rozdíl mezi nezaměstnaností v České republice a Španělském království klesl. V prvním roce šlo o rozdíl 19,13 %. Naopak poslední rok ukazuje rozdíl 9,5 %. Nárůstu nezaměstnanosti u obou zemí lze zaregistrovat v roce 2020, kdy byla pandemie nemoci Covid-19.

1.14.2 Nezaměstnanost pod 25 let

Tabulka 20 Komparace nezaměstnanosti pod 25 let (v %)

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Česká republika	18,97	15,8	12,6	10,5	7,9	6,7	5,6	7,9	8,2	7,6	8,6
Španělské království	55,5	53,2	48,3	44,4	38,6	34,4	32,5	38,4	34,8	29,8	28,5

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Vyšší nezaměstnanost mladých lidí pod 25 let se vyskytuje v České republice i ve Španělském království, však v prvním roce sledovaného období (2013), kdy se vyskytuje nejvyšší rozdíl mezi zeměmi 36,53 %. Opět si lze všimnout, že do roku 2019 je trend klesající a díky pandemii nemoci Covid-19 se v roce 2020 objevuje nárůst u obou sledovaných zemí. Poslední sledovaným rokem je rok 2023. V tomto roce je znatelné, že se oproti roku 2013 rozdíl mezi Českou republikou a Španělským královstvem snížil na 19,5 %, tedy téměř o polovinu.

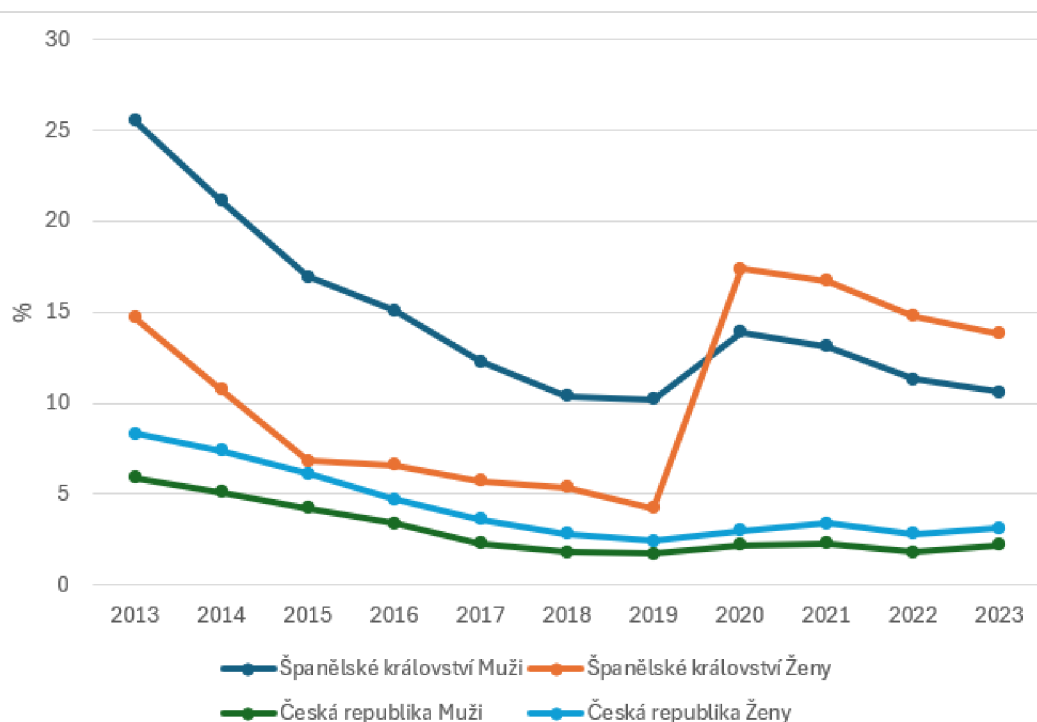
1.14.3 Nezaměstnanost dle pohlaví

Tabulka 21 Komparace nezaměstnanosti dle pohlaví v %

Nezaměstnanost dle pohlaví		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Španělské království	Muži	25,53	21,14	16,93	15,09	12,28	10,37	10,19	13,9	13,1	11,3	10,6
	Ženy	14,71	10,75	6,82	6,59	5,71	5,36	4,2	17,4	16,7	14,8	13,8
Česká republika	Muži	5,9	5,1	4,2	3,4	2,3	1,8	1,7	2,2	2,3	1,8	2,2
	Ženy	8,3	7,4	6,1	4,7	3,6	2,8	2,4	3	3,4	2,8	3,1

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Graf 13 Komparace vývoje nezaměstnanosti dle pohlaví v %

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

V případě dělení nezaměstnanosti dle pohlaví se trend České republiky a Španělského království výrazně odlišuje. V České republice je dlouhodobě vyšší nezaměstnanost žen, naopak ve Španělském království do roku 2019 bylo výrazně více nezaměstnaných mužů, což změnila pandemie nemoci Covid-19 a od roku 2020 je větší počet žen, které nemají zaměstnání, obdobně jako v České republice, kde je však tento fakt dlouhodobě neměnný.

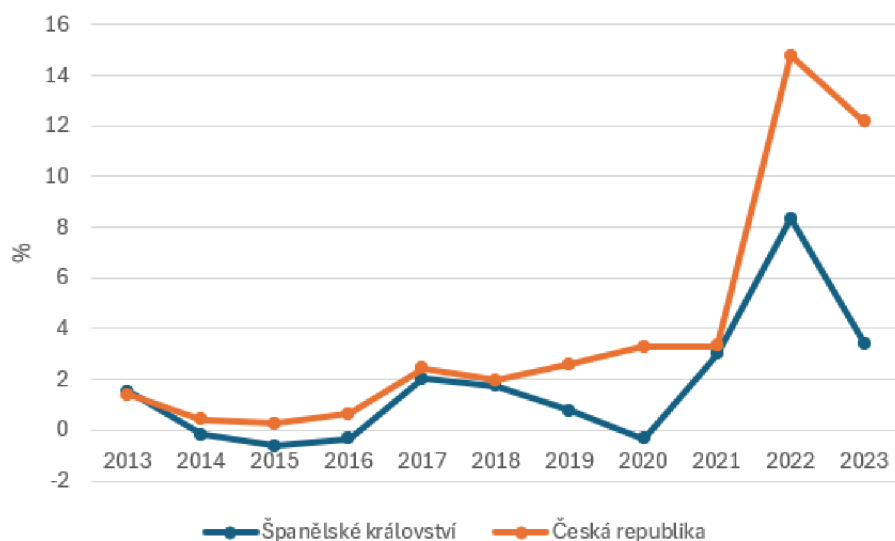
1.14.4 Inflace

Tabulka 22 Komparace vývoje inflace v %

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Česká republika	1,38	0,41	0,26	0,65	2,44	1,95	2,58	3,28	3,31	14,78	12,14
Španělské království	1,53	-0,19	-0,63	-0,35	2,03	1,73	0,77	-0,33	3,01	8,34	3,43

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Graf 14 Komparace vývoje inflace v %

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Inflace v České republice převyšuje inflaci ve Španělském království v roce 2022. Tento rok byl, jak již bylo výše zmíněno, ovlivněn Rusko-Ukrajinskou válkou, což významně zahýbalo s cenami na trhu.

Vtáh mezi inflací a nezaměstnaností, jak je popisován Phillipsovo křivkou, je diskutovaný. Tento vztah se v poslední době oslabuje. To znamená, že přímá inverzní korelace mezi mírou inflace a mírou nezaměstnanosti, jak byla popsána v tradiční ekonomické teorii, může být v současných podmínkách méně výrazná nebo dokonce nepřítomná. Je tedy možné, že faktory ovlivňující inflaci a nezaměstnanost se mohou v moderní ekonomice lišit od historických trendů.

1.14.5 Komparace s průměrnou hodnotou EU (27)

Nezaměstnanost

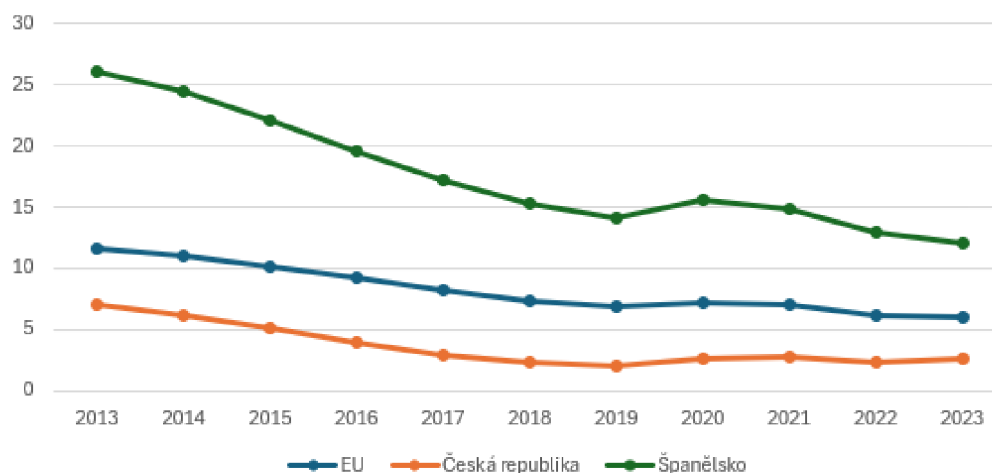
Nezaměstnanost je jedním z jevů, který se dá jednoduše sledovat v mezinárodním měřítku, proto může posloužit jako dobré porovnání stavu ekonomik a lze z něj částečně vyčíst vliv hospodářské krize.

Tabulka 23 Komparace vývoje nezaměstnanosti v %

Nezaměstnanost	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
EU (27)	11,58	11	10,18	9,25	8,28	7,39	6,82	7,23	7,03	6,14	6,02
Česká republika	6,97	6,13	5,05	3,95	2,9	2,24	2,03	2,56	2,81	2,38	2,62
Španělsko	26,1	24,45	22,06	19,63	17,24	15,25	14,11	15,54	14,8	12,93	12,12

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Graf 15 Komparace vývoje nezaměstnanosti v %

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Na grafu lze vidět vývoj nezaměstnanosti v České republice, ve Španělsku a v Evropské Unii. Na první pohled je patrné, že nezaměstnanost má u všech tří ukazatelů klesající trend do roku 2019. Rok 2020 byl zlomový, a to z důvodu příchodu pandemie nemoci Covid-19. Od počátku sledovaného období do roku 2023 zvládla EU, Česká republika i Španělské království nezaměstnanost snížit o polovinu. EU má v průměru nezaměstnanost na 6,02 %. Česká republika je pod průměrem EU a dosahuje 2,62 %. Jako posledním ukazatelem je Španělské království, které je sice nad průměrem Evropské unie a to o 6 %, avšak z grafu je viditelné, že pokles nezaměstnanosti je znatelný.

COVID-19 na evropském trhu práce. Pandemie měla významný dopad na různé skupiny obyvatel, z nichž nejvíce byli postiženi mladí lidé, brigádníci a pracovníci na částečný úvazek, lidé s nízkou kvalifikací a cizinci. U těchto skupin bylo pravděpodobnější, že přijdou o práci kvůli tomu, že odvětví, ve kterém pracovali bylo nejvíce zasaženo restrikcemi (šlo například o turismus, pohostinství). Program udržení pracovních míst (JRS) pomohl zmírnit dopad pandemie na trh práce a zabránit dalšímu nárůstu nezaměstnanosti. Rozšířené používání JRS v evropských zemích pomohlo udržet miliony pracovníků v jejich zaměstnání během krize. Oživení trhu práce v roce 2021 bylo silné a míra nezaměstnanosti v EU opět klesla. V některých populacích a vyspělých ekonomikách se však vyskytly značné problémy, což naznačuje, že oživení neprobíhalo mezi regiony hladce. Dopad se v různých evropských zemích lišil kvůli různým počátečním podmínkám, politické podpoře a základním hnacím motorům růstu. Pandemie

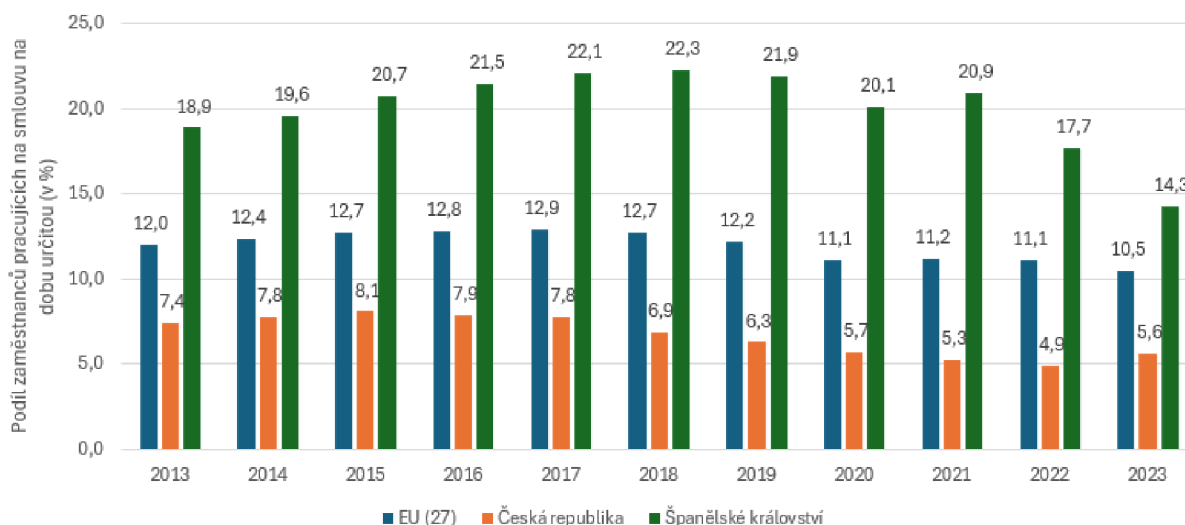
urychlila stávající trendy, jako je digitalizace či automatizace, což vedlo k potenciálnímu přerozdělení pracovníků napříč sektory a povoláními. To dále zdůraznilo potřebu přizpůsobení politik, které by usnadnily změnu zaměstnání, minimalizovaly trvalé následky a chránily zranitelné pracovníky. Tato zjištění zdůrazňují komplexní a mnohostranný dopad pandemie COVID-19 na evropské trhy práce a zdůrazňují význam politiky cílené na obnovu daného trhu.

Program JRS (Job Retention Scheme) je opatření, které bylo široce využíváno během pandemie COVID-19 k udržení zaměstnanosti a zmírnění dopadů na pracovní trhy. JRS umožňuje zaměstnavatelům udržet své zaměstnance v práci i v době ekonomické krize nebo nepředvídaných událostí tím, že stát či jiné instituce poskytují finanční podporu na pokrytí části nákladů na mzdy zaměstnanců. Tím se snižuje potřeba propouštění zaměstnanců a pomáhá se udržet pracovní místa a pracovní sílu v době obtíží. JRS může mít různé formy, jako jsou krátkodobé pracovní dohody (STW - Short-Time Work) nebo přímé dotace na mzdy (WS - Wage Subsidies). Tyto programy měly za cíl podpořit zaměstnavatele v udržení zaměstnanců a minimalizovat dopady ekonomických krizí na pracovní trh a zaměstnanost. JRS byly klíčovým nástrojem v reakci na dopady pandemie na pracovní trhy v Evropě a hrály důležitou roli při udržení zaměstnanosti a minimalizaci nárůstu míry nezaměstnanosti během krize (European Commission, 2022)

Smlouvy na dobu neurčitou

Trh práce ve Španělském království je velmi specifický počtem zaměstnanců, jež jsou zaměstnání na smlouvu na dobu určitou.

Graf 16 Vývoj podílu zaměstnanců pracujících na smlouvu na dobu určitou v %

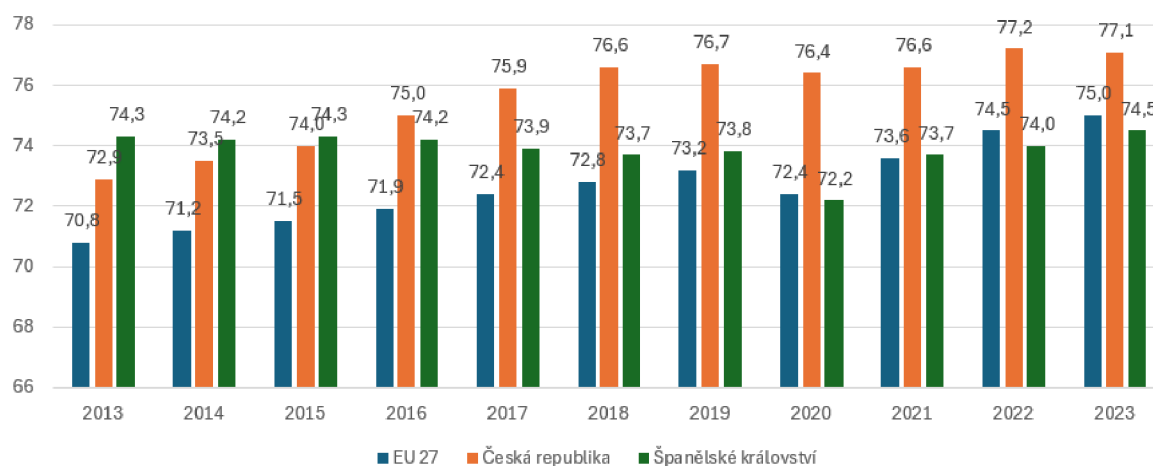

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Procentuální podíl těchto zaměstnanců na celkovém počtu zaměstnanců zobrazuje graf uveden výše. Za sledované období 2013-2023 ukazují dostupná data výrazně vyšší podíl pracovních poměrů na dobu určitou na trhu práce ve Španělsku, než je průměr EU (27). Nejvíce osob pracovalo na dočasnou smlouvu ve Španělsku v roce 2018 a to 22,3 %. V průběhu sledovaného období se procentní podíl úvazků na dobu určitou nesnížil pod 14 %, což není ani maximální hodnota u České republiky průměru EU (27). Nejméně dočasných smluv bylo uzavřeno v roce 2023 a to 14,3 %. Od roku 2021 má Španělské království klesající trend, který však stále nedosáhl průměru v Evropské unie. Česká republika v tomto případě dosahuje hodnot pod průměrem Evropské unie. Nejvíce zaměstnaných osob na dobu určitou bylo v roce 2015 a to 8,1 %. Naopak nejnižší procento bylo v roce 2022 (4,9 %).

Aktivní populace

Graf 17 Komparace aktivní populace v %

Zdroj: Vlastní zpracování

Nejvyšší podíl aktivní populace je v České republice. Španělské království dosahuje také oproti Evropské unii velmi podobných a občas i nadprůměrných hodnot, v posledním roce je však o 0,5 % nižší. Do roku 2015 Česká republika měla méně aktivní populace, nežli mělo Španělské království. Nejméně aktivní populace bylo v České republice v roce 2014 a to 74,2 % naopak nejvíce aktivní populace bylo v roce 2022 (77,2 %). Ve Španělském království byla nejnižší hodnota 72,2 % v roce 2020 a nejvyšší v roce 2023 74,5 %

1.15 Politika zaměstnanosti Česká republika

Národní politikou zaměstnanosti se zabývá Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) a kompetentní instituce (úřady práce), které mají snahu o rovnováhu mezi poptávkou a nabídkou práce, o produktivní využití zdrojů pracovních sil a zabezpečení práv občanů na zaměstnání (MPSV, 2008).

Český trh práce utrpěl v roce 2008 díky hospodářské krizi, jež byla v roce 2009 následována recesí, toto vedlo k výraznému zhoršení situace na trhu. Poté následovalo mírné oživení trhu, které však bylo roku 2013 opět pozastaveno, jelikož na trhu práce byl vysoký počet zájemců o zaměstnání. Od té doby se trh práce opět měnil k lepšímu, u přechodu ke konjunkturu a v letech do roku 2020 byla zaznamenána vysoká poptávka po pracovnících, až k nedostatku vhodné pracovní síly v některých oborech a regionech

Na trhu práce v České republice existují různé znevýhodněné skupiny, jež vyžadují speciální pozornost a pomoc. Mezi tyto skupiny náleží: dlouhodobě nezaměstnaní, osoby se zdravotním postižením, mladí lidé bez pracovní zkušenosti, starší pracovníci, ženy s dětmi, cizinci nebo osoby se sociálním vyloučením.

Pro tyto znevýhodněné skupiny byla plánována pomoc prostřednictvím individualizovaných služeb a efektivnější aktivizace, včetně lepšího cílení aktivní politiky zaměstnanosti. Důležité je, aby celková opatření směřovala k odstranění nebo alespoň zmírnění všech překážek, díky kterým tyto znevýhodněné osoby nemohou vstoupit do zaměstnání. Je důležité brát v úvahu individuální charakteristiky klientů a také regionální či lokální specifika trhu práce.

Posun trhu práce do roku 2030 bylo naplánováno, že politika zaměstnanosti bude pružně reagovat na změny, které se vyskytnou. Dále také vylepšení přístupu k zájemcům o zaměstnání, a to hlavně pro skupiny jako jsou: mladí lidé, dlouhodobě nezaměstnaní či znevýhodněné skupiny.

Opatření, jež mají být nápomocná k dosažení zmíněných cílů jsou navýšení účasti znevýhodněných skupin na trhu práce pomocí individualizovaných služeb, modernizovat instituce na trhu práce, podporovat pracovní mobility dle kvalifikace a potřeb.

Dopadem na trh by v tomto případě mělo přinést zvýšení kvality a účinnosti systémů vzdělávání současně s odbornou přípravou. Mělo by dojít k zajištění pracovní síly pro národní hospodářství, které je dostatečné a kvalitní. V neposlední řadě možnosti využít

dostatečného množství kvalitní a důstojné práce pro obyvatele, jež jsou součástí trhu práce (MPSV, 2020).

1.15.1 Aktivní politika zaměstnanosti v České republice

V České republice jsou využívány následující nástroje aktivní politiky:

Rekvalifikace – je velmi důležitá, a to z toho důvodu, že díky ní je možné získat novou kvalifikaci či prohloubení, navýšení, udržení nebo obnovení nové. Je možné ji využívat, pokud jste uchazeč o zaměstnání, ale i v případě, že jste zaměstnán. U varianty uchazeče, je rekvalifikace hrazená plně úřadem práce. U druhého případu rekvalifikaci hradí zaměstnavatel částečně či úplně.

- Investiční pobídky – investičními pobídkami je poskytována podpora pro tvorbu nových pracovních příležitostí a rekvalifikaci, včetně školení zaměstnanců na nově vytvořených pozicích. Zaměstnavatelé, kteří otevřou nová pracovní místa na trhu práce, mohou získat finanční podporu.
- Veřejně prospěšné práce – dle Zákona o zaměstnanci §112, veřejně prospěšná práce je definována jako časově omezená pracovní příležitost, která převážně zahrnuje práci a údržbu veřejného prostoru, úklid a údržbu veřejných budov, komunikací nebo jiných podobných činností, které přinášejí prospěch dané obci, státu nebo podobné instituci. Zaměstnanec může být zaměstnán v rámci veřejně prospěšné práce maximálně po dobu 24 po sobě jdoucích kalendářních měsíců a tato práce může být opakovaná.
- Společensky účelná pracovní místa – tyto pozice jsou uměle vytvořeny pro lidi, kteří nemohou najít práci a nemohou se nikde uplatnit. Zaměstnavatel má s úřadem práce dohodu, kdy má pro tyto osoby vytvořit pracovní místo.
- Překlenovací příspěvek – dle §144 Zákona o zaměstnanosti dává úřadu práce možnost uzavřít dohodu o poskytnutí překlenovacího příspěvku osobě, která se chystá zahájit samostatnou výdělečnou činnost a ukončit svoje hledání zaměstnání prostřednictvím úřadu práce. Tento příspěvek má pomoci jednotlivci při zahájení podnikání a přechodu z úřadu práce do samostatného podnikání. Příspěvek je čerpán maximálně 3 měsíce a je roven polovině sumy životního minima, která je platná pro jednotlivce staršího 26 let.

- Příspěvek na zpracování: v případě, že je uzavřena dohoda mezi zaměstnavatelem a úřadem práce, může být zaměstnavateli vyplacen příspěvek, pokud zaměstná nového uchazeče o zaměstnání, na kterého je zaměřena zvýšená pozornost dané pobočky úřadu práce. Tento příspěvek může sloužit jako forma podpory zaměstnavatele při přijímání zaměstnanců, na které je úřad práce zaměřen.
- Příspěvek při přechodu na nový podnikatelský projekt: úřad práce má možnost vyplatit zaměstnavateli úplatu při změně podnikatelského záměru, z důvodu této změny nemůže zaměstnavatel svému zaměstnanci garantovat týdenní práci (Zákon o zaměstnanosti, Zákon č. 435/2004 Sb.)

1.15.2 Pasivní politika zaměstnanosti v ČR

V České republice se pasivní politika zaměstnanosti zaměřuje především na poskytování podpory v případě nezaměstnanosti. Financuje se ze státního rozpočtu.

O nárok na podporu v nezaměstnanosti může zažádat osoba s trvalým bydlištěm v České republice, zapsaná na úřadu práce v evidenci uchazečů o zaměstnání, která během posledních tří let získala minimálně 12 měsíců důchodového pojištění. Toto pojištění mohou získat zaměstnanci v pracovním poměru, osoby v invalidním důchodu, pečující o dítě do 4 let nebo vykonávající veřejné či dlouhodobé dobrovolnické služby.

Nárok na podporu v nezaměstnanosti nemají osoby, které nesplňují výše uvedené podmínky, pobírají starobní důchod, dávky z nemocenského pojištění nebo podporu při rekvalifikaci, byly vzaty do vazby nebo vydělávají vedlejším pracovním poměrem nebo brigádou více než polovinu minimální mzdy. Tento nárok nemají ani osoby, kterým byl v posledních 6 měsících před zařazením do evidence ukončen pracovní poměr z důvodu hrubého porušení pracovních povinností zaměstnavatelem nebo opakovaného vlastního ukončení zaměstnání, které jim bylo zprostředkováno úřadem práce.

Pokud osoba získá odstupné, odchodné nebo odbytné, nárok na podporu v nezaměstnanosti se posouvá až po uplynutí doby, po kterou jsou tyto platby vypláceny. Délka doby, po kterou je podpora vyplácena, závisí na věku žadatele: 5 měsíců pro osoby od 50 let, 8 měsíců pro osoby ve věku od 50 do 55 let a 11 měsíců pro osoby nad 55 let.

Výše podpory v nezaměstnanosti se určuje z průměrného měsíčního čistého výdělku z posledního ukončeného zaměstnání v posledních třech letech před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání. Maximální výše podpory v nezaměstnanosti činí

0,58násobek průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku před rokem podání žádosti o podporu v nezaměstnanosti (MPSV, 2013).

1.15.2.1 Výdaje na politiku zaměstnanosti v České republice

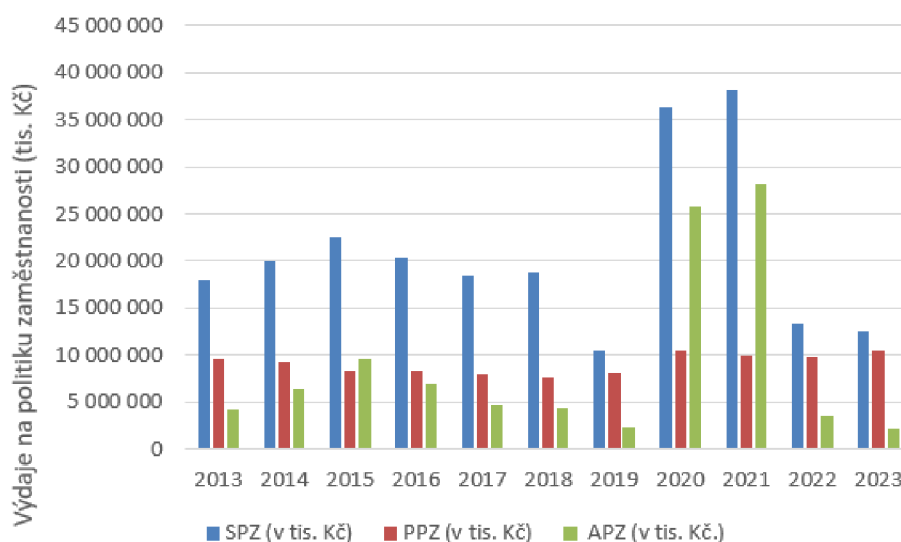
Následující tabulka s grafem popisují výdaje na politiku zaměstnanosti a její vývoj v tisících Kč.

Tabulka 24 Výdaje na politiku zaměstnanosti v České republice

Výdaje na politiku zaměstnanosti v ČR	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
SPZ (v tis. Kč)	17 929 288	20 076 846	22 521 725	20 318 256	18 399 624	18 891 482	10 418 126	36 284 307	38 204 340	13 321 715	12 581 763
PPZ (v tis. Kč)	9 674 752	9 279 634	8 303 370	8 254 527	7 853 520	7 542 836	8 144 407	10 566 518	10 006 452	9 884 375	10 493 087
APZ (v tis. Kč.)	4 251 090	6 386 632	9 668 796	6 860 879	4 703 189	4 336 836	2 273 719	25 717 789	28 197 887	3 437 341	2 088 676

Zdroj: Vlastní zpracování dle MPSV

Graf 18 Výdaje na politiku zaměstnanosti v ČR

Zdroj: Vlastní zpracování dle MPSV

Tabulka výše znázorňuje výdaje na aktivní (APZ), pasivní (PPZ) a celkem (SPZ) výdaje na politiku zaměstnanosti v České republice. Od počátku sledovaného období (rok 2013) až do roku 2019 lze vidět, že u výdajů na politiku zaměstnanosti měla větší zastoupení spíše pasivní politika zaměstnanosti. Výjimkou je rok 2015 a následně období, kdy zasáhla do celého světa pandemie nemoci Covid-19. V případě pandemie bylo o více jak polovinu financí investováno do aktivní politiky zaměstnanosti. Celkové nejvyšší výdaje na politiku zaměstnanosti byly tedy v roce 2021 a následně 2020. Naopak nejméně

se do této oblasti investovalo v roce 2019, kdy se výdaje rovnaly pouhé jedné třetině oproti výdajům v době pandemie.

Vliv Covid-19 - ČR

Od prvního případu Covid-19 v České republice uplynuly několik let a tento moment zásadně ovlivnil životy lidí, jak v zahraničí, tak doma. Po prvním roce boje s pandemií už můžeme posoudit první dopady koronaviru na ekonomiku České republiky. Koronavirus zásadním způsobem zasáhl do pracovního života lidí, kteří se aktuálně potýkají se ztrátou určitého finančního zabezpečení a s tím spojenými depresemi a poklesem duševní pohody. Vyplývá to ze studie Working, Living and Covid-19, která mimo jiné zkoumala dopady koronaviru na lidskou psychiku. Data znázorňují, že většina pracovníků, jež ztratili zaměstnání, se díky koronaviru cítila v depresi a 30 procent pracovníků se v práci necítilo bezpečně (Eurofound, str. 26, 2020). Ohledně strachu ze ztráty zaměstnání Jan Bittner (2020) ve své práci „Ekonomické nerovnosti a koronavirus“ uvádí, že lidé co mají nižší vzděláním se ze zřejmých důvodů více obávali ztráty zaměstnání, protože jejich zaměstnání je relativně snadněji nahraditelné a finančně není tolik náročné. Stejný průzkum zjistil, že u 36 % pracovníků došlo od března ke změně pracovní doby, nejčastěji jejím zkrácením, snížením mzdy, snížením dávek nebo snížením příjmu na základě smlouvy (Bittner, 2020)

Míra dopadu na jednotlivé odvětví není jednotná. Segmenty národního hospodářství nejvíce zasažené negativním nabídkovým šokem jsou cestovní ruch, kultura, sport, obchod, doprava a zpracovatelský průmysl. Pokles zahraniční poptávky má z českého pohledu negativní dopad na ekonomický rozvoj, protože Česká republika patří mezi země se silnou ekonomickou otevřeností (VUPSV, 2020)

V rámci boje s pandemií koronaviru vláda schválila řadu úlev a příspěvků, zejména pro podnikatele, kterým se snaží tuto situaci ulehčit:

Tabulka 25 COVID dotační programy pro podnikatele a OSVČ

Covid-gastro	Pro podnikatele, jež nemohou kvůli nouzovému stavu poskytovat služby ani prodávat zboží. Výše podpory je 400 Kč za den
Covid-Nájemné	Poskytnout podporu ve formě dotací pro podnikatele s maloobchodní podnikatelskou činností, jež jsou zatíženi nájemným. Výše podpory činí 50 % rozhodného nájemného na rozhodné období.
Covid-Kultura	Pomoc podnikatelským subjektům a OSVČ v oblasti kultury, jež byly omezeny v podnikatelské činnosti, a to jednorázovým příspěvkem 60 tisíc korun.
Ošetrovné pro OSVČ	Poskytnout finanční podporu pro OSVČ, jež mají děti, které jsou závislé na péči jiné osoby dle Zákona o sociálních službách a nemohou navštěvovat školu nebo jiná zařízení. Výše podpory je 400 Kč za den.
Antivirus	Jde o covid podpůrný program ministerstva práce a sociálních věcí, kdy Antivirus A znamená 80 % měsíční náhradu mzdy do maximální výše 39 tisíc Kč včetně odvodů na zaměstnance za měsíc. Antivirus B znamená 60 % měsíční náhradu mzdy do maximální výše 29 tisíc Kč včetně odvodů na zaměstnance za měsíc.

Zdroj: Vlastní zpracování dle MPO

Tabulka 26 Žebříček firem s nejvyšším příjmem dotací

Firmy	mil. Kč
Bestsport, a.s.	109,93
Lagardere Travel Retail, a.s.	108,32
NEW YORKER CZ, s.r.o,	102,28
CCC Czech, s. r. o.	101
C&A Moda, s.r.o.	93,63
Takko Fashion, s.r.o.	93,51
MERKUR CASINO, a.s.	90,58
KIK textil a Non-Food, s.r.o.	88,41
Orsay Europe, s.r.o.	85,78
H&M Hennes & Mauritz CZ, s.r.o.	84,64

Zdroj: Vlastní zpracování dle MPO

Na čele žebříčku se umístil Bestsport, který provozuje pražskou O2 arenu, s kompenzací 109,93 milionu korun. Lagardère Travel Retail působící v oblasti cestovního ruchu, který provozuje obchody na letištích, nádražích se s podporou 108,32 milionu korun dostal v žebříčku na druhé místo. Na třetím a čtvrtém místě se umístil prodejce oděvů New

Yorker CZ a prodejce obuvi CCC Czech. Obecně jsou v žebříčku často zastoupeni různí prodejci oblečení, doplňků, bot a oblečení pro různé příležitosti. Mírně pod 100 miliony byly nakonec také C&A Moda a Takko Fashion (MPO, 2022).

1.16 Politika zaměstnanosti Španělské království

1.16.1 Aktivní politika zaměstnanosti ve Španělském království

Jde o opatření a programy realizované prostřednictvím Národního systému zaměstnanosti ve Španělsku s cílem snížit nezaměstnanost v zemi. Hlavními cíli jsou:

1. Zlepšit zaměstnatelnost mladých do 30 let.
2. Podpořit zaměstnatelnost dalších skupin, které jsou zvláště postiženy nezaměstnaností, jako jsou lidé starší 45 let, kteří jsou dlouhodobě nezaměstnaní nebo příjemci programu PREPARA.
3. Zlepšit kvalitu odborné přípravy pro zaměstnanost.
4. Podporovat podnikání a usnadňovat vytváření nových firem.

Tyto politiky zahrnují specifická opatření k boji s různými typy nezaměstnanosti:

1. Pro frikční nezaměstnanost se hledají opatření jako zlepšení fungování SEPE a podpora existence soukromých subjektů, které zprostředkovávají mezi pracovníky a firmami (ETT).
2. Pro sezónní nezaměstnanost se navrhuje diverzifikace ekonomické činnosti a usnadnění mobility sezónních pracovníků.
3. Pro strukturální nezaměstnanost se navrhuje daňové úlevy pro firmy, které zaměstnávají znevýhodněné skupiny, odborná příprava pro nezaměstnané a pracovníky, kontinuální vzdělávání a investice do vzdělávacího systému.
4. Pro cyklickou nezaměstnanost se navrhuje opatření, která udržují spotřebu domácností a umožňují firmám pokračovat ve výrobě, jako jsou přímé dotace nebo snížení daní.

1.16.2 Pasivní politika zaměstnanosti ve Španělském království

Jde o opatření, která mají udržovat příjem nezaměstnaných, dokud nemají práci. Tyto zahrnují podporu pro nezaměstnanost a kompenzace pro osoby, které odešly do předčasného důchodu. Ve Španělsku je k získání podpory pro nezaměstnanost třeba splnit

určité podmínky, jako je minimální pracovní doba 6 měsíců před ztrátou zaměstnání, a maximální doba příjmu této podpory je 2 roky.

Během krize byl aktivován program PREPARA, který poskytoval 400 eur měsíčně lidem, kteří vyčerpali svoji podporu, a tento program byl nahrazen subsidijským programem pro mimořádnou nezaměstnanost (SED).

I když pasivní politiky zaměstnanosti nejsou tak zaměřené na snížení počtu nezaměstnaných jako na pomoc nezaměstnaným, umožňují předčasné odchody do důchodu, které mohou vytvářet pracovní příležitosti pro mladé (Martínez , 2018).

V období 2018-2021 byl španělskou vládou vytvořen program stability, jež měl za cíl vést udržitelný a stabilní hospodářský růst, který je založen na realistických hypotézách. Dle tohoto plánu je očekáván scénář kladných příspěvků v průběhu cyklů domácí poptávky i čisté zahraniční poptávky, konsolidace investic a vývozu jako nejrychlejší hodnoty HDP, to má přinést příznivý účinek na produktivitu a možný nárůst ekonomiky ve Španělském království. Sociálně udržitelný hospodářský růst má za úkol vytvářet bez přestání pracovní místa, inkluzivní a zvýšené kvality. Velmi významná sféra jsou mzdy a jejich vývoj, jež se má stále navyšovat a slučovat s nárůstem vytvoření nových míst pro zájemce o to být zaměstnán. Program je současně zaměřen i na navýšení produktivity v souladu se specifickými potřebami, které se zaobírají nejzranitelnější skupinou obyvatelstva. Primární body programu jsou: snížit nezaměstnanost, zvýšit aktivaci a zkrátit dobu nezaměstnanosti, zlepšit účast veřejných služeb zaměstnanosti, aby se pokryla pracovní místa, vylepšit účast veřejných služeb zaměstnanosti, aby se pokryla volná pracovní místa, vylepšit míru spokojenosti, zaměstnavatelů a žadatelů služeb, které poskytuje veřejná služba zaměstnanosti.

Následuje zařazení šokového plánu (2019-2021), kdy jsou důležité tři primární oblasti: konkurenceschopnost a přidaná hodnota struktury výroby ve Španělském království s tím, aby se ve finále dosáhlo úrovně hospodářského růstu, v důsledku něhož, by bylo umožněno generovat významnou nabídku zaměstnání, stabilní nebo flexibilní, založenou na vývoji EU v oblastech s vysokou přidanou hodnotou. Dále jde o to, aby byl posílen závazek komplexního vzdělávání a kvalifikace lidí pod 25 let. Podpořit jejich sociální integrace a poskytnout podporu v případě nedostatečné kvalifikace či mladému obyvatelstvu, které žije v prostředí venkova a napomocť jim k lepším možnostem, které se na trh práce vyskytují. Poslední bod se zaobírá rozvojem a iniciativou k návratu do škol,

podpoře školení strategických pravomocí, dvojité odborné vzdělání, podnikání mladých, pomoci v podpoře účasti osob v odborech či asociaci mladých v businessu. (Ministerio De Trabajo, 2019).

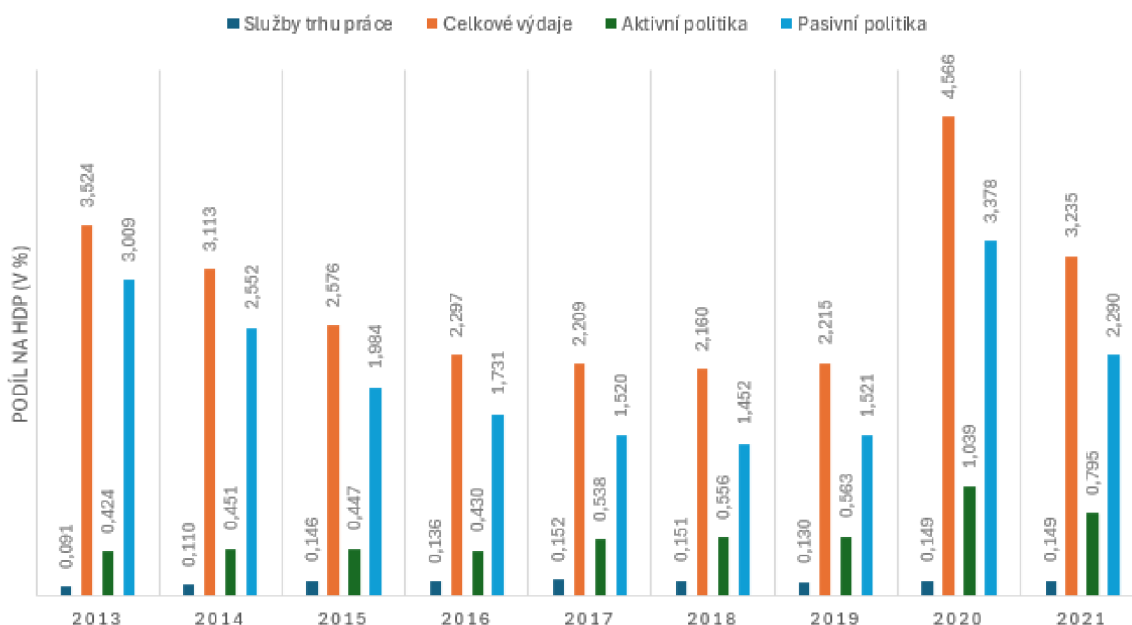
Nový španělský zákon (Ley 3/2023, de 28 de febrero, de Empleo) o zaměstnanosti, schválený jako součást plánu obnovy země. Zákon přináší nový přístup k politice zaměstnanosti, zaměřuje se na propojení aktivních a pasivních opatření. Hlavními body jsou:

- Propojení aktivních a pasivních politik: Zákon má za úkol propojit politiky zaměstnanosti prostřednictvím větší koordinace mezi poskytovateli zaměstnaneckých služeb a osobami hledajícími zaměstnání.
- Obligace osob hledajících zaměstnání: Zákon stanoví povinnosti pro osoby hledající zaměstnání, jako je formální registrace u služeb zaměstnanosti a přijetí souvisejících podmínek a závazků.
- Spolupráce institucí: Zákon klade důraz na spolupráci mezi různými institucemi, aby se zajistila efektivní realizace politiky zaměstnanosti.
- Programy a opatření podporující zaměstnanost: Zákon předpokládá vytvoření programů, které podporují návrat na trh práce a podporují iniciativy v oblasti podnikání a sociální ekonomiky.

Obecně zákon reaguje na nové výzvy trhu práce a má za úkol přinést komplexní přístup k podpoře zaměstnanosti ve Španělsku (Parres Miralles, 2023).

1.16.3 Výdaje na politiku zaměstnanosti ve Španělském království

Graf 19 Vývoj výdajů na politiku zaměstnanosti ve Španělském království (podíl na HDP v %)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

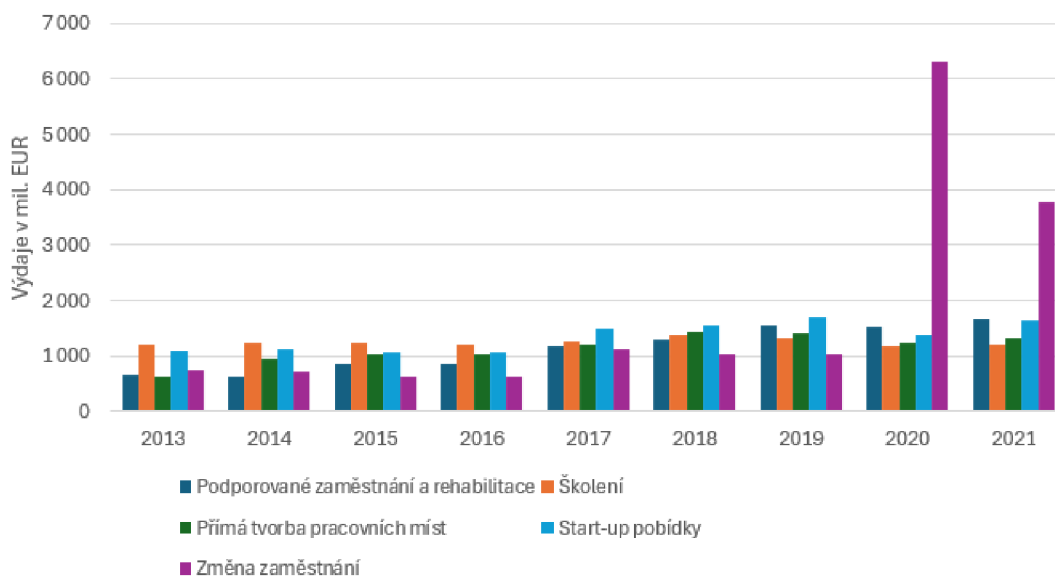
V grafu uvedeném výše je zobrazen vývoj celkového objemu výdajů na politiku zaměstnanosti ve Španělském království v období 2013-2021. Většinou část výdajů politiky zaměstnanosti utváří výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti, jejíž úkolem je zajistit udržení a podporu příjmu mimo zaměstnání (tzv. dávky v nezaměstnanosti), a dávky při předčasném odchodu do důchodu. Nejvíce investic do pasivní politiky zaměstnanosti bylo v roce 2020 (vypuknutí pandemie nemoci Covid-19), kdy dosahovali z celkové výdaje 4,57 % podílu na HDP z toho výdaje na pasivní politiku 3,38 % podílu na HDP. Naopak nejmenší část je tvořena z výdajů politiky zaměstnanosti, výdaji na služby trhu práce pro uchazeče o zaměstnání. Ze sledovaného období je nejvyšším výdajem 0,152 % na HDP v roce 2017. Aktivní politika zaměstnanosti financuje pomocí aktivačních opatření pro nezaměstnané a jiné cílové skupiny, včetně školení, střídání a sdílení pracovních míst, pobídek pro zaměstnanost, podporovaného zaměstnávání a rehabilitace, přímého vytváření pracovních míst a pobídek pro zahájení podnikání. Opět v roce 2020 bylo investováno ve sledovaném období v porovnání podílu aktivní politiky na HDP nejvíce, a to 1,09 %.

Tabulka 27 Výdaje aktivní politiky zaměstnanosti ve Španělském království

Výdaje aktivní politiky zaměstnanosti	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Podporované zaměstnání a rehabilitace	661,95	637,32	852,03	857,55	1 171,02	1 303,72	1 561,71	1 524,03	1 665,89
Školení	1 205,47	1 249,44	1 231,41	1 196,22	1 261,41	1 389,13	1 329,03	1 186,60	1 209,64
Přímá tvorba pracovních míst	641,96	945,25	1 038,03	1 041,59	1 208,42	1 425,22	1 412,22	1 225,00	1 330,66
Start-up pobídky	1 079,62	1 122,73	1 052,42	1 056,58	1 491,43	1 550,50	1 690,12	1 376,29	1 629,81
Změna zaměstnání	738,53	703,38	641,91	640,16	1 117,03	1 020,16	1 025,01	6 309,05	3 761,65

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Graf 20 Vývoj výdajů na politiku zaměstnanosti ve Španělském království (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Podrobnější přehled vývoje výdajů aktivní politiky zaměstnanosti ve Španělském království, jež má za úkol podporovat rozvoj trhu práce a současně využít své nástroje pro motivaci pro vstup na trh práce potenciální zaměstnance i zaměstnavatele, toto vyobrazuje graf výše. Celkem je na aktivní politiku zaměstnanosti vyčleněno nejvíce peněz v roce 2020 a poté v roce 2021. Důvodem je pandemie nemoci Covid-19, kdy bylo spoustu odvětví ovlivněných restrikcemi, které byly dány státem, aby zabránili šíření této nemoci. Celkem bylo v roce 2020

na aktivní politiku zaměstnanosti vydáno státem 11620,97 milionů eur. Největší podíl z celkové částky (6 309 mil. eur) byl investován do změny zaměstnání, což do roku 2020 byl vždy výdaj méně podporovaný oproti ostatním výdajům aktivní politiky. V roce 2021 se sice výdaj v tento sektor snížil (3761 mil. eur), ale stejně stále převyšoval ostatní odvětví.

Vliv Covid-19 – Španělské království

Během pandemie COVID-19 čelilo Španělsko výzvam kvůli vysokému podílu služeb a aktivit souvisejících s cestovním ruchem na zaměstnanosti a přidané hodnotě. Rychlá a rozsáhlá opatření na podporu příjmů a likvidity pomohla zmírnit hospodářské a sociální dopady pandemie. Španělsko se však stále potýká s nízkým potenciálním růstem a vysokou nezaměstnaností. Řešení strukturálních problémů na trzích práce bude mít zásadní význam pro inkluzivní oživení. Úřady přijaly rozsáhlá opatření na ochranu zranitelných skupin, včetně záruk za základní služby, odložení nájmu a programů podpory nájemného.

Tabulka 28 Dotační program

Přímé granty, kapitálové injekce, selektivní daňové výhody a zálohové platby	Do výše 100 000 EUR pro společnost působící v primárním zemědělském sektoru, 120 000 EUR pro odvětví rybolovu a akvakultury, 800 000 EUR pro společnost působící ve všech ostatních odvětvích za účelem řešení jejich naléhavých potřeb likvidity.
Státní záruky za úvěry přijaté společnostmi	zajistit, aby banky nadále poskytovaly úvěry zákazníkům, kteří je potřebují. Tyto státní záruky mohou pokrýt až 90 % rizika úvěrů, které podnikům pomohou pokrýt okamžité potřeby provozního kapitálu a investic.
Dotované veřejné půjčky firmám (vyšší a podřízený dluh)	Tyto půjčky mohou podnikům pomoci pokrýt okamžité potřeby provozního kapitálu a investic.
Záruky pro banky, které směřují státní podporu do reálné ekonomiky	Taková podpora je považována za přímou podporu zákazníkům bank, nikoli bankám samotným, a poskytuje návod, jak zajistit minimální narušení hospodářské soutěže mezi bankami.
Cílená podpora formou odkladu placení daně a/nebo pozastavení odvodů na sociální zabezpečení	Pro ta odvětví, regiony nebo pro typy společností, které jsou epidemií zasaženy nejvíce
Cílená podpora formou dotací mezd pro zaměstnance	Pro ty společnosti v odvětvích nebo regionech, které nejvíce utrpěly epidemií koronaviru a jinak by musely propouštět zaměstnance.
Cílená rekapitalizační podpora	Nefinančním společnostem, pokud není dostupné jiné vhodné řešení

Zdroj: Vlastní zpracování dle Evropské komise

Byla zavedena ochranná opatření, aby se zabránilo nepatřičnému narušení hospodářské soutěže na jednotném trhu: podmínky nezbytnosti, vhodnosti a rozsahu zásahu; podmínky vstupu státu do kapitálu společností a odměňování; podmínky týkající se odchodu státu z kapitálu dotčených společností; podmínky týkající se správy, včetně zákazu dividend a stropů odměn pro vrcholové vedení; zákaz křížových subvencí a zákaz

akvizic a dodatečná opatření k omezení narušení hospodářské soutěže; transparentnost a požadavky na podávání zpráv.

Zhodnocení výsledků

Nezaměstnanost v České republice a ve Španělském království a její situace se výrazně odlišuje. Zatímco Česká republika dlouhodobě figuruje mezi zeměmi s nejnižší mírou nezaměstnanosti v rámci Evropské unie, Španělsko se v posledních letech opakovaně objevuje na předních příčkách žebříčku nezaměstnanosti. To naznačuje rozdíly v podmínkách a politikách zaměstnanosti obou zemí. Nejvyšší míra nezaměstnanosti v České republice stále zůstává nižší než nejnižší zaznamenaná míra nezaměstnanosti ve sledovaném období ve Španělském království.

Jak již bylo zmíněno, na vývoji nezaměstnanosti v posledních 10 letech se nejvíce podílela pandemie nemoci Covid-19, jejíž následky některé ekonomiky stále pociťují. Pandemie měla dopad na celý evropský trh práce, nejvíce zasažené byly určité skupiny obyvatel, do kterých patřili: mladí lidé, lidé pracující na dohody či částečné úvazky a dopad se nevyhnul ani lidem s nízkou kvalifikací. Do oblastí, které utrpěly nejvíce se řadí pohostinství a turismus. Jelikož snaha o oživení pracovního trhu byla silná, lze v trendech vidět opět pokles nezaměstnanosti. Mezi regiony však bylo oživení nerovnoměrné. Pandemie však urychlila změny na pracovním trhu, proto bylo nutné se rychle adaptovat (např. využití home office).

Jedním z problémů, jež snížení míry nezaměstnanosti příliš nepodporuje je ten, že ve Španělském království jsou přísné pracovní předpisy. Daná ustanovení mají chránit zaměstnance a jejich právo na zaměstnání, bohužel však zároveň velmi znevýhodňují podniky, které je zaměstnávají. Pracovní předpisy jsou považovány za přísnější a mají výrazný vliv na trh práce. Zaměstnanecká ochrana a opatření proti propouštění jsou silné, což může omezovat flexibilitu a podnikatelské možnosti. Ve Španělském království se sice podnikání podporuje, ale silná zaměstnanecká ochrana může omezovat podnikatelskou iniciativu.

Díky tomu, že se ve Španělském království vyskytuje více podniků, jež mají tento problém, začali to zaměstnavatelé řešit tím, že najímají zaměstnance na smlouvy na dobu určitou. V důsledku toho, v době kdy španělská ekonomika upadá do recese, firmy reagují propouštěním svých dočasných pracovníků. Tento trend je ilustrován na grafu č. 16, který porovnává situaci ve Španělském království, České republice a v Evropské unii, kde Španělské království stále vykazuje nadprůměrné hodnoty v tomto ohledu. Přetrvávající silná ochrana pracovních smluv spolu s vysokým počtem dočasně zaměstnaných

pracovníků, kteří mají jen omezenou ochranu, pravděpodobně způsobily neefektivitu ve španělských firmách. Tyto faktory tak brzdily hospodářský růst.

V posledních letech se však Španělsko pokusilo posílit aktivní politiku zaměstnanosti a investovat do odborného vzdělávání a rekvalifikace.

U regionálních rozdílů si nejhůře vede jižní oblast země v případě Španělského království. Úplně nejhorších výsledků dosahuje autonomní oblast Andalusie, kdy jde převážně o zemědělský region. Vzhledem k tomu, že zemědělský sektor je sezónní, čím vyšší je podíl tohoto sektoru na HDP, tím větší je jeho dopad na vysokou nezaměstnanost.

Česká republika má v případě míry nezaměstnanosti klesající trend. Ekonomika v České republice se odvíjí i dle finanční stability v Evropské unii. Hrubý domácí produkt stabilně narůstá již od počátku sledovaného období, kdy jedinou výjimkou byl rok 2020, kde byl v souhrnu pokles z důvodu zaostání tvorby zásob, pokles spotřeby domácností, pomalejším růstem celkové tvorby kapitálu, slabším exportem a v neposlední řadě měla na pokles HDP vliv i pandemie, kvůli které byly zavřeny obchody a služby, což mělo samozřejmě vliv i na nárůst výše míry nezaměstnanosti. Nezaměstnanost v České republice i Španělském království od pandemie nemoci Covid-19 opět klesá.

Česká republika i Španělské království mají v Evropské unii spíše nadprůměrnou hodnotu ekonomicky aktivní populace. Česká republika má stále vyšší procento ekonomicky produktivních obyvatel oproti Španělskému království, což naopak podporuje snížení míry nezaměstnanosti. V porovnání s politikou Španělského království Česká republika zdůrazňuje podporu podnikání a tvorbu pracovních míst pomocí investičních pobídek a dalších programů. Lze však vidět, že je to pouze jeden z faktorů ovlivňující nezaměstnanost, jelikož Španělské království i přes svůj klesající trend má stále vysokou nezaměstnanost.

V souhrnu jde tedy říct, že politiky zaměstnanosti v obou zemích jsou formovány rozdílnými socioekonomickými podmínkami a legislativními rámci, což vede k odlišným přístupům a výsledkům v oblasti zaměstnanosti.

Závěr

Téma nezaměstnanost bude neustále aktuální, a to z toho důvodu, že se vyskytuje v každé světové ekonomice, objevují se neustále nové změny. Vývoj nezaměstnanosti je nezastavitelný a nekonzistentní. Tato práce se zabývá zaměstnaností a ekonomickým pohledem na ní, jako na jednu z nejzákladnějších ekonomických hodnot. Nyní stále přetrvávají dozvuky po pandemii nemoci Covid-19, jež vypukla v roce 2020. Tato závěrečná práce je zaměřena na Českou republiku a Španělské království, míra nezaměstnanosti u těchto dvou zemí se výrazně odlišují, stále je však možné vnímat velmi podobný trend. Vzhledem k této skutečnosti je významná hlubší analýza, která se má soustředit primárně na příčiny, odchylky v nezaměstnanosti a explikování a nezjevné nebezpečí, kterých si lze povšimnout díky analýzám.

Teoretická část je postavena na podkladech nasbíraných studiem odborné literatury, také náležejících institucí, jež vysvětlují koncept nezaměstnanosti a pravidla, která určují a pojmenovávají skupiny, spadající pod míru nezaměstnanosti. Nejprve byl vysvětlen trh práce, trh práce v dokonalé i nedokonalé konkurenci a jeho segmentace, jež se dělí do primárního a sekundárního sektoru. Primární sektor se zaobírá výše kvalifikovanými zaměstnanci a sekundární pracovníky s nižším sociálním a ekonomickým statutem. Dále je rozebrána nezaměstnanost jako taková, faktory, jež jí ovlivňují, druhy nezaměstnanosti (frikční, strukturální a sezónní) a dopady, které jsou tímto ovlivněné. Kapitola, která se věnuje politice zaměstnanosti rozebírá, co je důležitého u aktivní politiky a čím dominuje pasivní politika zaměstnanosti. Aktivní politika zaměstnanosti si klade za cíl zvýšit počet pracovních příležitostí pro ty, kteří hledají zaměstnání. Naopak, pasivní politika se zaměřuje na zmírnění negativních dopadů nezaměstnanosti. V České republice i ve Španělsku se používají dvě různé metody měření nezaměstnanosti. Hlavním měřítkem je obecná míra nezaměstnanosti, která vychází z definice Mezinárodní organizace práce a je zaznamenávána v Eurostatu, který je hlavním zdrojem dat. Existence dvou odlišných metod výpočtu vysvětluje drobné rozdíly v mírách nezaměstnanosti mezi daty z Eurostatu a národních statistických úřadů. Kromě toho jsou zahrnuty i další ukazatele, jako je hrubý domácí produkt a inflace, a faktory, které ovlivňují jejich vývoj a trendy. U praktické části byla určena základní výzkumná otázka, která je založena na popisu vývoje nezaměstnanosti a primárně jde o to, aby se pomocí analýzy identifikovaly příčiny v daných státech. Jak v České republice, tak i ve Španělském království ve zkoumaném

období měli současně podobný trend. U zmíněných sledovaných států totiž trend v počátku sledovaného období je klesající. Následně vlivem pandemie nemoci Covid-19 vznikl výrazný zvrat u nezaměstnanosti a počty nezaměstnaných osob začal narůstat.

Díky omezenému rozsahu této diplomové práce nebylo možné více podrobněji rozepsat regionální rozdíly v daných státech. Avšak byl kladen důraz na kraje a autonomní společenství, jež obsadili první a poslední příčky u daných faktorů. Nezaměstnanost a její vývoj byl silně ovlivněn pandemií nemoci Covid-19.

míra nezaměstnanosti vykazuje neustále se měnící trendy a nové výzvy na trhu práce, které je třeba adresovat a adaptovat se na ně. V rámci této diplomové práce je stále prostor pro další zkoumání nových faktorů a pro rozšíření analýzy v jednotlivých regionech.

Seznam použitých zdrojů

- BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. Makroekonomie – teorie a praxe. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.
- BROŽOVÁ, D. Kapitoly z ekonomie trhů práce. Praha: VŠE. 2006. ISBN 80-245-1120-7.
- HALÁSKOVÁ, Renáta. Politika zaměstnanosti. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2008. ISBN 978-80-7368-522-5.
- HOLMAN, Robert. Ekonomie. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, 696 s. ISBN 978-80-7400-006-5.
- HOLUB, Tomáš. Analysis of import demand in the czech republic. Prague Economic Papers, 1997, vol. 6, iss. 3, p.
- HVINDEN, Bjørn, Christer HYGGEN, Mi Ah SCHOYEN a Tomáš SIROVÁTKA, 2019. Youth Unemployment and Job Insecurity in Europe: Problems, Risk Factors and Policies. B.m.: Edward Elgar Publishing. ISBN 978-1-78811-889-7
- JÍLEK, Josef. Finance v globální ekonomice. Praha: Grada, 2013. Finanční trhy a instituce. ISBN 978-80-247-4516-9.
- JUREČKA, V. a kol. Mikroekonomie. 3. vyd. Praha: Grada Publishing. 2018. ISBN 978-80-271-0146-7
- JUREČKA, Václav. Makroekonomie. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2017. ISBN 978-80-271-0251-8.
- JUREČKA, V. a kol. Makroekonomie. České Budějovice : Grada publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3258-9
- KLÍMA, Jan. Makroekonomie. Praha: Alfa Publishing, 2006. ISBN 80-86575-29-2
- KOTÝNKOVÁ, Magdalena a Otakar NĚMEC. Lidské zdroje na trhu práce: vývoj a tendence v souvislosti se vstupem České republiky do EU. Praha: Professional Publishing, 2003. ISBN 80-86419-48-7.
- LEVINE, LINDA - Economic growth and the unemployment rate, Library of Congress. Congressional Research Service. Washington D.C. 2012.
- MACÁKOVÁ, L., a kolektiv., 2010. Mikroekonomie základní kurs. Slaný: Melandrium. ISBN 978-80-86175-70-6
- MANKIW, N. GREGORY. Zásady ekonomie. Praha: Grada, 2000. ISBN 978-80-7169-891-3
- SAMUELSON, Paul Anthony a William D. NORDHAUS. Economics, 19th ed. New York: McGraw Hill, Inc., 2010. ISBN 978-007-126383-2.
- PAVELKA, Tomáš. Makroekonomie: základní kurz. 2., aktualiz. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2007. ISBN 978-80-86730-21-9.
- SAMUELSON, Paul Anthony a William D. NORDHAUS. Ekonomie: 19. vydání. Praha: NS Svoboda, 2013. ISBN 978-80-205-0629-0.
- SIROVÁTKA, T., MAREŠ, P. (ed.). Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika. Brno: Masarykova universita, 2003. ISBN 80-210-3048-8.
- ŠIMEK, M., 2005. Trh práce. Ostrava: Vysoká škola podnikání. ISBN 80-86764-26-5
- ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena. Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8.
- TVRDÝ, L. a kol., 2007. Trh práce a vzdělanost v regionálním kontextu. Ostrava: VŠB-TU. ISBN 978-80-248-1665-4
- URBAN, Jan. Teorie národního hospodářství. 3., dopl. a rozš. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 559 s. ISBN 978-807-3575-793.

Internetové zdroje

- BBVA. The impact of the pandemic has widened the gender gap in Spain's labor market. Online. 2020. Dostupné z: <https://www.bbva.com/en/sustainability/the-impact-of-the-pandemic-has-widened-the-gender-gap-in-spains-labor-market-according-to-bbva-research/>. [cit. 2024-03-29].
- BÍČÁKOVÁ, A, KALÍŠKOVÁ, K. Od mateřství k nezaměstnanosti, Postavení žen s malými dětmi na trhu práce. Online. Dostupný z: [https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA Studie 8 2015 Od materstvi k nezamestnanosti/mobile/index.html#p=3](https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_8_2015_Od_materstvi_k_nezamestnanosti/mobile/index.html#p=3). [cit. 2024-03-30].
- BOLDEAUNU F., CONSTANTINESCU L. The main determinants affecting economic growth. Economic Science, s. 329–338. 2015. Online. [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://ashraffeps.yolasite.com/resources/EuroMed/Fall2018/The%20main%20determinants%20affecting%20economic%20growth.pdf>
- CAPRA F. World Problems. Interconnectedness of World Problems Map. 2016. Online. [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://kumu.io/stw/world-problems#introduction>
- ČADIL, J. Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného. 2011. online. Dostupné z ESFCR: http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpocetu_stredni_nezamestnany.pdf
- ČNB. Hrubý domácí produkt za rok 2020 mírně nad prognózou ČNB. Online. 2021. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/komentare-cnb-ke-zverejnenym-statistickym-udajum-o-inflaci-a-hdp/Hruby-domaci-produkt-ve-4.-ctvrtleti-2020-mirne-nad-prognozou-CNB/>. [cit. 2024-03-29].
- ČSÚ. Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS. Online. 2013. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-všps-4-ctvrtleti-2013-4uy1rvxx64>. [cit. 2024-03-29].
- ČSÚ. Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - 4. čtvrtletí 2022. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-všps-4-ctvrtleti-2022>. [cit. 2024-03-29].
- EUROPEAN COMMISSION. Spanish fund. Online. 2020. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1426. [cit. 2024-03-29].
- MARTÍNEZ ARGUDO, Javier. LAS POLÍTICAS ACTIVAS Y PASIVAS DE EMPLEO. Online. 2018. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1426. [cit. 2024-03-29].
- EUROSTAT. Statistika zaměstnanosti. Online. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Employment_statistics/cs&oldid=269577. [cit. 2024-03-29].
- GLOBALDATA. Inflation in Spain. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.globaldata.com/data-insights/macroeconomic/inflation-in-spain-soars-to-almost-10/#:~:text=Inflation%20in%20Spain%20resulted%20from%20disrupted%20supply%20chains%2C,a%20robust%20labor%20market%20and%20increased%20industrial%20production..> [cit. 2024-03-29].
- HIEKISCHOVÁ, M.: Politika snižování dlouhodobé nezaměstnanosti osob se základním vzděláním na Ústecku, Institut sociologických studií FSV UK, Analytická studie, 2010. Online [cit. 2024-03-10] Dostupný z:

https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/1161/RPTX_0_0_11230_0_334702_0_103904.pdf?sequence=1&isAllowed=y
INE. Territoriales. Online. 2020. Dostupné
z: <https://www.ine.es/dynInfo/Infografia/Territoriales/index.html>. [cit. 2024-03-29].
INE. Spanish Regional Accounts. Online. 2023. Dostupné
z: https://www.ine.es/en/prensa/cre_2022_en.pdf. [cit. 2024-03-29].
INTERNATIONAL MONETARY FUND. Inequality in the Spanish Labor Market During the COVID-19 Crisis. Online. 2022. Dostupné
z: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2022/01/28/Inequality-in-the-Spanish-Labor-Market-During-the-COVID-19-Crisis-512225>. [cit. 2024-03-29].
LLACH, Laura. Spain has among the EU's highest number of young people out of work. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.euronews.com/2023/09/25/spain-has-among-the-eus-highest-number-of-young-people-out-of-work-and-education-but-why>. [cit. 2024-03-29].
Legislativní zdroj: Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. In: Sbírka zákonů České republiky. 13. 5. 2004. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>
KAS, A. Arbeitsmarktpolitik. 2021. Online. [cit. 2024-03-22]. Dostupné z: <https://www.kas.de/de/web/soziale-marktwirtschaft/arbeitsmarktpolitik>
MICHAL, Pícl a Oldřich KÖRNER. Vliv minimální mzdy na nezaměstnanost v ČR. Odbor analýz a informací Úřad vlády ČR. Online. 2016 [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/mediacentrum/aktualne/minimalni-mzda.pdf>
MPSV. Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2013. Online. 2014. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/848077/anal2013.pdf/9c1ff4cd-b47a-3685-5472-a2091c71acfd>. [cit. 2024-03-29].
MPSV. Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2020. Online. 2021. Dostupné
z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/2419647/Anal%C3%BDza_text_2020.pdf/3052205e-07fb-99a3-fbac-e43d3138c7e1. [cit. 2024-03-29].
MPSV. STRATEGICKÝ RÁMEC POLITIKY ZAMĚSTNANOSTI. Online. 2020. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1357303/SRPZ_2030.pdf. [cit. 2024-03-29].
MINISTERIO DE TRABAJO. MIGRACIONES Y SEGURIDAD SOCIA. Online. 2019. Dostupné
z: https://www.mites.gob.es/itss/web/Documentos/doc_org_publicos/Plan_Empleo_2019.pdf. [cit. 2024-03-29].
NUOV. Klasifikace jednotek NUTS. Online. 2012. Dostupné
z: <https://www.nuov.cz/klasifikace-jednotek-nuts>. [cit. 2024-03-29].
PARRES MIRALLES, RUBÉN. La coordinación de políticas activas y pasivas en la nueva Ley 3/2023, de 28 de febrero, de empleo. Online. 2023. Dostupné
z: <https://www.aedtss.com/la-coordinacion-de-politicas-activas-y-pasivas-en-la-nueva-ley-3-2023-de-28-de-febrero-de-empleo/>. [cit. 2024-03-29].
PERÉZ, Sergio. Estudios sobre el mercado de trabajo. Online. 2015. Dostupné
z: <https://ine.es/rest/api/core/f5ea8366-a984-48c6-8333-87c3c5fe57c7>. [cit. 2024-03-29].
PRATEEK, AGARWAL. Economic Growth Definition. Intelligent economist. 2020. Online. [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://www.intelligenteconomist.com/economicgrowth/>

STIGGLITZ, J. Employment, social justice and societal well-being. International Labour Review. 2002., s. 9-29. Online. Dostupné z:

<http://www.ilo.org/public/english/revue/download/pdf/stiglitz.pdf>

SAINI, SHAGUN. Learn About Every Factors of Economic Growth. Finance Insurance 2021. Online. [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://financeninsurance.com/factors-of-economic-growth/>

THE NATURE CONSERVANCY. Global Situation Analysis. 2021 Online. [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://kumu.io/tnc/tnc-global-situation-analysis-v2#map-pqExGzQX>

Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

1.17 Seznam obrázků

Obrázek 1 Nabídka práce.....	15
Obrázek 2 Rovnováha na trhu	16
Obrázek 5 Kraje v České republice	44
Obrázek 6 Mapa podílu nezaměstnaných dle krajů k 31. 12. 2023	45
Obrázek 7 Rozdělení autonomních oblastí ve Španělském království	59
Obrázek 8 Míra nezaměstnanosti v autonomních společenstvích ve Španělsku 2023	62
Obrázek 9 HDP na 1 obyvatele dle regionů ve Španělském království v roce 2022	63

1.18 Seznam tabulek

Tabulka 1 Nezaměstnanost v České republice v %	37
Tabulka 2 Vývoj nezaměstnaných osob dle pohlaví v České republice v %	39
Tabulka 3 Nezaměstnanost pod 25 let v České republice v %	40
Tabulka 4 Hrubý domácí produkt (v bilionech CZK)	41
Tabulka 5 Územní jednotky v České republice	44
Tabulka 6 Podíl nezaměstnaných osob v České republice podle krajů	45
Tabulka 7 HDP na 1 obyvatele v České republice dle krajů	48
Tabulka 8 Nezaměstnanost v České republice dle vzdělání 2021 a 2013	49
Tabulka 9 Průměrná měsíční mzda dle krajů v České republice dle krajů 2022.....	50
Tabulka 10 Nezaměstnanost ve Španělském království v %.....	51
Tabulka 11 Nezaměstnanost pod 25 let ve Španělském království v %.....	53
Tabulka 12 Nezaměstnanost dle pohlaví ve Španělském království	54
Tabulka 13 Vývoj HDP ve Španělském království (mld. EUR)	55
Tabulka 14 Nezaměstnanost dle autonomních oblastí ve Španělském království v tis. ob.	60
Tabulka 15 Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 2023 ve Španělském království v %.....	61
Tabulka 16 Nezaměstnaní dle úrovně vzdělání v tisících za rok 2014 ve Španělském království	64
Tabulka 17 Nezaměstnaní dle úrovně vzdělání v tisících za rok 2023 ve Španělském království	65
Tabulka 18 Vývoj průměrného ročního čistého příjmu ve Španělském království.....	66
Tabulka 19 Komparace vývoje nezaměstnanosti v %	67
Tabulka 20 Komparace nezaměstnanosti pod 25 let (v %)	68
Tabulka 21 Komparace nezaměstnanosti dle pohlaví v %	68
Tabulka 22 Komparace vývoje inflace v %.....	69
Tabulka 23 Komparace vývoje nezaměstnanosti v %	70
Tabulka 24 Výdaje na politiku zaměstnanosti v České republice	77
Tabulka 25 COVID dotační programy pro podnikatele a OSVČ	79
Tabulka 26 Žebříček firem s nejvyšším příjmem dotací	79
Tabulka 27 Výdaje aktivní politiky zaměstnanosti ve Španělském království	84
Tabulka 28 Dotační program	85

1.19 Seznam grafů

Graf 1 Míra nezaměstnanosti a její vývoj v České republice v %	38
Graf 2 Vývoj nezaměstnanosti dle pohlaví v České republice v %	39
Graf 3 Nezaměstnanost pod 25 let v České republice v %	40
Graf 4 Hrubý domácí produkt v České republice (v bilionech CZK).....	41
Graf 5 Průměrná roční míra inflace v České republice (v %).....	43
Graf 6 Průměrná hrubá mzda v České republice dle krajů v roce 2022	50
Graf 7 Nezaměstnanost ve Španělském království v %.....	51
Graf 8 Nezaměstnanost pod 25 let ve Španělském království v %.....	53
Graf 9 Vývoj nezaměstnanosti dle pohlaví ve Španělském království	54
Graf 10 Vývoj HDP ve Španělském království (mld. EUR)	56
Graf 11 Vývoj průměrné roční inflace ve Španělské království v %.....	57
Graf 12 Komparace nezaměstnanosti v %	67
Graf 13 Komparace vývoje nezaměstnanosti dle pohlaví v %	69
Graf 14 Komparace vývoje inflace v %.....	70
Graf 15 Komparace vývoje nezaměstnanosti v %	71
Graf 16 Vývoj podílu zaměstnanců pracujících na smlouvu na dobu určitou v %.....	72
Graf 17 Komparace aktivní populace v %	73
Graf 18 Výdaje na politiku zaměstnanosti v ČR.....	77
Graf 19 Vývoj výdajů na politiku zaměstnanosti ve Španělském království (podíl na HDP v %).	83
Graf 20 Vývoj výdajů na politiku zaměstnanosti ve Španělském království (v mil. EUR)	84